

Vetle Aarsvoll Svarstad

«Dugnad og fellesskap» eller «Kunde og leverandør»?

En komparativ analyse av det frivillige arbeidet i norske og europeiske idrettslag

---

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Seksjon for kultur og samfunn
Norges idrettshøgskole, 2018

Sammendrag

I denne masteroppgaven har jeg belyst ulike problemstillinger angående menneskelige ressurser i norske og europeiske idrettslag. Bakgrunnen for studien er å undersøke de ulike meningene og antakelsene som finnes rundt temaet frivillig arbeid. NIF har selv hevdet at de ser en overgang fra «dugnad og fellesskap» til et mer «kunde og leverandør»-forhold til det frivillige arbeidet.

Problemstilling: Studiens problemstillinger er som følger: (1) Hvordan oppleves ulike utfordringer innen menneskelige ressurser som et problem for norske og europeiske idrettslag? (2) Hvordan har norske og europeiske idrettslag opplevd utviklingen av frivillig arbeid de siste fem årene? Og (3) Hvilke tiltak iverksetter norske og europeiske idrettslaget for å rekruttere frivillige?

Metode: For å besvare mine problemstillinger har jeg brukt en triangulert metode. Studiens kvantitative data baserer seg på SIVSCE-undersøkelsen, mens de kvalitative er samlet inn gjennom tre semistrukturerte intervjuer av daglige ledere i idrettslag. For å sikre at informantene hadde relevant kunnskap ble det gjennomført et strategisk utvalg.

Studiens resultater: Ulike utfordringer innen menneskelige ressurser, særlig å skaffe frivillige til styreverv og frivillig arbeid, oppleves mest problematisk for de aller fleste idrettslagene i Europa. De belgiske idrettslagene skiller seg ut ved å håndtere dette på en veldig god måte.

Den mest positive utviklingen i frivillig arbeid de siste fem årene finner vi i de norske idrettslagene. Det er også en lav grad av turnover, som gjør at idrettslagene greier å holde de frivillige i idrettslaget.

Tiltakene som blir iverksatt er hovedsakelig basert på uformelle henvendelser. De norske idrettslagene har i høyere grad enn resten av utvalget forventinger til medlemmer og foreldre om å jobbe frivillig.

Nøkkelord: Menneskelige ressurser, frivillig arbeid, SIVSCE, sosial kapital, ressursavhengighetsteori, idrettslag.

Innhold

Sammendrag	3
Forord	7
1. Innledning.....	8
1.1 Studiens struktur	9
1.2 Forskningsspørsmål.....	9
2. Kontekst	11
2.1 Litteratursøk	11
2.2 Frivillighetens historie i Norge	11
2.3 Frivillig arbeid i dag	12
2.4 Norsk idrett	13
2.5 Ulike europeiske land	14
2.5.1 Belgia.....	14
2.5.2 Danmark	15
2.5.3 Nederland	16
2.5.4 Tyskland	17
3. Utvalg av tidligere forskning	18
3.1 Ulike utfordringer for norske og europeiske idrettslag	18
3.2 Utviklingen av frivillig arbeid i idrettslag	20
3.3 Hvilke tiltak iverksettes for å rekruttere frivillige?	22
3.4 Hypoteser.....	24
4. Teori.....	25
4.1 Sosial kapital	25
4.1.1 Bridging og bonding.....	27
4.2 Ressursavhengighetsteorien (RDT).....	28
5. Metode	31
5.1 Data 1: SIVSCE - Social Inclusion in Sports Clubs in Europe.....	31
5.2 Data 2 - Analyser av data.....	32

5.3	Statistiske metoder.....	32
5.3.1	Lineær regresjon.....	32
5.3.2	Logistisk regresjon	33
5.4	Kvalitativ metode – intervju.....	35
5.4.1	Utvalg.....	35
5.4.2	Intervjuguide	36
5.4.3	Etikk	37
5.5	Blandet metode - triangulering	37
5.6	Operasjonalisering.....	38
5.6.1	Idrettslags problemer og utfordringer.....	38
5.6.2	Utviklingen av frivillig arbeid i idrettslag.....	38
5.6.3	Hvordan jobber idrettslag for å skaffe flere frivillige?.....	38
5.6.4	Uavhengige variabler	39
6.	Resultater	42
6.1	Ulike utfordringer for norske og europeiske idrettslag	42
6.1.1	Multivariate analyser	47
6.2	Utviklingen av frivillig arbeid i idrettslag	52
6.2.1	Multivariate analyser	55
6.3	Hvilke tiltak iverksettes for å rekruttere frivillige?	60
6.3.1	Multivariate analyser	63
6.4	Kvalitativ del.....	68
6.4.1	Kvalitative resultater	69
7.	Diskusjon og konklusjon.....	78
7.1	Menneskelige ressurser, en kjent utfordring for idrettslag	78
7.2	Den norske frivilligheten: Kunde og leverandør, eller dugnad og fellesskap?.....	81
7.3	Må man iverksette spesifikke tiltak for å skaffe frivillige?	84
8.	Konklusjon	86
9.	Litteraturliste.....	88
	Tabelloversikt.....	96
	Figuroversikt	97
	Vedlegg.....	98
	Vedlegg 1 - Intervjuguide	98
	Vedlegg 2 - Forespørsel om tillatelse for bruk av deres organisasjonsmodell	100

Vedlegg 3 – Godkjent søknad fra NSD	101
Vedlegg 4 - Skjema for informert samtykke	103
Vedlegg 5 - regresjonsmodeller.....	104

Forord

Idrett har alltid vært veldig viktig for meg; først som utøver, deretter som trener og nå har jeg en administrativ stilling i et idrettslag. At jeg kommer fra en idrettsfamilie er ikke å stikke under en stol. Min far er tidligere fotballkeeper, min mor har vært turner og jobbet som gymlærer, mens min søster er håndballspiller. Da min mor og jeg har gått på samme barneskole, ungdomsskole og videregående skole, var det naturlig at jeg også startet på Norges Idrettshøgskole, slik som hun gjorde i sin tid. Planen var å ta et årsstudium før jeg skulle starte på Handelshøyskolen i Bergen, men dette viste seg å være en umulighet. Ett årsstudium ble til en bachelorgrad, og nå er jeg ferdig med en mastergrad!

Arbeidet med masteroppgaven har vært en lang og krevende prosess med mange opp- og nedturer. Det er mange som fortjener en hyllest for at jeg kan levere denne oppgaven:

Ørnulf Seippel: min veileder. Takk for eminent veiledning, faglig input og at du har satt av tid både i og utenfor arbeidstiden din for å hjelpe meg.

Oslo Turnforening: min arbeidsgiver. På best mulig måte har tilrettelagt for at jeg kan levere masteroppgaven til normert tid i tillegg til å jobbe. Jeg vil også rette en takk til mine kollegaer som har støttet og hjulpet meg i innspurten.

Medstudenter: En stor takk går også til medstudenter, og særlig deg **Magnus**. Uten deg ville dette året vært ufattelig mye kjedeligere! Takk for alle konkurranser, quizer og treningsøkter som har gjort dette året til en verdig avslutning på studenttilværelsen.

Familie: De siste som fortjener en takk er min fantastiske familie; mor, far, søster og besteforeldre, som alltid er tilgjengelige for meg til enhver tid. Dere har bidratt med støttende samtaler gjennom hele året og har alltid troen på meg. Takk også for de daglige oppmuntrende meldingene i uken før innlevering. Dere er best!

Eventuelle feil og mangler i denne oppgaven er ene og alene mine egne.

Oslo, mai 2018
Vetle Aa Svarstad

1. Innledning

Frivillighet er en av kjerneverdiene til Norges Idrettsforbund, og blir på deres hjemmesider omtalt som *idrettens arvesølv* (Landaas, 2015). Det hersker ingen tvil om at frivillige utgjør en enorm ressurs for idretten. Dette kommer særlig til uttrykk når vi leser hva ulike aktører i norsk idrett skriver på sine hjemmesider: sykkel-VM i Bergen (2017): «uten frivillige – ingen sykkelhest», Holmenkollen Skifest: «Våre frivillige er bærebjelken i Holmenkollen Skifest (...)» og arrangørene av Norway-Cup: «Norway Cup kan ikke arrangeres uten stor innsats fra frivillige medlemmer (...)» (norwaycup.no, 2017).

Eksemplene over viser hvor viktig det frivillige arbeidet i forkant, under og i etterkant av store idrettsarrangement. Men det frivillige arbeidet spiller også en stor rolle, om ikke større, i den lokale idretten. NIF skriver på sine hjemmesider at uten det frivillige arbeidet, ville de vært sjanseløse på å tilby noe i nærheten av det aktivitetstilbudet de gjør i lokalsamfunnene i dag – hver dag, hele året (Landaas, 2015)

Frivillighet generelt er også et tema som engasjerer politisk. Erna Solberg uttalte følgende da hun sto på talerstolen under årsmøtet for Norsk Frivillighet i november 2016: «frivilligheten bygger vårt samfunn nedenfra. Frivilligheten er måten vi organiserer samfunnet og livene våre på» (frivillighetsnorge.no, 2016). Det samme kan vi lese i *frivillighetserklæringen*, skrevet av regjeringen. Her innleder de ved å skrive at frivilligheten er en stor og selvstendig del av vårt samfunn som gir en merverdi til den som bidrar, og til samfunnet som helhet. Å være frivillig gir kompetanse, erfaring, sosial tilhørighet og mestring til enkeltmenneske (Departementene, 2015).

Vi kan med sikkerhet si at det frivillige arbeidet er viktig i samfunnet generelt, og i frivillige organisasjoner spesielt. Men det finnes også utfordringer med tanke på det frivillige arbeidet. NIF har i *Idrettspolitisk dokument 2015 – 2019* beskrevet noen av utfordringene i dagens samfunn. De skriver at samfunnet utvikler seg gradvis fra å være «dugnad og fellesskap» til å bli et «kunde og leverandør»-forhold til det frivillige arbeidet (NIF, 2015). Dette underbygges av *Verdens Gang* som i 2015 publiserte en artikkel med følgende overskrift: *Foreldre betaler seg ut av frivilligheten* (Ertesvåg,

2015) og *Nordlys* hadde følgende overskrift: *Bekymret for frivilligheten i norsk idrett* (Hansen, 2014).

Innledningen viser at finnes to aspekter ved det frivillige arbeidet: på den ene siden er den noe flott som nærmest er synonymt med idretten, mens det på den andre siden finnes noen spørsmål omkring utviklingen. Denne oppgaven vil sette fokus på menneskelige ressurser, og særlig frivillig arbeid, i idrettslag. Jeg ønsker å undersøke om NIFs påstand om hvorvidt det er en overgang til et «kunde og leverandørforhold» stemmer, eller om frivilligheten står like sterkt i dag som den gjorde tidligere.

For å undersøke de norske idrettslagene nærmere er det interessant å sammenligne dem med idrettslag i andre land i Europa. Folkestad og medarbeidere (2017) så på endringer i frivillig innsats for de skandinaviske landene og fant at det frivillige arbeidet var betydelig høyere i Norge og Sverige enn i Danmark. Dette var frivillig arbeid generelt, og et er spennende å se om vi ser den samme utviklingen på idrettsfeltet. Det er også interessant å sammenligne den norske idretten med land utenfor Norden, for å se om vi finner noen forskjeller og likheter mellom dem.

1.1 Studiens struktur

Opgaven starter med en presentasjon av de aktuelle forskningsspørsmålene. Videre følger det relevant tidligere forskning, der hver av forskningsspørsmålene har sitt eget kapittel. Deretter vil det teoretiske rammeverket beskrives, da henholdsvis teorien om sosial kapital og ressursavhengighetsteorien. Metodekapittelet tar for seg analysemetodene (kvalitative og kvantitative), og resultatkapittelet inneholder figurer og tabeller som er relevante for mine problemstillinger. I diskusjonskapittelet vil de kvantitative og kvalitative resultatene bli diskutert i lys av det teoretiske rammeverket.

1.2 Forskningsspørsmål

Innledningen belyser viktigheten av frivillig arbeid i idretten. Den viser også at det er ulike antakelser med tanke på hvordan idrettslagene opplever utfordringer rundt menneskelige ressurser. Denne oppgaven vil rette fokus på dette.

Idrettslag er en interessant arena å studere fordi det er her idrettsaktiviteten skjer. I tillegg er idrettslagene viktige for blant annet folkehelse, integrasjon og inkludering

(Kränge & Strandbu, 2004; Ibsen & Østerlund, 2016; Skille, 2010). Ved å skaffe mer kunnskap om frivillig arbeid er det mulig å finne områder som har et forbedringspotensial. For å undersøke dette vil jeg benytte meg av en tredelt problemstilling, med både kvalitative og kvantitative formuleringer. De kvalitative problemstillingene vil presenteres i kapittelet 6.4: kvalitativ del. Oppgavens problemstillinger er som følger:

1. *Hvordan oppleves ulike utfordringer innen menneskelige ressurser som et problem for norske og europeiske idrettslag?*
2. *Hvordan har norske og europeiske idrettslag opplevd utviklingen av frivillig arbeid de siste fem årene?*
3. *Hvilke tiltak iverksetter norske idrettslag for å rekruttere frivillige?*

Den første problemstillingen skal undersøke hvor problematisk ulike utfordringene oppleves for idrettslagene. Det er hevdet i flere studier at menneskelige ressurser, og særlig frivillig arbeid, er den mest grunnleggende faktoren for idrettslag med tanke på styring, drift og organisering av det sportslige tilbudet (Cuskelly, Høy & Auld, 2006; Nichols, Høy & Houlihan, 2011; Seippel, 2003). I tillegg til de menneskelige ressursene møter også idrettslagene andre utfordringer og problemer. Men hvordan prioriterer idrettslagene?

Den andre problemstillingen skal kartlegge hvordan frivillig arbeid har utviklet seg de siste årene. Vi har allerede blitt presentert ulike oppfatninger om hvordan utviklingen kan se ut (NIF, 2015; Ertesvåg, 2015; Hansen, 2014). Det er også interessant å sammenligne den norske utviklingen med andre europeiske land.

Den tredje problemstillingen tar for seg hvordan idrettslaget rekrutterer nye frivillige. Hvis vi ser på det frivillige arbeidet skriver Seippel (2003) at i ca. 90 prosent av norske idrettslag gjøres minst 90 prosent av arbeidet av frivillige. Det er interessant å se hvordan idrettslagene får tak i nok frivillige?

Problemstillingene har som formål å beskrive det frivillige arbeidet som foregår i norske og europeiske idrettslag. Hovedtyngden av resultatdelen vil være på de kvantitative dataene, mens de kvalitative vil kunne vise hva idrettslagene gjør.

2. Kontekst

For å svare på de tre problemstillingene vil jeg først presentere det kontekstuelle rammeverket for oppgaven. Kapittelet starter med en kort presentasjon om mine litteratursøk. Deretter følger en forklaring av frivillighetens posisjon i det norske samfunnet, før de ulike europeiske landene som inngår i analysene blir presentert.

2.1 *Litteratursøk*

For å finne relevant forskning, har jeg brukt følgende databaser: Google Scholar, Oria og SPORTDiscus. Google Scholar er en stor database som brukes til å få tilgang til artikler, studier, undersøkelser og bøker. Oria er en database som tar for seg bibliotekene ved høyskoler og universiteter i Norge. SPORTDiscus fokuserer spesifikt på idrettsrelatert forskning. Jeg har også brukt bøker fra biblioteket på NIH og pensumsartikler fra tidligere semester, i tillegg til tips fra medstudenter og veileder.

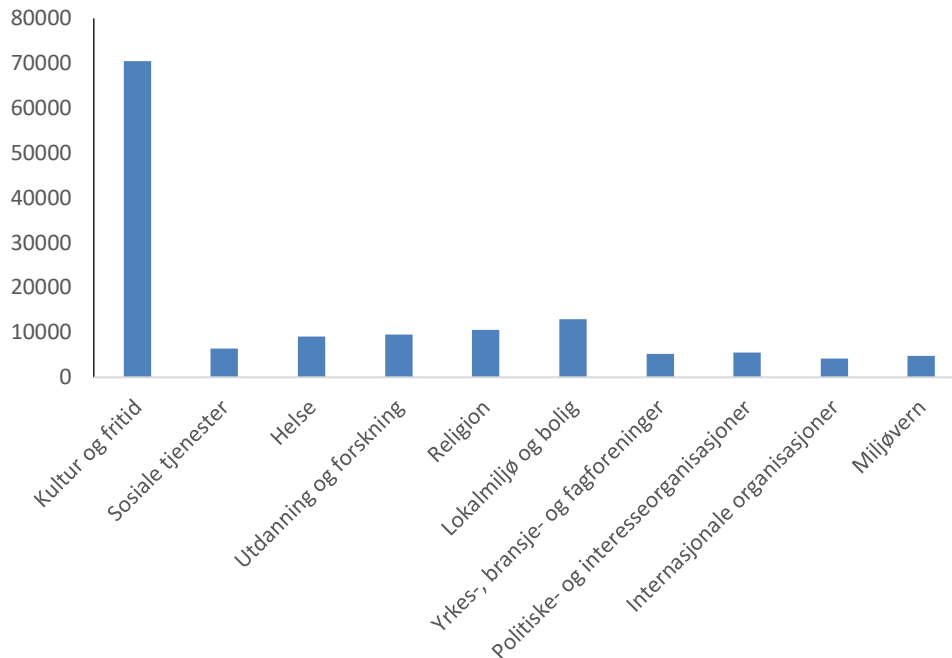
2.2 *Frivillighetens historie i Norge*

Wollebæk, Selle og Lorentzen definerer frivillig innsats som: «(...) *alle typer bidrag som blir gitt av fri vilje, og som kommer individer eller grupper utenfor husholdningen til gode*» (2000:34). Frivillig arbeid generelt, og dugnad spesielt, hører hjemme blant de eldste tradisjonene i det norske samfunnet (Lorentzen & Dugstad, 2011). Floraen av frivillige organisasjoner ble i hovedsak etablert på andre halvdel av 1800-tallet. De var tuftet på religiøse, kulturelle eller politiske verdier, og spilte en vesentlig rolle i nasjonens samfunnsliv (NOU 1988). Da velferdsstaten vokste frem etter andre verdenskrig medførte dette endringer for de frivillige organisasjonene. Noen av dem styrket sine bånd til det offentlige og vokste i betydning, som for eksempel fritids- og kulturorganisasjoner. Andre mistet sin betydning og ble nærmest borte, som for eksempel verdibaserte organisasjoner (ibid). En av de store vinnerne var idretten som hadde rundt en fjerdedel av den totale medlemsmassen i de frivillige organisasjonene. Idrettsorganisasjonene fikk en selvstendig rolle i forhold til offentlige myndigheter, mens andre organisasjoner ble tett integrert i det offentlige.

På 1980-tallet ble man på politisk nivå mer bevisst betydningen av frivillighet, og organisasjonene ble gradvis akseptert som en tredje sektor, adskilt fra både stat og marked (NOU, 1988). Det har etter hvert blitt tydeligere at de store organisasjonene har

fått stor betydning, og har med sin viktige kompetanse blitt trukket inn i et permanent og formelt samarbeid med myndighetene.

2.3 Frivillig arbeid i dag

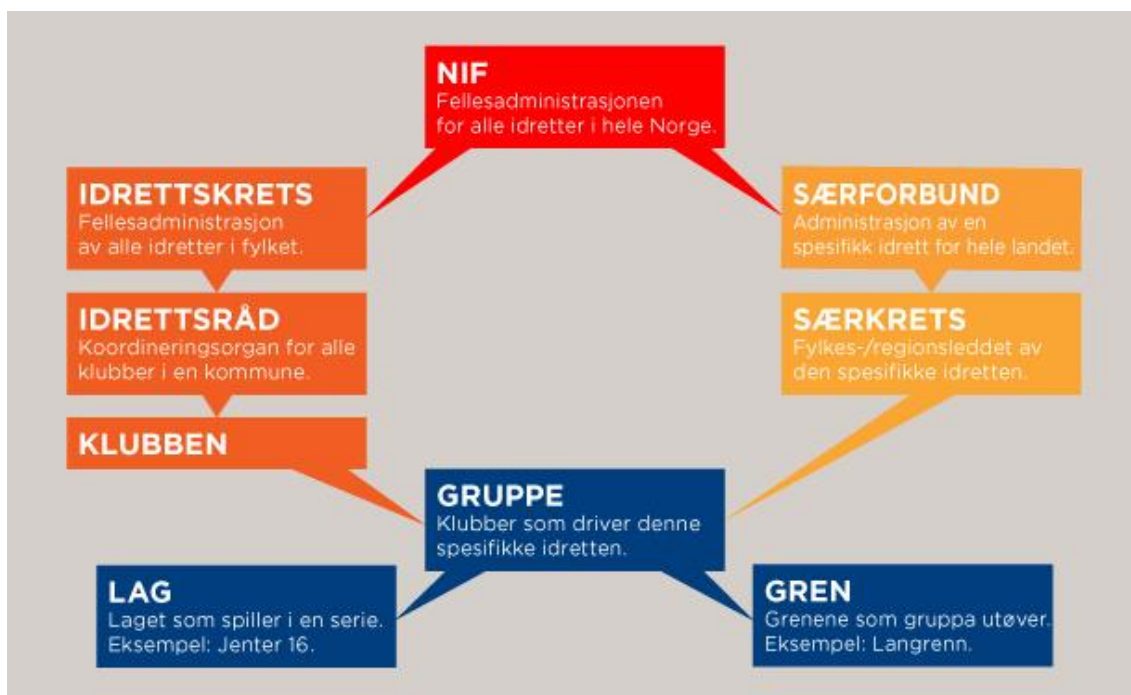

Figur 1: *Ulønnede årsverk utført i Norge i 2013.*

Figur 1 viser at kultur- og fritidsorganisasjoner helt klart hadde den største andelen ulønnede årsverk i Norge i 2013. Innenfor kultur og fritid er underkategoriene; kunst og kultur, idrett og sosiale foreninger. Idretten har samlet sett 24 prosent av alle de ulønnede årsverkene, som tilsvarer 33 400 årsverk (Åbyholm, 2015). Åbyholm (2015) skriver også at det frivillige arbeidet økte med nesten 22 prosent fra 2006 og 2013.

Hvis vi ser på *hvem* som jobber frivillig i idretten ser vi at menn er mer aktive enn kvinner, mens kvinner er i flertall både innen de religiøse-, sosiale-, og humanitære organisasjonene (Wollebæk, Selle & Lorentzen, 2000). Det er også slik at de med høy utdanning og høy inntekt er overrepresentert med tanke på antall timer frivillig arbeid. Hvis vi ser på det geografiske gjennomføres det mer frivillig arbeid i områder som ligger mer ruralt, mens man i byene bruker flere timer på å jobbe frivillig (Wollebæk, Selle & Lorentzen, 2000).

2.4 Norsk idrett

Figur 2: *Organiseringen av den norske idretten*¹

Den norske idretten er hierarkisk oppbygget med NIF sentralt som fellesadministrasjon for all idrettsaktivitet i Norge. På venstre side i figur 2 ser vi de 19 idrettskretsene, en per fylke. Deres hovedoppgave er å drive veiledning ovenfor idrettslagene i fylket, med tanke på økonomiske, administrative og organisatoriske spørsmål (idrettsforbundet, u.å.). Under idrettskretsene har vi idrettsrådene. Det finnes idrettsråd i nesten alle kommunene, 370 totalt. Deres oppgave er blant annet å formidle idrettslagenes anleggsbehov til kommunale myndigheter og fordele midler fra den statlige tilskuddsordningen til lokale lag og foreninger. Under idrettsrådene finner vi klubben, der aktiviteten skjer.

På høyre side på figur 2 finner vi særforbundene, 54 totalt. De har ansvar for administrative og sportslige oppgaver for de spesifikke idrettene (ibid). Under dem har vi særkretsene. De har ansvar for å administrere de ulike idrettene i fylkene. Deres viktigste oppgave er å gjennomføre utdanningstiltak og sørge for den praktiske

¹ Fra: <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/organisering/>, u.å. Utgivelsessted: idrettsforbundet.no. Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske Komite. Gjengitt med tillatelse.

gjennomføringen av kamper, stevner og lignende innenfor deres idrett. Min oppgave vil befinne seg på klubbnivået.

2.5 Ulike europeiske land

De landene som inngår i analysene er; Belgia, Danmark, Nederland og Tyskland, i tillegg til Norge. En redegjørelse for dette valget kommer senere i oppgaven. Her vil det presenteres litt informasjon om idrettsorganiseringen, hvilke utfordringer de møter og hva som kjennetegner idrettslagene i de respektive landene.

2.5.1 Belgia

Belgia er en høyt regulert velferdsstat i Vest-Europa med 11,3 millioner innbyggere (tall fra 2015) (europa.eu, 2017). Belgia har et liberalistisk demokrati som kjennetegnes med frihet, allmenn stemmerett og sosial rettferdighet (Scheerder et al., 2015). De to største regionene er Flandern i nord og Wallonia i sør som innehar henholdsvis 59 og 31 prosent av den totale populasjonen i landet.

Belgia har en lang historie innenfor politikk og kultur, også innenfor idrettsfeltet. Royal and Chivalrous Ancient Guild of Saint Michael ble grunnlag i 1613 i Ghent, og blir regnet som det eldste idrettslaget i verden (Scheerder et al., 2015).

Dataene som inngår i min oppgave er hentet fra idrettslag som holder til i Flandern. Hvis vi ser på dagens idrettsorganisering er idrettslagene fra Flandern registrert i Sport Flanders. Det finnes ca. 18 000 idrettslag i Flandern som er medlemmer av dette forbundet, mens det er ca. 5 000 som står utenfor forbundet (Scheerder et al., 2015). Det er totalt ca. 28 000 idrettslag i Belgia og mer enn 70 prosent av dem er lokalisert i Flandern.

De fleste idrettslag i Flandern har få medlemmer. Data fra the Flemish Sport Club Panel viser at en av fem idrettslag kan regnes som store idrettslag, som vil si over 200 medlemmer. 45 prosent av idrettslagene er små, med 60 medlemmer eller mindre. De 37 prosentene som gjenstår har mellom 61 og 200 medlemmer. Flesteparten av idrettslagene i Flandern (85 prosent) er sær-idrettslag, mens 15 prosent er fleridrettslag.

I Belgia, som i de fleste vestlige land, er idrettslagene tuftet på frivillighet. Grasrotidretten er sterkt støttet av offentlig finansiering og deres idrettspolitikk baserer seg på ideologien om «idrett for alle» (Scheerder et al., 2015). De belgiske idrettslagene baserer seg utelukkende på frivillig arbeidskraft. Det finnes betalte ansatte i mindre enn to prosent av idrettslagene.

Omtrent halvparten av idrettslagene oppgav i en undersøkelse at de har nok frivillige og at de ikke var behov for flere. Totalt sett har 4/5 idrettslag tilstrekkelig med frivillige. Videre analyser viser at store idrettslag har større sannsynlighet for å oppleve problemer med å skaffe flere frivillige, sammenlignet med mindre idrettslag (Scheerder et al., 2015). Det økonomiske aspektet er opplevs heller ikke problematisk, da kun seks prosent oppgir at det økonomiske er en utfordring for dem.

2.5.2 Danmark

Danmark er et konstitusjonelt monarki med 5,6 millioner innbyggere (tall fra 2015) (europa.eu, 2017). Den organiserte idretten er delt inn i tre forbund; Danmarks Idrætsforbund (DIF), Danske Gymastik- og Idrætsforeninger (DGI) og Dansk Firmaidrætsforbund (DFIF).

Idrettslagene er svært viktig for aktivitet og trening i Danmark. Deltakelsen er høy, da det i gjennomsnitt er fire av ti voksne og åtte av ti barn i skolealder som er aktive i idrettsaktiviteter i et idrettslag. Det er estimert at det totalt sett er 16 000 idrettslag i Danmark, der alle baserer seg på frivillighet (Ibsen, Østerlund & Laub, 2015). Frivillig arbeid spiller dermed en stor rolle i dansk idrett. En komparativ analyse av den frivillige sektoren i utvalgte land i EU viser at den danske frivilligheten er like innbringende økonomisk som Storbritannia, Irland og Belgia, og er kun slått av Nederland (ibid). En annen europeisk studie i 2008 viste at de Nordiske landene var de beste i Europa med tanke på andelen frivillig arbeid gjennomført blant innbyggerne (Ibsen Østerlund & Laub, 2015).

For å se litt på idrettslagene er 69 prosent sær-idrettslag og 31 prosent fleridrettslag (Ibsen, Østerlund & Laub, 2015). Danske idrettslag har i gjennomsnitt 160 medlemmer, men det er store forskjeller. Majoriteten er relativt små, der 57 prosent har mindre enn 100 medlemmer og syv prosent har mer enn 500 medlemmer. (Ibsen, Østerlund & Laub,

2015). Syv av ti idrettslag i Danmark er drevet utelukkende på frivillig basis og 92 prosent av alle som jobber i idrettslaget er frivillige. Det er derfor berettiget å karakterisere frivillige som den primære ressursen for danske idrettslag.

2.5.3 Nederland

Nederland er et land med nesten 17 millioner innbyggere (tall fra 2015) (europa.eu, 2017). Nederland kjennetegnes med at lønnsforskjellene og den sosiale ulikheten er lav, mens standardene for utdanning, helse og sikkerhet er høy. Videre er landet tett befolket med om lag 500 innbyggere per kvadratkilometer (Werff, Hoekman & van Kalmthout, 2015). Hvis vi ser på idrettsfeltet er det nederlandske samfunnet godt tilrettelagt, da høye inntekter og utdanningsnivå er forbundet med høyere deltakelse i idretten. Det er også et land med høy sosial tillit, som også er bra for det frivillige arbeidet i idrettslagene. I tillegg gjør den høye befolkningstettheten at det er korte avstander mellom idrettsanleggene som igjen gjør det enkelt for befolkningen å drive med idrettsaktiviteter (Werff, Hoekman & van Kalmthout, 2015). Det kommer dermed ikke som en overraskelse at Nederland er kjennetegnet med høy idrettsdeltakelse. Europabarometerets spørreundersøkelser i 2009 og 2013 viste at Nederland var det beste landet med tanke på deltakelse i idretten (European Commission, 2014).

De lokale myndighetene i Nederland spiller en viktig rolle for den organiserte idretten. De utarbeider et politisk dokument der de fremlegger sine planer med tanke på bygging av anlegg og hvordan øke idrettsdeltakelsen. De fleste av de lokale idrettsbudsjettene dreier seg om anlegg og redusering av avgifter til idrettslag. Uten å ha redusert gebyrene for idrettsanlegg fra kommuner ville idrettslagene hatt det vanskeligere økonomisk sett (Werff, Hoekman & van Kalmthout, 2015).

Idrettslagene i Nederland har sine utfordringer. I 2012 opplevde 87% av idrettslagene minst en type utfordring som opplevdes problematisk (Werff, Hoekman & van Kalmthout, 2015). To tredjedeler av alle klubber har problemer med menneskelige ressurser. Hovedproblemene var rekruttering av nye medlemmer, men mange har også problemer med å skaffe personer til å påta seg frivillige verv og å jobbe frivillig. Dette gjaldt omtrent halvparten av klubbene (ibid).

2.5.4 Tyskland

Tyskland er det landet i EU med flest innbyggere; 81,2 millioner (tall fra 2015) (europa.eu, 2017). Av dem har 16,3 millioner en innvandrerbakgrunn som viser at Tyskland er et land med mange kulturer og etnisiteter (Breuer, Feiler & Wicker, 2015). Tyskland har også den største økonomien i EU.

Den frivillige sektoren i Tyskland har en lang tradisjon. Tyske idrettslag er en del av denne sektoren og utgjør en fjerdedel av alle frivillige organisasjoner i landet (Breuer, Feiler & Wicker, 2015). Selv om tyske idrettslag møter konkurranse fra andre organisasjoner, slik som for eksempel treningsstudioer, er idrettsforeningene fortsatt de største bidragsyterne til folkehelse i Tysklands befolkning. I dag finnes det over 91 000 idrettslag i Tyskland (ibid).

Den tyske idretten ledes av det Tyske Olympiske Idrettsforbundet (DOSB) som er paraplyorganisasjonen for idrettssektoren i Tyskland (Breuer, Feiler & Wicker, 2014). Denne organisasjonen består av 98 ulike forbund, der noen representerer idrettslagenes interesser i politikken og gir hjelp og støtte til idrettslagene innenfor forskjellige felt.

I Tyskland utgjør medlemstallene i idrettsforeninger 27,7 millioner. Hvis man ser på den totale befolkningen, er over en tredjedel av den tyske befolkningen medlem av en idrettsforening. Selv om idrettsforeninger opptre veldig bra på mange områder, er idrettslagenes situasjon ikke uten problemer. I perioden fra 2005 til 2011 var det særlig problemer knyttet til rekruttering av frivillige, demografiske endringer i regionen og økt konkurranse fra andre ikke-organiserte idretter (Breuer, Feiler & Wicker, 2015). Basert på siste data finnes det hovedsakelig problemer innen rekruttering av frivillige, trenere/instruktører, dommere og medlemmer. Videre eksisterer utfordringer på grunn av demografiske forandringer i regionene og antall lover, ordrer og direktiver mot klubbene, dvs. byråkratiske problemer.

3. Utvalg av tidligere forskning

Det finnes mange studier som tar for seg frivillig arbeid i frivillige organisasjoner. Hvis vi ser på det lokale nivået i idretten, finnes det flere studier som har ulike problemstillingen med tanke på frivillig arbeid i idrettslag både nasjonalt (se f.eks. Enjolras & Seippel, 2001; Seippel, 2002; 2003; Wollebæk, Selle & Lorentzen, 2000; Sivesind, 2007; Folkestad et al., 2015; Folkestad et al., 2017) og internasjonalt (se f.eks. Heinemann & Schubert, 1992; Ibsen, 1992; Cuskelly, Hoye & Auld, 2006; Nichols, Hoye & Houlihan, 2011; Schlesinger Klenk & Nagel, 2015; Breuer et al., 2016; Wicker, 2017). Noen av de nevnte studiene vil presenteres nærmere i dette kapittelet, som skal vise relevant forskning med tanke på mine problemstillinger.

3.1 *Ulike utfordringer for norske og europeiske idrettslag*

For å undersøke idrettslagenes utfordringer er det naturlig å se på Seippel (2003), som har undersøkt ledelse og styring i norske idrettslag. Som nevnt innledningsvis peker litteraturen på menneskelige ressurser, og særlig frivillig arbeid, som den mest grunnleggende faktoren for idrettslag med tanke på styring, drift og det sportslige tilbudet (Cuskelly, Hoye & Auld, 2006; Nichols, Hoye & Houlihan, 2011). Dette gjelder også for Norge, da 55 prosent av idrettslagene peker på menneskelige ressurser som den største hindringen for bedre drift (Seippel, 2003). For å se på utfordringene i de ulike europeiske landene brukes boken *Sport Clubs in Europe* som har beskrevet de fire europeiske landene som skal undersøkes nærmere i min oppgave (Breuer, Hoekman, Nagel & der Werff, 2015).

Det finnes også andre utfordringer utover de menneskelige ressursene idrettslagene møter og må ta stilling til; blant annet økonomi, anlegg og relasjoner til andre aktører. Økonomi handler om å skaffe nok penger, forholdet idrettslaget har til ulike finansieringskilder og kommersialisering. Anlegg dreier seg om bygging, drift og tilgang til idrettsanlegg. Relasjoner tar for seg andre institusjonelle aktører, som for eksempel kommune, idrettsråd, særforbund osv. (Seippel, 2003). Den største hindringen ser likevel klart ut til å knytte seg til menneskelige ressurser. Litt over halvparten av idrettslagene i Seippels (2003) undersøkelse svarer at «mangel på frivillige» er et «svært stort» problem. Deretter følger «mangel på ledere», og «mangel på trenere» med nesten like høye tall (ibid). De neste utfordringene på listen dreier seg om økonomi og anlegg.

Wicker og Breuer (2013) hevder at idrettslag med mange medlemmer opplever mer problemer med å rekruttere og beholde menneskelige ressurser, også frivillige. Koski (1995) skriver at de store idrettslagene også er bedre på å gi et bedre sportslig tilbud til medlemmene, og at de er bedre på å skaffe eksterne samarbeidspartnere. Dette kan forklares med at de store idrettslagene har råd til å ansette personer i betalte stillinger, og dermed ikke er like avhengige av de frivillige. Det kan også være slik at de bruker de frivillige på en bedre måte, ved at de for eksempel kan ha en betalt stilling med dette som ansvarsområde. Eller at de kan gi de frivillige kurs eller andre former for goder hvis de jobber frivillig (Wicker, 2014).

Hvis vi ser litt nærmere på de ulike landene som inngår i analysen ser vi følgende:

De belgiske idrettslagene opplever få utfordringer i sitt daglige virke, men 1/3 opplever moderate problemer med frivillig arbeid. Det er vist at de store idrettslagene opplever større problemer med dette enn de små idrettslagene. (Scheerder et al., 2015).

De danske idrettslagene har god økonomi, men opplever problemer med de menneskelige ressursene. Da hovedsakelig at det er for få medlemmer, som er et problem for 33 prosent av idrettslagene, skaffe frivillige til styreverv er et stort problem for 30 prosent og frivillig arbeid som et stort problem for 22 prosent (Ibsen, Østerlund & Laub, 2015).

De nederlandske idrettslagene har flere utfordringer som er problematiske. I 2012 opplevde 87 prosent av nederlandske idrettslag minst en form for utfordring. To tredjedeler av idrettslagene har utfordringer med menneskelige ressurser, og da særlig å skaffe nye medlemmer. Den andre utfordringen som var mest problematisk var å skaffe frivillige til styreverv. Dette er noe 50 prosent har problemer med. Den siste utfordringen de nederlandske lagene sliter med er økonomi. Dette er utfordrende for 41 prosent (der Werff, Hoekmann & Kalmthout, 2015).

For de tyske idrettslagene er det de menneskelige ressursene som dominerer utfordringene: medlemmer, frivillige, trenere og dommere. 37 prosent av de tyske idrettslagene har minst ett problem som truer deres videre eksistens. Dette tallet har økt

signifikant fra 2011 til 2013. Det er frivillig arbeid som er det problemet som rammer flest idrettslag (Breuer & Feiler 2014).

Tidligere forskning på idrettslagenes utfordringer viser at det er de menneskelige ressursene som oppleves mest problematisk. Andre utfordringer er anleggsordning og økonomi. Mangel på frivillige er den utfordringen som tydelig rammer flest både i norske og europeiske idrettslag (Seippel, 2003; Ibsen, Østerlund & Laub, 2015; de Werff, Hoekmann & Kalmthout, 2015; Breuer & Feiler, 2014). Det er kun de belgiske idrettslagene som ikke opplever frivillig arbeid som en stor begrensning (Scheerder et al., 2015)

3.2 Utviklingen av frivillig arbeid i idrettslag

Det finnes mange studier som ser på utviklingen av frivillig arbeid i Norge (f. eks: Arnesen, Sivesind & Gulbrandsen, 2016). For å forstå utviklingen av frivillig arbeid i norske idrettslag velger jeg å fokusere på følgende studier: Wollebæk og Sivesind (2010) som undersøker frivillig innsats fra 1997 – 2009, Folkestad og medarbeidere (2015) som ser på frivillig innsats i Norge i perioden 1998 – 2014 og Enjolras og Wollebæk (2010) som tar for seg deltakelse i frivillige organisasjoner.

Folkestad og medarbeidere (2017) undersøkte endringer i frivillig innsats med et skandinavisk utvalg. Idrettslagsundersøkelsene fra 2001 (Enjolras & Seippel, 2001) og 2003 (Seippel, 2003) vil også presenteres fordi de ser spesifikt på norske idrettslag.

For å forstå utviklingen til det frivillige arbeidet må man også studere samfunnet idrettslagene befinner seg i. I løpet av den siste tiden har det skjedd endringer i det norske samfunnet som har konsekvenser for idrettsfeltet. Det er strukturelle og kulturelle utviklingstrekk som fører til et mer differensiert samfunn, og i tråd med dette har det ført til en mer mangfoldig idrettsbevegelse (Enjolras & Seippel, 2001). Man kan se at folk på 2000-tallet søker et større spekter av idrettsopplevelser, og man kan anta at organiseringen av aktiviteten har blitt endret for enkelte. Enjolras og Seippel (2001) bruker et eksempel med kunder på kommersielle treningssenter. Der har man rettigheter og ikke forpliktelser for driften til organisasjonen. Hvis man er medlem av et tradisjonelt idrettslag har man både rettigheter og forpliktelser. Dette viser at det er flere

konkurrenter til idretten i dagens samfunn, da særlig i form av de kommersielle treningssentrene (f. eks Ulseth, 2003).

Hvis man fordeler det frivillige arbeidet på ulike organisasjonstyper kan man se at idretten står i en særstilling. Dette fordi at den er den klart største organisasjonstypen når det gjelder å tiltrekke seg frivillig arbeid. Dette så vi også i figur 1. Gjennom hele måleperioden (fra 1998- 2014) til Folkestad og medarbeidere (2015) ble rundt 40 prosent av alt frivillig arbeid gjort for en eller annen idrettsorganisasjon. Folkestad og medarbeidere (2015) skriver at det frivillige arbeidet er preget av stabilitet i deres målinger mellom 1998 og 2014. I 1998 hadde idrettsfeltet totalt 38 prosent av de frivillige i Norge, i 2004 hadde de 40 prosent, 2009 41 prosent og i 2014 41 prosent (Folkestad et al., 2015). Enjolras og Wollebæk (2010) skriver at deltakelsen i idrettsforeninger også var stabil i perioden 1996 – 2006.

Folkestad og medarbeidere (2015) undersøkte også antall timer frivillig arbeid gjennomført de fire foregående ukene. Her gikk idretten fra 15 timer (i 1998) til ti timer (i 2014). Dette begrunnes med at det har kommet flere idrettslag, flere idrettsgrener og flere aktive medlemmer. Det blir dermed flere personer som gjennomfører et lavere antall timer i uken, i stedet for at færre personer gjennomfører mange timer.

Enjolras & Wollebæk (2010) skriver at selv om andelen medlemskap har økt for alle inntektsklassene har deltakelsen økt mest i de høyeste inntektsklassene. I 2007 var 62 prosent av den høyeste inntektsklassen medlemmer av et idrettslag (de utgjorde 44 prosent i 1990) mens 27 prosent av den laveste inntektsklassen var medlemmer (de utgjorde 20 prosent i 1990). Utviklingen tyder på at klasseskillet øker i Norge. Fysisk aktivitet ser ut å ha blitt, i større grad enn det var tidligere, en sosial markør (Enjolras & Wollebæk, 2010). Wollebæk og medarbeidere (2000) skriver at den tradisjonelle frivilligheten utfordres av nye former for profesjonell frivillighet, og at medlemmene ikke er like sterkt knyttet til idrettslag som tidligere. Det hevdes at frivillige har gått fra å være kollektivt motivert til å være mer pragmatiske (Wollebæk, 2011). Wollebæk og Sivesind (2010) har beskrevet utviklingen av frivilligheten på 2000-tallet som: «... en klar og systematisk marginalisering av svake grupper, som gjør at de som er på innsiden av organisasjonssamfunnet øker sine sosiale ressurser, kontaktnettverk,

kvalifikasjoner og livskvalitet, mens de som står utenfor ikke får tilgang på dette»
(Wollebæk & Sivesind, 2010: 99).

Folkestad og medarbeidere (2017) undersøkte utviklingen i frivillig engasjement over tid i Skandinavia. Det er kultur- og fritidsorganisasjoner som dominerer i alle tre landene, men det er kun i Norge at dette feltet øker i omfang. De fant også en økning i frivillig deltakelse på velferdsfeltet i alle tre landene. På 1990-tallet svarte ca. 30 prosent av befolkningen i Norge og Sverige at de hadde utført frivillig arbeid for en kultur- og fritidsorganisasjon i løpet av de siste tolv månedene. På 2010-tallet er nivået omtrent uendret i Sverige, mens andelen som svarer de har utført denne type frivillig arbeid har økt med 10 prosentpoeng i Norge, til over 40 prosent. I Danmark har nivået ligget på 15-20 prosent gjennom perioden. I alle de tre skandinaviske landene er idretten den største enkeltkategorien når det gjelder frivillig arbeid, mens fritidsområdet og kulturområdet er noe mindre (Folkestad et al., 2017).

For å oppsummere viser de ulike studiene at utviklingen av frivillig arbeid i idrettslag er preget av stabilitet (Enjolras & Wollebæk, 2010; Folkestad et al., 2015). Vi finner større forskjeller i utviklingen av *hvem* som jobber frivillig. Wollebæk og Sivesind (2010) beskriver en marginalisering av svake grupper som gjør at de havner utenfor og går glipp av blant annet sosiale ressurser og kontaktnettverk. Dette underbygges også av Enjolras og Wollebæk (2010).

3.3 Hvilke tiltak iverksettes for å rekruttere frivillige?

Det finnes studier som ser på ledelse av frivillige i idrettslag (Cuskelly, Hoye & Auld, 2006), men ifølge Schlesinger og medarbeidere (2015) er det få studier som ser på hvordan idrettslag rekrutterer frivillige. De studiene som har tatt for seg dette temaet viser en store variasjoner i hvordan idrettslagene opererer. Det er store forskjeller fordi noen idrettslag har store problemer med dette, mens andre ikke har noen problemer i hele tatt. De idrettslagene som har problemer med dette kjennetegnes med; mange ledige stillinger i klubben, lav oppslutning av frivillige og en reduksjon i antall medlemmer (Schlesinger et al., 2015). Noen studier viser at jo flere medlemmer klubben har, jo mindre er villigheten blant medlemmene til å være frivillige og klubben får et større problem med å rekruttere flere frivillige (Breuer & Wicker, 2013). Det er

også blitt hevdet at å ansette flere i betalte stillinger er negativt med tanke på det frivillige arbeidet i idrettslaget.

Idrettslag engasjerer seg sjeldent i systematiske rekrutteringsprosedyrer for å fylle sine ledige stillinger. Rekruttering av personell er i stor grad styrt av uformelle handlinger. Den mest brukte tilnærmingen er å spørre personer direkte eller ved å spre informasjonen over uformelle kommunikasjonskanaler som for eksempel hjemmeside og sosiale medier (Schlesinger, Klenk & Nagel, 2015).

Hvis vi ser på idretten i Norge skriver Wollebæk og medarbeidere (2000) at 61 prosent av tiden til styret i organisasjonen brukes til indre og administrative oppgaver, som styreverv, administrasjonsarbeid, instruksjon, trening og transport innenfor idrettssektoren. Om lag ¼ av arbeidstiden går med til aktiviteter der det er vanskelig å si noe om arbeidet er rettet innad (mot organisasjonens indre liv) eller utad (mot mennesker utenfor organisasjonen) (Wollebæk, Selle & Lorentzen, 2000). Det er dermed i hvert fall under ¼ av tiden som går med til å skaffe frivillige, trenere, dommere osv. Fra en studie av «amatør idrettsorganisasjoner», kommer Inglis (1997), gjengitt av Seippel (2003), fram til at det er fire oppgaver som står sentralt for de som arbeider i styret i idrettslag. Den første er *visjon*. Dette dreier seg om hvordan organisasjonen definerer, forstår og framstiller seg selv. Det andre er *planlegging*. Dette omhandler økonomi, planlegging, budsjettarbeid, *ressursanskaffelse* med mer. Nummer tre er *ansettelse* og *oppfølging* av daglig leder. Den siste er *relasjoner* til omverdenen. Disse tilnærmingene viser at arbeidsoppgavene som tilligger et styre er viktige, at de er mangfoldige og at det er i praksis vil måtte være forskjeller når det gjelder hvordan de vektlegges og utføres (Seippel, 2003). Dette viser at idrettslagene må håndtere mange ulike områder. Ressursanskaffelse, som er mest relevant i min studie, finner vi under planlegging.

De studiene som undersøker tiltak for rekruttering av frivillige til idrettslag viser stor variasjon med hvordan idrettslagene jobber (Schlesinger, Klenk & Nagel, 2015). De kommer også frem at idrettslagene bruker uformelle kommunikasjonskanaler i denne prosessen.

3.4 Hypoteser

Tidligere forskning, datamaterialet og forskningsspørsmålet åpner for et bredt utvalg mulige hypoteser å teste ut. Av mulige hypoteser har jeg valgt ut tre forskjellige hypoteser for å belyse oppgavens problemstillinger. Hypotesene hentes opp igjen og gjennomgås i diskusjonskapittelet. Jeg starter med hypotesen som tar for seg hvilke utfordringer innen menneskelige ressurser oppleves problematisk for norske og europeiske idrettslag. Min første hypotese bygger på resultatene fra tidligere forskning og blir at (H1) de norske og danske idrettslagene opplever i mindre grad menneskelige ressurser, og særlig frivillig arbeid, som et problem sammenlignet med de øvrige europeiske idrettslagene. Bakgrunnen for denne hypotesen er blant annet studien til Poortinga (2006) som viser at Norge og Danmark har mest sosial tillit i Europa, og at det dermed er enklere å skaffe frivillige her enn i andre land. Om dette kan overføres til idrettslagene er usikkert, men på bakgrunn av denne studien tror jeg de norske og danske stiller sterkt på dette området.

Min andre hypotese er at (H2) det frivillige arbeidet i norske idrettslag er preget av stabilitet. Studiene som har undersøkt utviklingen av generell frivillighet konkluderer med at utviklingen er preget av stabilitet (Folkestad et al, 2015; Enjolras & Wollebæk, 2010), mens Folkestad og medarbeidere (2017) viste en økning i det frivillige arbeidet.

Min tredje hypotese blir at (H3) idrettslagene bruker uformelle kanaler og at denne metoden fungerer for å dekke behovet til idrettslagene. Da det ikke finnes så mye forskning på dette feltet, tar jeg utgangspunkt i studien til Schlesinger og medarbeidere (2015). De skriver at rekruttering av personell i stor grad er styrt av uformelle handlinger, slik som å spørre personer eller bruke hjemmeside og sosiale medier.

4. Teori

For å besvare mine tre problemstillinger vil de knyttes opp mot to ulike teorier. Valget av det teoretiske rammeverket bygger på at idretten er et sosialt og kulturelt fenomen. Idretten er ikke isolert, men er formet og preget av den tiden og samfunnet det lever i (Beck & Bosshart, 2003). Den første teorien er sosial kapital og vil brukes til å forklare den andre problemstillingen, som omhandler utviklingen av det frivillig arbeidet, og den tredje problemstillingen som tar for seg tiltak for å rekruttere flere frivillige. Sosial kapital handler om i grove trekk om tillit til omgivelsene og medmennesker. Det frivillige arbeidet er en av indikatorene for et samfunns sosiale kapital, og ved å arbeide frivillig vil man kunne øke den sosiale kapitalen (Putnam, 2000). Den andre teorien er ressursavhengighetsteorien og skal brukes til å besvare problemstillingen om utfordringer idrettslagene møter. Ressursavhengighetsteorien er valgt fordi idrettslagene er avhengig av flere ulike ressurser; blant annet menneskelige, materielle og økonomiske ressurser for å overleve (Slack & Parent, 2006). Det er derfor mulig å bruke denne teorien for å se hvordan idrettslagene jobber for å skaffe seg tilgang på de ulike ressursene.

4.1 Sosial kapital

Sosial kapital ble en av de mest populære teoriene med tanke på helseforskning de på slutten av 1990-tallet og starten på 2000-tallet (Kawachi & Berkman, 2000; Lochner, Kawachi, & Kennedy, 1999; Putnam, 1993, 2000). For å forklare teorien vil studiene til Wollebæk og medarbeidere (2010), sammen med Putnam (1993; 2000) bli presentert.

Robert Putnam er en av forkjemperne for begrepet sosial kapital, og har forsket mye på sosial kapital i frivillige organisasjoner. Sosial kapital dreier seg i korte trekk om tillit til personer, samfunnet og organisasjoner. Et av Putnams mest kjente verk *Bowling alone* (2000) skrev han på bakgrunn av det han mente var endringer i det amerikanske samfunnet. For å vise sine poenger viste han frem et mangfold av indikatorer fra en rekke kilder som alle viste det samme; den politiske deltakelsen, deltakelse i frivillig arbeid, tillit til fremmede og uformell sosial kontakt, hadde alle blitt svekket de siste tre tiårene. Denne utviklingen spås å ha store konsekvenser for det amerikanske samfunnet, for eksempel med tanke på oppslutning om demokratiet, økonomiske utfordringer og problemer med tanke på folkehelse. Det hadde også påvirkninger for det lokale nivået;

lokalsamfunn med sviktende sosiale nettverk gir dårligere miljøer å vokse opp i, mer kriminalitet, høyere konfliktnivå og mer sosial isolasjon (Putnam, 2000).

Putnam skriver videre i *Bowling alone* (2000) at deltakelse i idrettslag og andre organisasjoner der medlemmer fra ulike klasser i samfunnet deltar på lik linje, er av stor betydning for å fremme den samfunnsmessige integrasjonen. For at dette skal skje er det viktig at deltakerne inngår i direkte interaksjon med hverandre (Putnam, 2000). Det blir også hevdet at deltakelse i frivillige organisasjoner bidrar også til økt kompetanse og læring, fordi deltakerne lærer hvordan kollektive handlingsproblemer kan overvinnes og hvordan både individuell og generell tillit kan bygges opp (Putnam, 1993; 2000). Putnam skriver også at det er de uformelle relasjonene som foregår ansikt til ansikt som utgjør samfunnets lim, og at det skaper deltakelse og engasjement (Putnam, 1993).

Sosial kapital omhandler også samfunnets evne til å løse problemer gjennom nettverk, normer og tillit. Dersom et samfunns sosiale kapital går i oppløsning, og tilliten forsvinner, vil dette påvirke innbyggernes evne til å samarbeide med hverandre (Putnam, 1993). En grunnleggende tillit til omgivelsene er en nødvendighet for at det skal være rasjonelt for individer å samarbeide med andre utenfor sin intimsfære. Det er slik fordi kollektiv handling uten tillit er preget av opportunisme og individene har et ønske om å maksimere sine egeninteresser (Putnam, 1993). Wollebæk og medarbeidere (2000) skriver at sosial kapital også er en nødvendighet, om ikke en forutsetning for et velfungerende demokrati.

Den generelle nedgangen i engasjement og frivillig arbeid i lokalsamfunn er det Putnam (2000) referer til som en svekkelse av det amerikanske samfunnets sosiale kapital. Sosial kapital finnes i mange former og størrelser og kan omfatte for eksempel den utvidede familien, pokerlaget og profesjonelle nettverk. Slike relasjoner styrker individets muligheter til å nå sine egne mål ved hjelp av ressurser som blir tilgjengelige gjennom nettverket. Ved å delta i frivillige organisasjoner som for eksempel idrettslag kan dette være forebyggende og helsefremmende i seg selv (Putnam, 1993). Frivillig arbeid gir økt livskvalitet, sosial støtte og mulighet for å bygge seg et nettverk (Putnam, 1993), og det kan også bidra til å utjevne sosiale ulikheter (Hagelin & Goth, 2015). Opplevelsen av å ha kontroll over eget liv, og muligheter til å påvirke beslutninger som

angår en selv har betydning for vår helse (Putnam, 1993). Putnam (2000) hevder at idrettslag er et veldig viktig område for å fremme den sosiale kapitalen i et samfunn.

4.1.1 Bridging og bonding

Det finnes to begrep innen sosial kapital som er viktige: *bonding* (bindende) og *bridging* (brobyggende). En gruppe der medlemmene har flere av de samme likhetstrekkene som for eksempel alder, tilhørighet, kultur, religion eller lignende, kan fremstå som sterke på *bonding*, og er i stor grad homogen. I en slik gruppe mennesker er det sterk lojalitet innad i gruppen og gruppen har en sterk sosial kapital deltakerne imellom. For at gruppen skal være inkluderende ovenfor andre som står på utsiden, og tiltrekke seg flere mennesker, må den også kunne være åpen og inkluderende (Putnam, 2000). For å klare dette må gruppen også ha en sterk grad av *bridging*. En gruppe med sterk grad av *bridging* skaper relasjoner til andre nettverk og andre mennesker. For at en gruppe skal ha mest mulig sosial kapital må den både være bindende og brobyggende. Da skapes det sterk tilhørighet innad, mens den samtidig er åpen og inkluderende for mennesker og grupper som står utenfor (Putnam, 2000). Skillet mellom *bridging* og *bonding* skal ikke forstås som gjensidig utelukkende typer sosial kapital. Begge funksjoner kan være tilstede samtidig.

Putnams tolkning av sosial kapital vil ha positive konsekvenser for individet i form av praktisk hjelp, informasjon og sosial støtte (Putnam, 2000). Dette skjer hovedsakelig gjennom *bonding*. Fra et samfunnsperspektiv bidrar sosial kapital til å «smøre» den sosiale samhandlingen, slik at den blir mer effektiv og produktiv. Dette skjer gjennom lettere informasjonsutveksling og generalisert tillit. Dette henger mer sammen med *bridging*, som fungerer som samfunnsbyggende (Putnam, 2000). Putnam lister opp en rekke årsaker til svekkelsen av det amerikanske sivilsamfunnet. Fra listen velger han å se nøyere på tids- og pengepress, økt geografisk mobilitet, fjernsynet og annen elektronisk underholdning og generasjonsforskjeller i befolkningen (ibid).

Forskning på frivillig arbeid i Norge viser at deltakelse i sosiale felleskap kan være et viktig motiv for de som gjennomfører frivillig arbeid (Wollebæk, Skille & Lorentzen, 2000). Wollebæk og medarbeidere (2000) skriver at norske frivillige organisasjoner er gode for å utvikle, formidle og bevare sosial integrasjon. De frivillige organisasjonene blir sett på som institusjoner som skaper og vedlikeholder kollektive normer og felles

verdier blant deltakerne og medlemmer. Frivillige organisasjoner ses også på som demokratiske institusjoner og frivillig innsats er en aktivitet som bidrar til å vedlikeholde og utvikle demokratiet (ibid).

Sosial kapital skal bidra med å forklare utviklingen av frivilligheten i idrettslag. Putnam (2000) skisserer et samfunn med nedgang i sosial kapital, og har flere konkrete eksempler på dette. I diskusjonsdelen vil uttrykkene sosial kapital, bridging og bonding bli diskutert opp mot mine resultater med tanke på utviklingen av frivillig arbeid og hvordan idrettslag rekrutterer frivillige.

4.2 Ressursavhengighetsteorien (RDT)

For å besvare den første problemstillingen vil jeg benytte meg av ressursavhengighetsteorien. Pfeffer og Salancik (1978; 2003) anses som sentrale bidragsyttere på feltet, og deres arbeid vil være utgangspunktet for denne delen av teorekapittelet. Teorien om ressursavhengighet handler i grove trekk om endring som følge av organisasjoners avhengighet av eksterne aktører. Denne teorien er valgt fordi idrettslag er avhengige av flere ulike ressurser, hovedsakelig menneskelige, materielle og økonomiske for å overleve. Dette gjør at et idrettslag ikke kan isolere seg fra andre aktører i deres omgivelser (Slack & Parent, 2006). Pfeffer og Salancik (1978; 2003) og Slack og Parents (2006) studier blir presentert under.

Pfeffer og Salancik (1978) befestet ressursavhengighetsperspektivet på slutten av 1970-tallet. De fremhever at ingen organisasjon er i stand til å nære seg selv, men er helt avhengig av tilførsel av ressurser fra omgivelsene. Mens en privat bedrift eksempelvis er avhengig av kunder som kjøper varer og tjenester, vil en frivillig organisasjon trenge både økonomisk støtte og frivillige som kan yte innsats uten å få betalt for jobben. I ressursavhengighetsteorien vil organisasjoner som ikke har tilgang på nødvendige ressurser være avhengig av aktører i omgivelsene. På den måten kan de tilegne seg de ressursene som er nødvendige for å sikre overlevelse for organisasjonen (Pfeffer & Salancik, 2003). Den aktuelle organisasjonen må også gi fra seg en viss grad av makt for å få tilgang på den ønskede ressursen, mens ressursinnehaveren får en viss grad av innflytelse over den aktuelle organisasjonen (ibid). Graden av innflytelse bestemmes av flere faktorer: Den første faktoren er i hvor stor grad organisasjonen er avhengig av ressursen. Jo mer avhengig, desto mer makt og innflytelse vil ressursinnehaveren ha

(ibid). Det er viktig å påpeke at hvor viktig en ressurs er ikke er fast bestemt, men kan variere fra en tid til en annen ettersom omgivelsene endres. Et eksempel fra idretten er at en investor subsidierer et idrettslag med penger. Idrettslaget vil da være mye mer avhengig av denne ene investoren enn man hadde vært ved å forholde seg til flere aktører, som for eksempel mange små sponsorer.

Den andre faktoren er i hvilken grad en organisasjon har råderett over ressursen som den aktuelle organisasjonen er avhengig av (Pfeffer & Salancik, 2003). En slik råderett kan oppstå når organisasjonen er i besittelse av en sjelden ressurs og styrer tilgangen til denne. Organisasjonen har da muligheten til å bruke og kontrollere hvem som bruker ressursen, eller at man har mulighet til å lage regler, lover og bruk av ressursen. Et eksempel på dette er at noen forbund (eks fotballforbundet) gir lisens til deltakere i deres konkurranser eller ligaer. Dermed får særforbundene stor makt og innflytelse over klubbene og kan dermed kontrollere bruken av ressursen (lisens) som klubbene må forholde seg til.

Den tredje faktoren til innflytelse omhandler alternative kildene til ressursen. En organisasjon vil være svært avhengig av ressursinnehaveren dersom det bare er én aktør som gir tilgang til ressursen, og det gir ressursinnehaveren stor makt og innflytelse over organisasjonen (Pfeffer & Salancik, 2003). Er det derimot flere aktører i de samme omgivelsene kan den aktuelle organisasjonen finne alternative løsninger og dermed svekke innflytelsen fra ressursinnehaverne. Et eksempel fra idretten er anleggsordningen. Et idrettslag kan være avhengig av et kommunalt anlegg for å kunne drive aktivitet. Hvis det ikke finnes alternativer i området blir idrettslaget nødt til å følge kommunens føringer og i større grad la seg styre for å ha tilgang til anlegget.

Det er nå illustrert hvordan organisasjoner er avhengig av omgivelsene når det gjelder å tilegne seg nødvendige ressurser for overlevelse og hvordan dette kan gi aktører i organisasjonens omgivelser innflytelse over organisasjonen. Men hvordan kan en organisasjon begrense eller styre avhengigheten og innflytelsen til andre organisasjoner?

I følge Slack og Hinings (1992) har organisasjonen to muligheter til overlevelse; enten ved å endre seg ved å tilpasse organisasjonen til kravene som eksisterer i omgivelsene,

eller ved å endre omgivelsene. Dette innebærer at organisasjoner forsøker å endre de eksisterende institusjonelle antakelsene som råder, noe som er svært krevende. Det øker dermed sannsynligheten for at organisasjonene i stedet er de som endres (ibid).

En organisasjon kan også begrense evnen til å la seg styre av omgivelsene på ulike måter. Ifølge Pfeffer og Salancik (2003) er det en tendens at organisasjoner forsøker å gjøre dette, både for å unngå avhengighet og ekstern kontroll, men samtidig for å forsøke å forme sin egen kontekst og beholde organisasjonens autonomi. For å begrense de nevnte forholdene, så kan en organisasjon handle på flere ulike måter, og disse handlingene kan igjen forstås gjennom ressursavhengighetsperspektivet (Pfeffer & Salancik, 2003; Slack & Parent, 2006).

En grunntanke i ressursavhengighetsteorien er at organisasjonene til enhver tid forhandler med eksterne aktører der hver part har som mål å redusere egen avhengighet, men samtidig få andre organisasjoner til å bli mer avhengig av en selv. På denne måten kan en si at det er en «kamp» mellom organisasjoner om å være den aktøren som andre organisasjoner er avhengig av når det kommer til å få tilgang til ressurser. Mer presist vil det foregå en dragkamp mellom de ulike aktørene over hvor mye innflytelse og kontroll de har over hverandre (Pfeffer & Salancik, 2003).

For å oppsummere viser ressursavhengighetsteorien hvordan idrettslag må samhandle med omgivelsene for å få tilgang på ulike ressurser. I denne prosessen vil aktørene som besitter en ressurs få innflytelse over idrettslaget. Graden av innflytelse bestemmes av tre ulike faktorer; hvor mange aktører som tilbyr ressursen, i hvilken grad idrettslaget har råderett over ressursen og de alternative kildene til ressursen. I hvilken grad de menneskelige ressursene har innflytelse over idrettslaget, kommer jeg tilbake til i diskusjonsdelen.

5. Metode

I dette kapittelet vil jeg presentere datamaterialet, SIVSCE og metodene som blir brukt for å analysere dataene i min oppgave.

Innenfor samfunnsvitenskap skilles det tradisjonelt mellom kvalitativ og kvantitativ forskning. Kvantitative metoder vektlegger antall og omfang, og problemstillingene innen slik forskning har gjerne som mål å komme fram til statistiske generaliseringer. Kvalitative metoder søker derimot å gå i dybden på et fenomen eller tema (Thagaard, 2013), og det kvalitative forskningsintervjuet søker å forstå verden sett fra intervjupersonenes side (Kvale & Brinkmann, 2012) I denne oppgaven vil begge metodene bli brukt, da det skal brukes en såkalt triangulert metode.

5.1 *Data 1: SIVSCE - Social Inclusion in Sports Clubs in Europe*

Land	N	Svarprosent
Belgia	1 002	9,4 %
Danmark	3 631	30,6 %
England	812	23,2 %
Tyskland	20 546	26,1 %
Ungarn	1 222	14,9 %
Nederland	1 103	54,4 %
Norge	601	30,1 %
Polen	668	5,6 %
Spania	870	10,4 %
Sveits	X	X
Total	30 455	Gj: 22,7

Tabell 1: *De ulike landene i utvalget, med svarprosent og antall*

Mine data er hentet fra datamaterialet til SIVSCE-undersøkelsen. Dette er en undersøkelse som har blitt gjennomført i idrettslagene til følgende ti europeiske land: Belgia, Danmark, England, Nederland, Polen, Ungarn, Spania, Sveits, Tyskland og Norge, og det totale utvalget er på 30 453 idrettslag. Svarene til de sveitsiske idrettslagene var ikke inkludert i det totale utvalget da jeg startet min oppgave, og de inngår dermed ikke med i mitt utvalg.. Idrettslagene har besvart et spørreskjema med

fire hoveddeler. En av delene fokuserer på frivillighet, og det er denne det skal fokuseres på i min oppgave.

5.2 Data 2 - Analyser av data

Da datasettet allerede er samlet inn, har jeg ikke mulighet til å gjøre endringer for å bedre kvaliteten på dataene. Noen spørsmål som kan stilles er hvorvidt dataene er representative for de norske og de europeiske idrettslagene. Det står beskrevet i SIVSCE-rapporten at de norske idrettslagene hadde en svarprosent på 30 %. I det endelige utvalget er det noen små endringer i forhold til det opprinnelige utvalget som ble valgt ut i samarbeid med NIF, derav: litt flere idrettslag med færre enn 50 medlemmer (opprinnelig 31,2 % mot 37,1 % av det totale utvalget) og litt for få klubber med 50-99 medlemmer (opprinnelig 18,1 % mot 9,5 % av det totale utvalget). Det konkluderes i rapporten at det er vanskelig å si om skjevheten i utvalget påvirker resultatet, men at utvalget alt i alt skal være representativt med tanke på norske idrettslag. Hvis man ser på svarprosenten til de ulike landene ser man at den varierer, helt fra 5,6 prosent fra de polske idrettslagene til 54,4 prosent fra de nederlandske. Det norske utvalget ligger over den gjennomsnittlige svarprosenten som er på 23,2 prosent.

5.3 Statistiske metoder

De statistiske analysene blir gjennomført i SPSS (versjon 24), som er et omfattende statistisk datahåndterings- og dataanalyseverktøy (Eikemo & Clausen, 2012). Denne oppgavens resultater baserer på generelle og grunnleggende analyser i tillegg til lineære og logistiske regresjonsanalyser fra avhengige og uavhengige variabler. Det er også beskrivende analyser som bruker univariate og bivariate frekvensfordelinger. De generelle analysene er fremstilt i form av frekvenstabeller, oppgitt med gjennomsnitt og standardavvik.

5.3.1 Lineær regresjon

Regresjonsanalyse er en analysemetode som er mye brukt i kvantitative studier. Ved regresjon undersøker man hvilke årsaks- og virkningsforhold som eksisterer mellom variabler, hvor fokuset er på en eller flere uavhengige variablers påvirkning på en avhengig variabel (Skog, 2013). En *bivariat* regresjon er en regresjonsanalyse med én avhengig og én uavhengig variabel. Hensikten er å se hvorvidt, og i hvilken grad, vi har en statistisk signifikant sammenheng mellom de to variablene (Eikemo & Clausen,

2012). En nøyer seg ikke med å konstatere at det finnes en bestemt grad av samsvar, en undersøker også hvilke verdier på den avhengige variabelen som vanligvis forekommer for ulike verdier på de uavhengige variablene (Skog, 2013). Hvis vi har mer enn én uavhengig variabel i analysen, kalles dette *multivariat* (eller *multippel*) *regresjon*. Da estimerer vi effekten av en X-variabel på Y, der vi også kontrollerer for effekten av andre X-variabler (Eikemo & Clausen, 2012).

Formelen for lineær regresjon er

$$Y_i = b_0 + b_1 * X + \epsilon_i.$$

(Skog, 2013: s 236)

Her er b_0 og b_1 konstanter som gjelder hele populasjonen, mens variablene X og Y varierer fra observasjonsenhet til observasjonsenhet (Skog, 2013). Det er hensiktsmessig å ha lineære modeller, da de er greie å tolke (Eikemo & Clausen, 2012). Epsilon (ϵ_i) beskriver den tilfeldige komponenten av det lineære forholdet mellom x og y .

Hvis vi ser på den lineære regresjonen er det en forutsetning at sammenhengen mellom X og Y er lineær, men økningshastigheten i Y kan være sterkere eller svakere enn økningshastigheten i X . En annen forutsetning for å gjennomføre lineære regresjon er at residualene skal være normalfordelte. Poenget er at avstanden mellom observasjon og prediksjon skal være normalfordelt. Dersom de avviker mye fra normalfordelingen, vil det påvirke testens pålitelighet. Det er viktig å merke seg at forutsetningen kun gjelder med små utvalgsstørrelser (Eikemo & Clausen, 2012).

5.3.2 Logistisk regresjon

Menard (2002), gjengitt av Eikemo og Clausen (2012) skriver at logistisk regresjon brukes når vi undersøker en avhengig variabel med kun to mulige utfall (dikotome variabler) (Eikemo & Clausen, 2012). Eksempler på dikotome variabler er: om man er arbeidsløs (ja/nei) (Skog, 2013). Logistisk regresjon beregner regresjonskoeffisientene i forhold til Maximum Likelihood. Det vil si at den logistiske maksimerer sannsynligheten for at observerte X - og Y -verdier opptrer sammen (Eikemo & Clausen, 2012: s 115). *Odds*, *sannsynlighet* og *logit* er de sentrale begrep innenfor den logistiske regresjonen.

Oddsene (φ) varierer mellom 0 og 1 og kan defineres slik:

$$\varphi = \frac{P}{(1-P)}$$

(Eikemo & Clausen, 2012: s 115)

I formelen er P sannsynligheten for suksess ($Y = 1$) og $1 - P$ er sannsynligheten for fiasko ($Y = 0$). Hvis du mot formodning har like mye suksess som fiasko, blir oddsene 1 (Eikemo & Clausen, 2012).

Sannsynlighet er for mange et kjent begrep. Hvis sannsynligheten for suksess er like stor som sannsynligheten for fiasko (oddsene = 1), så vil sannsynligheten for suksess være 0,5. Er sannsynligheten for suksess høyere enn 0,5 blir oddsene større enn 1. Hvis sannsynligheten for suksess er lavere enn 0,5 blir oddsene mindre enn 1 (men ikke mindre enn 0). Høy sannsynlighet gir med andre ord høy odds (Eikemo & Clausen, 2012).

I logistisk regresjon er det logitten som er den avhengige variabelen. Den logistiske regresjonslikningen kan skrives slik:

$$L = \ln\left[\frac{P}{1-P}\right] = \ln \varphi = \beta_0 + \beta_1 X_1$$

(Eikemo og Clausen 2012: s 116)

Den logistiske koeffisienten kan her tolkes som endringen i logitten som følge av en enhets endring på den uavhengige variabelen. Logaritmen til oddsene ligger symmetrisk rundt sannsynligheten for suksess lik 0,5. Dersom L er høy vil P ligge nær 1, men kan aldri bli nøyaktig 1. Det samme gjelder dersom L er veldig lav: den kan aldri bli lik 0 (Eikemo & Clausen, 2012).

Hvilken av disse to regresjonsmetodene som benyttes bestemmes av hvordan den avhengige variabelen er sammensatt. Dersom den avhengige variabelen er kontinuerlig burde lineær regresjon benyttes.

Sentrale begreper med tanke på tolkning av resultatene i lineær regresjon er:

Regresjonskoeffisienten (B), standardfeil ($S.E$), og multippel regresjonskoeffisient (R^2).

B viser helningen på regresjonslinjen (Johannessen, 2009). Vi ser på B når vi ønsker å se på effekten en uavhengig variabel har på den avhengige variabelen. Hvor mye av variasjonen i den avhengige variabelen som kan forklares av modellen forklares av R^2 . Dersom R^2 er på eksempelvis 0,54 betyr det at 54 prosent av variasjonen i den avhengige variabelen kan forklares av modellen av de uavhengige variablene. S.E gir informasjon om hvor god vi skal anse B, som beskriver sammenhengen. S.E får vi gjennom oppgitte mål på feilmarginen for B, og brukes dermed for å beregne om B er signifikant eller ikke (Johannessen, 2009; Eikemo & Clausen, 2012)

For den logistiske regresjonen er følgende begreper sentrale i analysen:

Logit (B), signifikansverdi (Sig.) og oddsratio (Exp(B)). Logiten kan både være positiv og negativ, som forklarer om den bestemte egenskapens effekt er over eller under 50 %. Oddsratio brukes til å vurdere styrken på relasjonen mellom to variabler (Christophersen, 2013). Signifikansverdien angir sannsynligheten for at en sann nullhypotese er forkastet (Eikemo & Clausen, 2012).

5.4 Kvalitativ metode – intervju

I den kvalitative delen av oppgaven har det blitt gjennomført tre intervjuer av daglige ledere i ulike idrettslag. Intervju er den mest utbredte datagenereringsmetoden innenfor kvalitativ forskning (Tjora, 2013). Det er en metode som er godt egnet for å få innsikt i informantenes egne meninger, holdninger og erfaringer knyttet til det aktuelle temaet for forskningen. Ved å intervju informanter søker man å forstå verden ut fra informantenes øyne (Kvale & Brinkmann, 2009). De kan også brukes til å forstå sammenhenger utover enkeltindivider (Tjora, 2013). Ved gjennomføringen av intervjuene må utvalget være egnet til å undersøke forskningsspørsmålet (Thagaard, 2013). Det bør ikke være for stort, da intervjuprosessen og bearbeiding av dataene er en tidkrevende prosess (Dalen, 2011). Hensikten med å gjennomføre intervjuene i mitt tilfelle er at de skal fungere som et supplement til de kvantitative dataene.

5.4.1 Utvalg

I kvalitative intervjuer bli informanter valgt på bakgrunn av at de vil kunne uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet. Informantene vil først og fremst representere seg selv, men i ulike tilfeller vil de også kunne stå som representanter for en posisjon (Tjora, 2013). I mitt tilfelle vil informantene være representanter for sin posisjon som

daglig leder i et idrettslag. Utvelgelsen av informantene skjedde ved et strategisk utvalg. Dette vil si at man velger informanter som vil ha egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til studiens forskningsspørsmål (Thagaard, 2013). I henhold til oppgavens tema fant jeg det hensiktsmessig å intervju daglig leder i utvalgte klubber. Det er naturlig å anta at den daglige lederen vil ha innflytelse, kunnskap og innsikt i idrettslagenes fokus på frivillig arbeid. De ble derfor, i kraft av sin stilling, ansett som nøkkelinformanter.

For å få tak i en variasjon av ulike synspunkter på temaet er det sentralt å velge idrettslag med ulike forutsetninger for organiseringen av frivillighet. Det vil være grunn til å tro at det forekommer forskjeller i hvordan idrettslag organiserer frivillig arbeid på bakgrunn av størrelse på byen idrettslaget tilhører, og i hvilken grad man konkurrerer med andre tilbud i nærområdet og antall medlemmer i idrettslaget. Ved å velge lag med ulike forutsetninger er det mulig å undersøke forskjeller og likheter mellom dem. I mitt utvalg er det klubbene ulike økonomiske forutsetninger, medlemstall og ulik størrelse på nærmeste by. Idrettslagene er særvidrettslag innenfor samme idrett; turn.

5.4.2 Intervjuguide

I forkant av intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide. I henhold til Kvale og Brinkmann (2009) er det kvalitative intervju basert på en delvis strukturert intervjuguide. Det vil si at temaene hovedsakelig er fastlagt på forhånd, men at rekkefølgen på temaene avgjøres underveis i intervjuet. En fordel med et slikt intervju er at man kan følge informantens fortelling, men samtidig sørge for at relevante og viktige temaer blir tatt opp i løpet av intervjuet (Thagaard, 2013). For å legge til rette for en fri samtale rundt temaene forsøkte jeg å formulere så åpne spørsmål som mulig. Dette gjorde jeg blant annet ved å starte spørsmålene med «*hva*» og «*hvordan*». Åpne spørsmål gir informantene mulighet til å gå i dybden der hvor de har mye å fortelle (Tjora, 2013). Ved å bruke lette spørsmål i starten som krever lite refleksjon kan dette være med på å skape en tillitsfull ramme for intervjuobjektet. Jeg starter derfor intervjuene med å gjennomføre noen lette «oppvarmingsspørsmål» med generell informasjon om idrettslaget og intervjuobjektet, før jeg gikk videre på spørsmål om temaet frivillighet som utgjør kjernen av intervjuet.

5.4.3 Etikk

Ved å gjennomføre intervjuer er det en rekke etiske retningslinjer som må overholdes. Blant annet er vitenskapelig redelighet viktig. Jeg søkte tillatelse til å gjennomføre prosjektet til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste [NSD] (Thaagard, 2013). Andre etiske retningslinjer jeg har forholdt meg til er informert samtykke og konfidensialitet. Thaagard (2013) hevder at informert samtykke innebærer at de inkluderte forskningspersonene har gitt sitt fullstendige samtykke, at de er godt informert og at de kan trekke seg fra prosjektet om ønskelig. Konfidensialitet innebærer at opplysningene behandles med forsiktighet (ibid). Dette ble opplyst om i informasjonsskrivet om deltakelse i prosjektet, og også i forkant av intervjuene. Informasjonsskrivet er vedlagt bakerst i oppgaven. Anonymisering og oppbevaring av data er viktig. Navnene på personene jeg har intervjuet er ikke skrevet opp noe sted. Papirene med bekreftelse på deltakelse i prosjektet ligger oppbevart et sted kun jeg har tilgang til. Lydopptakene fra intervjuene har vært oppbevart på en passordbeskyttet PC. Både klubb og personer er anonymisert og etter prosjektslutt vil alle lydfiler og data bli slettet.

5.5 *Blandet metode - triangulering*

Intensjonen ved å bruke både kvantitativ og kvalitativ metode er å maksimere fordelene som er tilgjengelig når en skal få svar på sin problemstilling (Eli, 2009). Ved å ta i bruk både kvantitativ og kvalitativ metode kan man få en bedre forståelse av det feltet som blir studert eller å søke et bedre svar på sin problemstilling enn hva forskeren ville fått ved å kun ta i bruk kun en metode. I blandet metode finnes det flere ulike former for design som kan bli tatt i bruk. I denne oppgaven har jeg brukt «*The embedded design*» (Creswell & Plano Clark, 2010). Dette vil si at det først blir det gjennomført en kvantitativ undersøkelse, i dette tilfellet statistiske analyser. Deretter blir resultatene fulgt opp med en kvalitativ undersøkelse, som i dette tilfellet er intervju, før man analyserer disse dataene. Forskeren kan velge i hvilken rekkefølge disse metodene gjøres. Enten som nevnt over eller omvendt ved at kvalitativ metode blir tatt i bruk først.

Da mitt utvalg innenfor den kvalitative metoden er ganske begrenset, blir de kvalitative resultatene brukt som et supplement til de kvantitative dataene.

5.6 Operasjonalisering

Denne oppgavens resultater baserer seg på kvalitative og kvantitative data. Nedenfor redegjøres det for konkrete operasjonaliseringer av variablene innenfor de kvantitative undersøkelsene.

5.6.1 Idrettslags problemer og utfordringer

For å besvare den første problemstillingen er den avhengige variabelen hentet fra spørreskjemaet brukt av SIVSCE. Spørsmålet er formulert som følger: «*Hvor alvorlige er forskjellige problemer i ditt idrettslag for øyeblikket?*». Det er her ni ulike svaralternativer deltakerne må ta stilling til, og vurdere som «*ikke et problem*», «*et lite problem*», «*et moderat problem*», «*et stort problem*» og «*et veldig stort problem*». I analysene vil «skaffe frivillige til styreverv» være den avhengige variabelen. Dette er en vanskelig jobb for idrettslaget. De fleste styreledere i idretten er relativt nye i sine verv, og nærmere 60 prosent har sittet i mindre enn 3 år. Til sammen sitter ledere i idrettslag i frivillige verv i gjennomsnitt i 3,3 år (Seippel, 2003).

5.6.2 Utviklingen av frivillig arbeid i idrettslag

For å måle utviklingen av frivillig arbeid brukes den avhengige variabelen fra spørreskjemaet brukt av SIVSCE. Spørsmålet er formulert som følger: «*I løpet av de siste fem årene har antallet frivillige som jobber for idrettslaget økt, avtatt eller vært stabilt?*». De fem mulige svaralternativene er: «*Stor tilbakegang*», «*moderat tilbakegang*», «*omtrent uendret*», «*moderat økning*» eller «*stor økning*».

5.6.3 Hvordan jobber idrettslag for å skaffe flere frivillige?

Den tredje analysen baserer seg på hva idrettslagene gjør for å skaffe flere frivillige. Den avhengige variabelen tar for seg svarene til deltakerne på spørsmål 11 i spørreskjemaet: «*Hvilke tiltak gjør idrettslaget for å rekruttere og beholde frivillige? Kryss av i boksen hvis et utsagn passer som beskrivelse for ditt idrettslag*». Det er ti ulike tiltak som blir nevnt i spørreskjemaet og respondentene kan krysse av på så mange de vil. I tillegg til de 10 tiltakene finnes også «*Idrettslaget gjør ikke noe spesielt for å rekruttere og holde på frivillige*». Jeg velger å ta utgangspunkt i svaralternativet *Idrettslaget betaler for at frivillige tar opplæring og kurs, idrettslaget gjør ingenting, idrettslaget bruker sitt eksisterende nettverk for å rekruttere frivillige og idrettslaget gir*

de frivillige ulike materielle goder. Det vil i denne problemstillingen kun være fokus på de norske idrettslagene i de logistiske regresjonene.

5.6.4 Uavhengige variabler

De uavhengige variablene som inngår i analysene er delt inn i fem kategorier; Organisatoriske ressurser, menneskelige ressurser, økonomiske ressurser, planlegging og infrastrukturelle ressurser. De nevnte kategoriene er valgt for å best mulig besvare problemstillingene i denne oppgaven. Under følger en forklaring på hvorfor noen av de ulike variablene er inkludert i analysene:

Seippel (2003) skriver at *størrelsen på byen/bygda idrettslaget befinner seg i* (geografisk beliggenhet og lokalitet) ikke påvirker det frivillige arbeidet. Denne variabelen er med i min analyse for å undersøke om dette stemmer. Folkestad og medarbeidere (2017) skriver at det gjøres en større andel frivillig arbeid i storbyer enn i rurale strøk. Da denne variabelen ikke inngår i noen av de fem kategoriene, er denne plassert alene

Organisatoriske ressurser:

Særidrettslag/fleridrettslag – Seippel og Enjolras (2001) skriver at de norske fleridrettslagslagene i gjennomsnitt er større enn særidrettslagene, men at vi også finner store størrelsesforskjeller internt i hver av de to hovedgruppene. Når det gjelder frivillig arbeid er det hevdet at både lagenes størrelse og hvorvidt det er et sær- eller fleridrettslag har en innvirkning på dette. Da Seippel og Enjolras (2001) kontrollerte for størrelse, så sto den frivillige innsatsen mer sentralt i fleridrettslag enn i særidrettslag.

Alder på idrettslaget – Det finnes en sammenheng mellom alder på laget og det totale antallet timer som legges ned av frivillig arbeid. Dette skyldes med stor sannsynlighet at de eldste lagene også er de største (Enjolras & Seippel, 2001). Hvis man ser på hvor mye frivillig og hvor mye betalt arbeid som gjennomføres i forhold til antall medlemmer, ser det imidlertid ut til at jo eldre klubbene er, jo mindre arbeid legges ned for hvert medlem.

Betalt daglig leder – Den daglige lederen er den som er ansvarlig for den daglige driften til idrettslaget. Dette innbefatter både driftsoppgaver, samt utviklingsoppgaver som er

bestemt av styret. De norske idrettslagene er kjennetegnet med mange betalte daglige ledere, og det er interessant å undersøke om dette har en påvirkning på det frivillige arbeidet.

Menneskelige ressurser

Antall medlemmer – Noen studier har vist at de store idrettslagene har større problemer med å rekruttere og beholde frivillige (Gumulka et al., 2005). Enjolras og Seippel (2001) skriver at jo større idrettslagene er, jo svakere står det frivillige arbeidet som andel av det samlede arbeidet. Wicker og medarbeidere (2014) studie av tyske og sveitsiske idrettslag fant ingen signifikant sammenheng mellom størrelse på idrettslagene og opplevd problemer med å rekruttere frivillige.

Totalt antall betalte ansatte – Wicker og Breuer (2010) skriver at ved å ansette flere i betalte stillinger vil dette påvirke det frivillige arbeidet negativt. Det er bant annet hevdet at å profesjonalisere administrative stillinger fører til nedgang i frivillig arbeid (Kikulis, 2000).

Økonomiske ressurser

Medlemskapsavgift – man kan tenke seg at man ved en høy medlemsavgift skaper en kultur som bygger opp under NIFs påstand om «kunde og leverandørforhold». Ved en høy medlemsavgift kan man også tenke seg at idrettslaget ikke får inn nok penger fra for eksempel frivillig arbeid.

Infrastrukturelle ressurser

Eget anlegg – Det er hevdet at lag med egne anlegg har en høyere frivillig oppslutning. Dette er fordi de bruker de frivillige til å vedlikeholde anlegget. Dette kan for eksempel være en fotballbane eller et klubbhus (Nichols & Sheperd, 2006).

Tallene er oppgitt i gjennomsnitt eller i % av klubbene					
	Norge	Belgia	Danmark	Tyskland	Nederland
Antall medlemmer	377 ± 845,6	146 ± 184	320 ± 1445,9	364,5 ± 1023,7	409,5 ± 403
Alder	49,8 ± 36,4	37 ± 41	46,3 ± 36,6	61,6 ± 47,8	55,7 ± 28,47
Utvikling betalte ansatte	3,3 ± 0,8	3,1 ± 0,5	3,0 ± 1,0	3,1 ± 0,6	3,0 ± 0,5
Utvikling av medlemskap	3,3 ± 0,9	3,2 ± 1,0	3,1 ± 1,0	3,0 ± 0,9	3,0 ± 1,0
Utviklingen av frivillige	3,1 ± 0,7	3,0 ± 0,9	3,0 ± 0,8	2,9 ± 0,7	3,0 ± 0,7
Eier eget anlegg	43,3 %	25,6 %	26,3 %	48,8 %	53,4 %
Bruker kommunale anlegg	70,2 %	64,7 %	70,7 %	64,7 %	54,8 %
Betalt daglig leder	17,2 %	3 %	7,6 %	7,5 %	5 %
Særidrettslag	65,6 %	86,9 %	75,2 %	57,9 %	90,5 %

Tabell 2: Deskriptiv statistikk med generell karakteristika av idrettslagene i de ulike landene

Tabell 2 viser at det noen forskjeller mellom de ulike landene som inngår i mitt utvalg. Ved første øyekast kan man se at de belgiske idrettslagene har færre medlemmer enn de andre landene. Dette ser vi både på det gjennomsnittlige antallet medlemmer, i tillegg til at standardavviket også er svært lite. De belgiske idrettslagene er også grunnlagt på et senere tidspunkt enn de andre landene. Det norske utvalget ligger høyest på alle variablene som handler om menneskelige ressursers utvikling; ansatte, frivillige og medlemskap, selv om forskjellene ikke er store mellom landene. Det er også verdt å merke seg at de norske idrettslagene og danske idrettslagene i større grad enn resten bruke kommunale anlegg, mens de nederlandske idrettslagene ligger høyest på å eie eget anlegg. Vi ser også at det er ganske få særvidrettslag i Norge i forhold til de andre landene. I Nederland er hele 90,5 prosent av idrettslagene særvidrettslag. Videre er Norge i særklasse når det kommer til å ha betalte daglige ledere.

6. Resultater

I dette kapitlet presenteres resultatene som skal hjelpe med å besvare oppgavens problemstillinger, som er:

1. *Hvordan oppleves ulike utfordringer innen menneskelige ressurser som et problem for norske og europeiske idrettslag?*
2. *Hvordan har norske og europeiske idrettslag opplevd utviklingen av frivillig arbeid de siste fem årene?*
3. *Hvilke tiltak iverksetter norske og europeiske idrettslaget for å rekruttere frivillige?*

Hver av de tre problemstillingene har sitt eget kapittel som inneholder tabeller og grafer, samt en regresjonsanalyse. Regresjonsanalysen blir brukt for å undersøke idrettslagene med ulike demografiske og organisatoriske utgangspunkt nøyere. Dette gjøres ved å beskrive sammenhengen mellom flere uavhengige variabler og den avhengige variabelen. Hvert kapittel starter med hele utvalget (ni land) før det blir avgrenset til Norge, Belgia, Nederland, Tyskland og Danmark. Disse landene er valgt fordi det er fire land der organiseringen av idretten er ganske lik den vi har i Norge. I tillegg til at landene ligger ganske nært med tanke på geografisk beliggenhet, ganske likt antall medlemmer i idrettslagene og når idrettslagene ble grunnlagt. De er alle europeiske, industrialiserte og demokratiske land. Etter de kvalitative resultatene vil jeg presentere de kvalitative resultatene fra intervjuene jeg har gjennomført.

6.1 ***Ulike utfordringer for norske og europeiske idrettslag***

Den første analysen ønsker å undersøke hvordan idrettslagene opplever ulike utfordringer som de møter i sitt daglige virke. Tidligere forskning peker på menneskelige ressurser, og da særlig frivillig arbeid, som mest begrensende faktoren for bedre drift av idrettslag (Seippel, 2003). I dette kapitlet vil det være fokus på økonomiske ressurser, anlegg og ulike former for menneskelige ressurser (styreverv, medlemmer, dommere og trenere). Det vil til slutt presenteres en multipel lineær regresjon med påfølgende predikerte verdier for de ulike landene.

Utfordringer	Gj.	Norge	Høyeste verdi	Laveste verdi
Rekruttere frivillige til styreverv	3,2	2,8	Tyskland (3,44)	Belgia (2,08)
Rekruttere dommere	2,9	2,5	Tyskland (3,06)	Spania (2,11)
Rekruttere trenere og instruktører	2,8	2,6	Tyskland (3,02)	Spania (1,75)
Rekruttere medlemmer	2,7	2,5	Danmark (2,98)	Belgia (2,03)
Lover og direktiver	2,5	2,1	Ungarn (3,0)	Belgia (1,97)
Demografiske forandringer i regionen	2,3	1,7	Polen (2,54)	Belgia (1,40)
Finansiell situasjon	2,2	2,2	Ungarn (3,55)	Belgia (1,64)
Tilgang til anlegg	2,2	2,3	Ungarn (3,3)	Nederland (1,82)
Lokale kommersielle konkurrenter	1,7	1,8	Polen (2,47)	Belgia (1,56)

Tabell 3: *Hvordan idrettslagene oppfatter ulike problem (n = 18 980). 1: ikke et problem, 3: et moderat problem, 5: et veldig stort problem. Gjennomsnittsverdien er utregnet basert på at gjennomsnittstallene for de ulike landene teller like mye.*

I tabell 3 ser vi ni ulike utfordringer idrettslagene har tatt stilling til. Alle de europeiske idrettslagene er inkludert i gjennomsnittsverdien, mens de norske idrettslagene har sin egen kolonne. Vi ser i tabellen at det er å «rekruttere frivillige til styreverv» som er den utfordringen idrettslagene opplever som mest problematisk. Dette gjelder både for de europeiske og norske idrettslagene. Hvis vi ser videre på tabellen er det tydelig at de menneskelige ressursene dominerer utfordringene som oppleves mest problematisk; å skaffe frivillige til styreverv, dommere, trenere og medlemmer som er de fire utfordringene som oppleves mest problematisk. Dette stemmer overens med Seippel (2003), der han skriver at den største hindringen til norske idrettslag klart ser ut til å knytte seg til menneskelige ressurser.

De fleste utfordringene oppleves som et lite eller moderat problem (verdi mellom 2,0 og 2,9). Hvis vi ser på de norske idrettslagene, ligger de under gjennomsnittet på de aller fleste utfordringene utenom «tilgang til anlegg» og «lokale kommersielle konkurrenter». Man kan tenke seg at utfordringen med tanke på de kommersielle konkurrentene skulle vært noe høyere, da flere har tatt opp idrettens konkurranse med de kommersielle treningssentrene (Ulseth, 2003; Seippel, Strandbu & Sletten, 2011).

De tyske idrettslagene opplever størst problemer på tre av utfordringene, der alle dreier seg om å skaffe en form for menneskelige ressurs. De øst-europeiske landene Polen og Ungarn opplever mest problemer med blant annet økonomi, lover og direktiver og

demografiske forandringer i regionen. Dette kan forklares med at flesteparten av idrettslagene i de nevnte landene er relativt nye og har ikke fullstendig etablert seg i sitt lokalsamfunn. Dette kommer til syne blant ved utfordringen «tilgang til anlegg», der både Ungarn, Polen og Spania opplever dette som et moderat til et stort problem. Dette kan også skyldes idrettslagenes økonomi og hvorvidt de får støtte for å bygge anlegg. Denne utfordringen oppleveres som et lite problem for de andre landene.

Hvis vi ser på de idrettslagene som opplever minst problemer, finner vi de belgiske idrettslagene på seks av ni utfordringer. Dette viser at disse lagene ikke opplever store problemer i sin daglige drift, slik det ble hevdet av Scheerder og medarbeidere (2015). De skriver at 4/5 idrettslag har tilstrekkelig med frivillige og at det økonomiske aspektet heller ikke oppleveres som problematisk. Dette stemmer med de belgiske idrettslagene har oppgitt i tabell 3.

For å undersøke disse utfordringene nøyere vil nå idrettslagenes opplevelse av de ulike utfordringene bli kategorisert med tanke på om idrettslaget har opplevd tilbakegang, vært stabile eller hatt fremgang i det frivillige arbeidet de siste fem årene. På den måten kan vi se om flere av utfordringene henger sammen med utviklingen av det frivillige arbeidet.

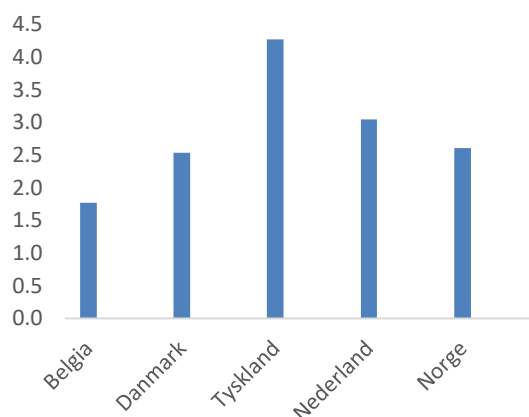
Utfordringer	Europa			Norge		
	Tilbake	Stabil	Frem	Tilbake	Stabil	Frem
Rekruttere frivillige til styreverv	4,0	3,1	2,7	3,6	2,7	2,4
Rekruttere dommere	3,3	2,8	2,5	2,8	2,5	2,3
Rekruttere trenere og instruktører	3,5	2,7	2,5	3,1	2,6	2,3
Rekruttere medlemmer	3,1	2,7	2,2	3,0	2,5	2,1
Lover og direktiver	2,8	2,4	2,4	2,2	2,0	2,1
Demografiske forandringer i regionen	2,7	2,3	2,0	1,8	1,7	1,5
Finansiell situasjon	2,5	2,1	2,2	2,6	2,2	2,0
Tilgang til anlegg	2,3	2,1	2,5	2,3	2,3	2,4
Lokale kommersielle konkurrenter	1,9	1,7	1,7	1,8	1,8	1,9
Gjennomsnitt	2,9	2,4	2,3	2,6	2,3	2,1

Tabell 4: I hvilken grad lag med tilbakegang, stabilitet og fremgang mtp utvikling av frivillig arbeid, opplever de ulike utfordringene.

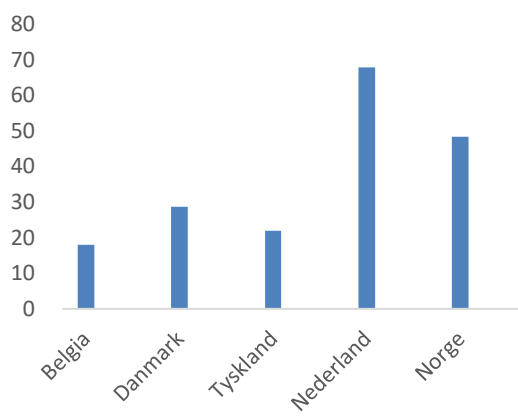
Det er tydelig at de idrettslagene som har hatt tilbakegang i det frivillige arbeidet opplever flere utfordringer som problematiske, sammenlignet med dem som har hatt stabilitet eller fremgang. De menneskelige ressursene dominerer igjen utfordringene som oppleves mest problematiske for alle gruppene. Dette er naturlig da frivillig arbeid også er en menneskelig ressurs. Hvis vi ser på de idrettslagene som har hatt tilbakegang, ser vi at å «rekruttere frivillige til styreverv» har blitt «et stort problem». Vi ser også at de norske idrettslagene som har tilbakegang i frivillig arbeid også sliter med de menneskelige ressursene, men de oppleves ikke like problematiske som for de europeiske idrettslagene.

Hvis vi ser på gjennomsnittsverdien for alle utfordringene er det en tydelig forskjell på de tre kategoriene. Det er kun anleggsordning idrettslagene med fremgang opplever mer problemer enn de som har tilbakegang og de som har hatt en stabil utvikling. Hvis vi ser nærmere på anleggsordning kan det tenkes at lagene med økt frivillig arbeid også kan oppleve økning i blant annet medlemstall, som igjen medfører et større anleggsbehov. Det som skiller de norske fra de europeiske idrettslagene er at utfordringene totalt sett oppleves mindre utførende. Gjennomsnittsverdien viser at utfordringer generelt sett oppleves som mindre problematiske for idrettslag som opplever fremgang i frivilligheten.

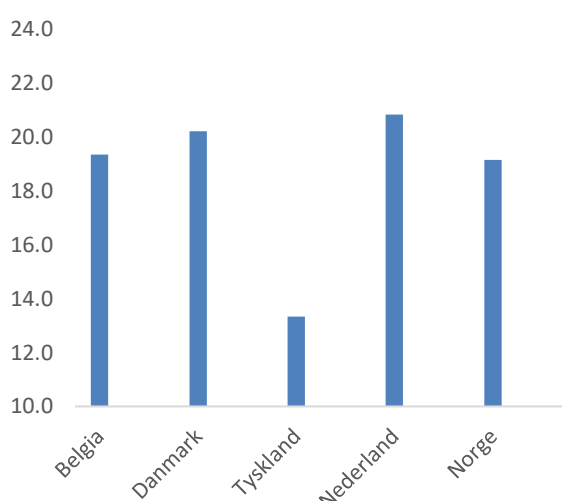
For å se litt nærmere på de aktuelle landene (Norge, Danmark, Belgia, Nederland og Tyskland skal vi se på noen figurer over frivillige og betalte ansatte

Figur 3

Figur 4

Figur 5

Figur 3: Gjennomsnittlig antall betalte ansatte

Figur 4: Gjennomsnittlig antall frivillige per idrettslag

Figur 5: Antall frivillige per medlem (målt i prosent)

Det kommer tydelig frem av tabell 3 at de tyske idrettslagene har problemer med å rekruttere menneskelige ressurser, sammenlignet med de andre landene. Den samme tendensen ser vi også i figur 5, der de tyske idrettslagene har mye færre antall frivillige per medlem sammenlignet med de andre fire landene. Da vi også ser på figur 3 at det de tyske idrettslagene i gjennomsnitt har høyest andel betalte ansatte, støtter dette Wicker og Breuer (2010) som skriver at å ansette personer i betalte stillinger er negativt med tanke på det frivillige arbeidet..

Det er oppsiktsvekkende at de danske og nederlandske idrettslagene har flere frivillige per medlem, enn det de belgiske idrettslagene har. Vi så i tabell 3 at de belgiske idrettslagene opplevde minst problemer av alle landene med å skaffe menneskelige ressurser. Man kan tenke seg at dette skyldes at de har flere frivillige, men dette stemmer ikke. Scheerder og medarbeidere (2015) skriver at 4/5 idrettslag i Belgia har tilstrekkelig med frivillige og at de fleste idrettslagene ikke har problemer med dette.

Dette viser at de belgiske idrettslagene på en bedre måte får utnyttet de frivillige, sammenlignet med de andre landene

Figur 4 viser at de norske og nederlandske idrettslagene har i gjennomsnitt flest frivillige per idrettslag. Dette må selvsagt se i forhold til hvor mange medlemmer idrettslagene har i gjennomsnitt. Hvis ser på tabell 2 har belgiske idrettslagene 146 medlemmer i gjennomsnitt, mot for eksempel de tyske som har 354 i gjennomsnitt.

6.1.1 Multivariate analyser

Ut fra en vurdering om hva som er interessant med tanke på den første problemstillingen har jeg valgt å inkludere følgende avhengig variabel i analysen: idrettslaget opplever problemer med å rekruttere frivillige til styreverv. Denne blir valgt fordi det er denne utfordringen flest idrettslag, europeiske og norske, opplever som mest problematisk.

Av uavhengige variabler har jeg valgt å inkludere 12 variabler, kategorisert i følgende kategorier: Organisatoriske trekk, menneskelige ressurser, økonomiske ressurser, planlegging og infrastrukturelle ressurser. En mer detaljert redegjørelse for valget av de uavhengige variablene finnes i kapittel 5.6.4 uavhengige variabler. Resultatet av analysene finnes i tabell 5.

Det første funnet fra tabell 5 er at de multivariate analysene gir noe ulik innsikt i de ulike landene. Vi ser at for de norske idrettslagene forklares åtte prosent av variansen i den avhengige variabelen i analysene. For de belgiske idrettslagene er dette tallet noe høyere; 12 prosent. På tross av dette finner vi noen spennende signifikante verdier:

Frivillige styreverv	Norge	Belgia	Danmark	Tyskland	Nederland
Størrelse på by/bygd	-0,03	-0,04	-0,02	0,03***	-0,05
Organisatoriske trekk					
Særidrettslag/fleridrettslag	0,04	0,29*	0,10	0,02	0,18
Betalt daglig leder	-0,10	-0,24	-0,26***	-0,16***	0,36
Alder på idrettslaget	-0,00	-0,00	0,01***	0,002***	-0,00
Menneskelige ressurser					
Antall medlemmer	0,37**	0,75***	0,27***	0,40***	0,37***

Totalt antall frivillige	0,00	-0,01	0,00	-0,001**	-0,001*
Totalt antall betalte ansatte	-0,01*	0,00	0,00	-0,00	-0,01
Økonomiske ressurser					
Medlemskapsavgift	0,00	0,01**	-0,00	0,00	0,001**
Negativ balanse	0,27*	0,38**	0,18**	0,11***	0,19*
Planlegging					
Langsiktig	-0,21***	-0,11*	-0,13***	-0,22***	-0,25***
Infrastrukturelle ressurser					
Eget anlegg	0,40**	-0,00	-0,05	0,13***	-0,00
Offentlig anlegg	0,19	0,01	0,13*	-0,03	0,15
Konstant	2,50***	0,86**	2,50***	3,31***	2,77***
R²	0,08	0,12	0,07	0,08	0,06

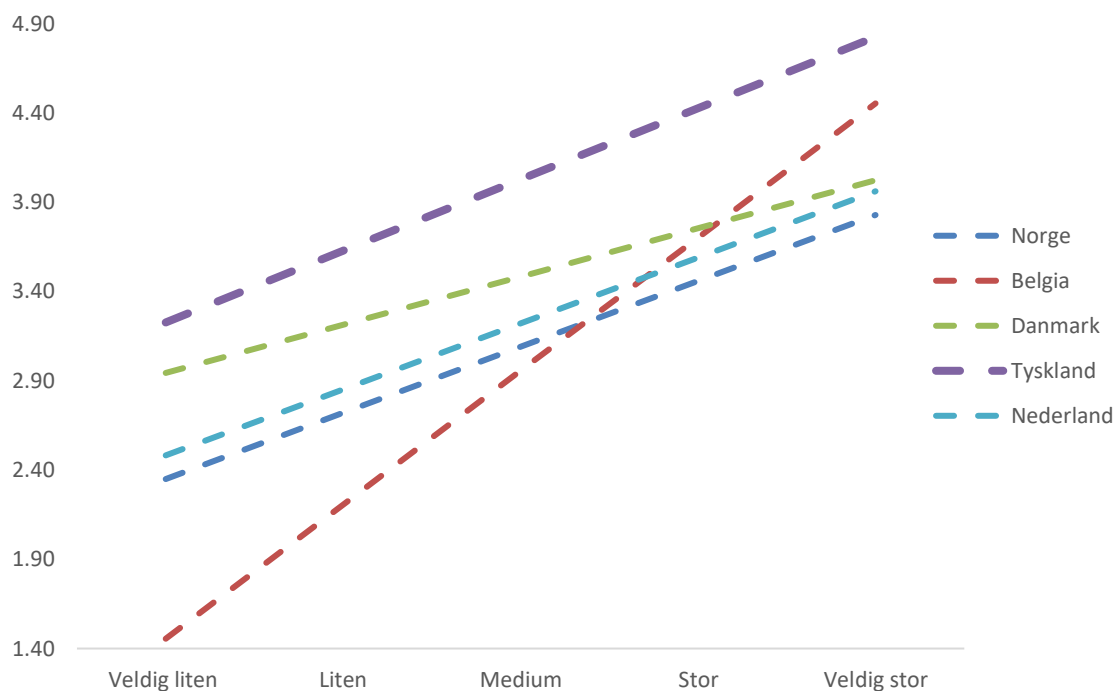
Tabell 5: Regresjonsanalyser av ulike mål for å skaffe frivillige til styreverv i norske, danske, belgiske, nederlandske og tyske idrettslag. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter: *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$

Når det gjelder de norske idrettslagene er det tre variabler som tydelig spiller inn; antall medlemmer, om de planlegger langsiktig og om idrettslaget eier et eget anlegg. Antall medlemmer og eget anlegg har en positiv påvirkning, som vi si at ved flere medlemmer, jo større problemer opplever idrettslaget med å skaffe frivillige til styreverv. Det samme gjelder for eget anlegg, mens hvis klubben selv hevder at de planlegger langsiktig opplever de mindre problemer med dette. Det er også en negativ sammenheng med antall betalte ansatte.

De belgiske idrettslagene har flere likhetstrekk med de norske idrettslagene; vi ser også her at idrettslagene med flest medlemmer opplever mest problemer med dette og at de som planlegger langsiktig opplever mindre problemer. Det er også en sammenheng mellom medlemskapsavgift; jo mer det koster, jo mer problemer er det med å skaffe frivillige til styreverv.

Når vi ser på de tyske idrettslagene viser de også den samme tendensen som de norske og belgiske; flere medlemmer gir større problemer og at de som planlegger langsiktig opplever mindre problemer. De tyske idrettslagene har også en tydelig sammenheng med å ha en betalt daglig leder. Å ha en betalt daglig leder gjør det enklere å skaffe frivillige til styreverv.

Figur 6: Størrelse på idrettslag. Predikerte verdier for å ha problemer med å skaffe personer til frivillige styreverv. Stiplet linje: signifikant

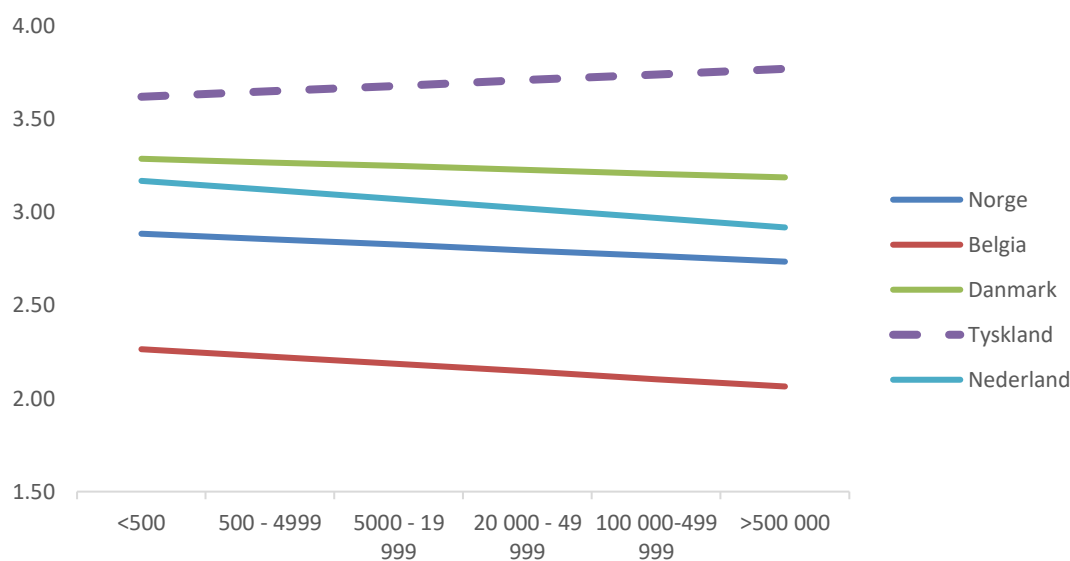
Lasby og Spearing (2007) skriver at det er vanskeligere å skaffe frivillige til styreverv ved økende størrelse på idrettslaget. Dette underbygges av Wicker og Breuer (2013) som hevder at idrettslag med mange medlemmer opplever større problemer med å rekruttere og beholde menneskelige ressurser. Dette stemmer overens med mine resultater. Vi ser i figur 6 at alle landene opplever større problemer ved økende størrelse på idrettslaget. Dette kan forklares med at det er en større jobb å påta seg et frivillig styreverv i de store idrettslagene. Wollebæk og medarbeidere (2000) skriver at det brukes mer tid til administrering enn på selve aktiviteten i de store idrettslagene.

Hvis vi ser på de norske idrettslagene er det liten forskjell på de små og de store idrettslagene, sammenlignet med de andre landene. Det er også de norske idrettslagene som opplever minst problemer i de største idrettslagene. De danske idrettslagene viser den samme tendensen som de norske idrettslagene.

Det er de belgiske idrettslagene som skiller seg mest ut. Vi ser at de ligger veldig lavt på de minste idrettslagene, og øker betraktelig på de store. Dette kan forklares med at størsteparten av de belgiske idrettslagene har få medlemmer. Som nevnt tidligere har 81

prosent av idrettslagene mindre enn 200 medlemmer (Scheerder et al., 2017). Ved at deres resultat viser så stor forskjell, kan dette tyde på at de store idrettslagene sliter med dette, eller at man i utvalget har noen store idrettslag som opplever problemer, og dermed trekker opp snittet for de store lagene.

De tyske idrettslagene ligger høyest for både de små og de store idrettslagene, og opplever store problemer med utfordringen. De største idrettslagene i Tyskland opplever svært store problemer, mens de små opplever dette som et moderat/et stort problem.

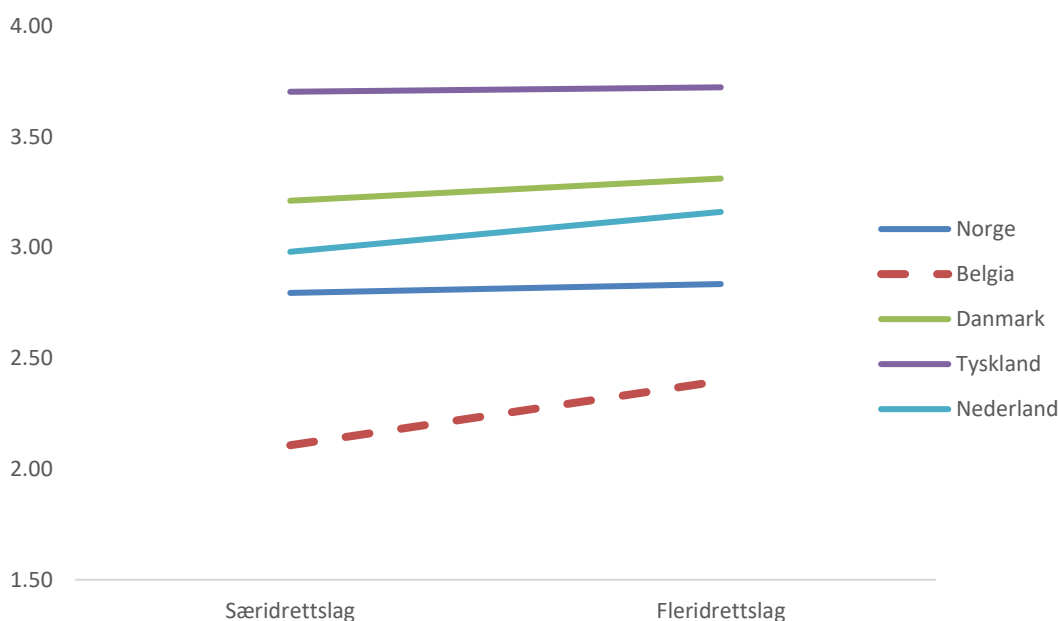
Figur 7: Størrelse på by/bygd. Predikerte verdier for å ha problemer med å skaffe personer til frivillige styreverv. Stiplet linje: signifikant

Arnesen og medarbeidere (2013) skriver at det er større sannsynlighet at det utføres frivillig arbeid i mer rurale steder i landet, sammenlignet med de som bor i storbyene. Folkestad og medarbeidere (2017) skriver at Norge skiller seg ut ved å være det eneste landet (i deres utvalg) hvor det er en større andel som gjør frivillig arbeid i storbyer enn i rurale strøk. De skriver videre at nasjonale undersøkelser viser den omvendte tendensen, og at dette påvirker troverdigheten til dataene deres.

Mine resultater viser igjen at de tyske idrettslagene opplever mest problemer i utvalget og, igjen, at de belgiske opplever minst problemer. Vi ser også at det kun er de tyske idrettslagene som opplever større problemer med å skaffe frivillige til styreverv med økende størrelse på byen. I de fire andre landene oppleves det (litt) mindre problematisk

med økende størrelse på byen de tilhører. Det er ikke så store forskjeller på noen av landene, men det er interessant at de tyske idrettslagene går i motsatt retning av de andre.

Da den øverste kategorien på størrelsen på byene er $> 500\,000$, kan dette være med på å forklare noe av resultatene. Det er ikke mange byer i Norge, Danmark og Belgia som er over $500\,000$. Det er noen få i Nederland, mens det er mange i Tyskland. Det kan ha en innvirkning på figuren.

Figur 8: Type idrettslag: Predikerte verdier for å ha problemer med å skaffe personer til frivillige styreverv. Stiplet linje: signifikant.

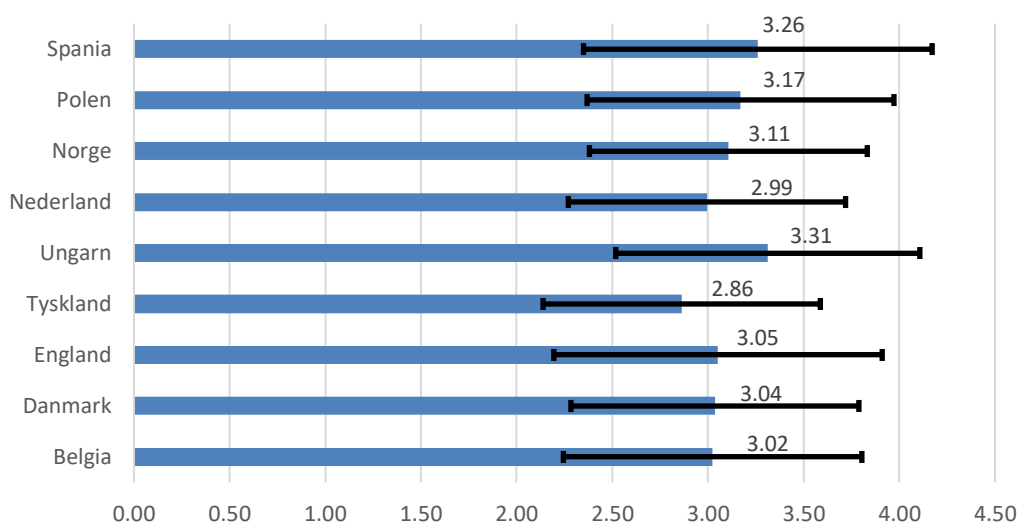
Enjolras og Seippel (2001) skriver at et gjennomsnittlig fleridrettslag i Norge har 4,3 idretter. Da de kontrollerte for størrelse, så sto den frivillige innsatsen mer sentralt i fleridrettslag enn i særvidrettslag (Enjolras & Seippel, 2001). Denne tendensen ser vi ikke i figur 8. Her ser vi at det ikke er en stor forskjell på særvidrettslag og fleridrettslag.

Det er liten forskjell mellom særvidrettslag og fleridrettslag for idrettslagene i de fem landene. På tross av dette ser vi den samme tendensen med at de tyske idrettslagene opplever størst problemer, de belgiske lavest og de norske nest lavest. Vi ser videre at de belgiske idrettslagene, og delvis de nederlandske, at det er en liten forskjell mellom særvidrettslagene og fleridrettslagene, selv om alle landene har litt høyere utfordringer i

fleridrettslag. Det er påfallende at det de to landene med høyest prosentandel særvidrettslag (tabell 1) som har den største effekten i figur 8.

6.2 Utviklingen av frivillig arbeid i idrettslag

Det finnes, som nevnt innledningsvis, flere antakelser med tanke på utviklingen i det frivillige arbeidet. Noen hevder at det er en tilbakegang (NIF, 2015; Ertesvåg, 2015; Hansen, 2014), mens andre hevder at utviklingen preget av stabilitet (Folkestad et al., 2015; Enjolras & Wollebæk, 2010). For å besvare denne problemstillingen vil jeg presentere relevante tabeller og grafer, samt en multipl lineær regresjon med påfølgende predikerte verdier.

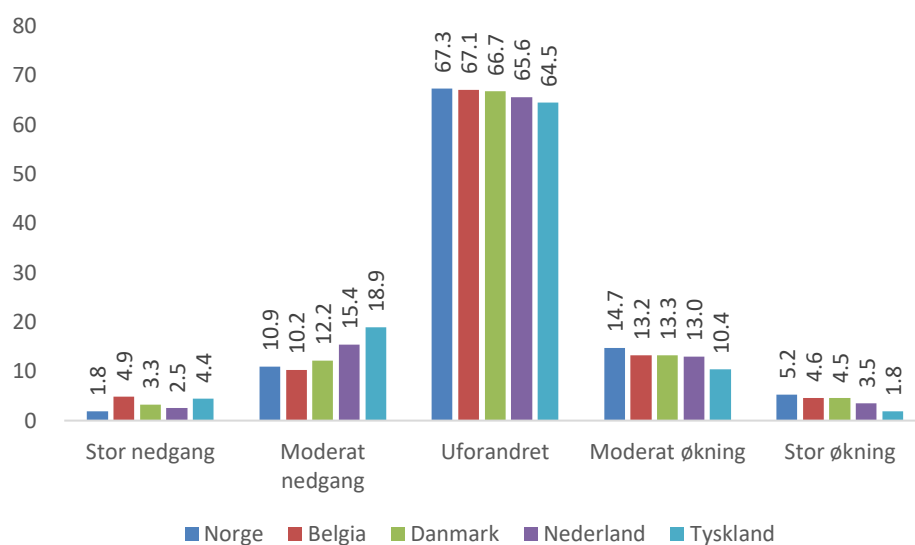

Figur 9: Utviklingen av frivillig arbeid de siste fem årene ($n = 21\ 507$). 1: stor tilbakegang, 3: ingen endring, 5: stor fremgang. Det totale gjennomsnittet er på 3,09 som er utregnet basert på at gjennomsnittstallene for de ulike landene teller like mye.

Figur 9 viser utviklingen av frivillig arbeid de siste fem årene i ulike europeiske land. Ungarn, Polen, Spania og Norge har alle en tydelig positiv utvikling. Polen og Ungarns utvikling kan muligens forklares med at deres idrettslag er grunnlagt på et senere tidspunkt i forhold til de resterende landene. For eksempel ble idrettslagene i Ungarn i gjennomsnitt grunnlagt i 2002, mens i Norge ble idrettslagene i gjennomsnitt grunnlagt i 1965.

Tyskland er det eneste landet som har opplevd en tydelig tilbakegang med tanke på frivillig arbeid, mens England, Danmark, Belgia og Nederland oppgir at det ikke har vært en endring de siste fem årene.

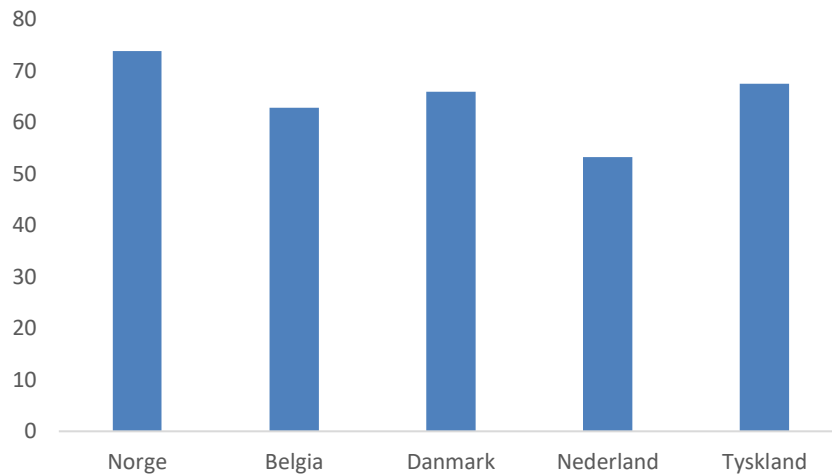
Hvis vi ser på de norske idrettslagene oppgir de at det frivillige arbeidet fortsatt står sterkt. Dette kommer særlig til syne hvis man sammenligner med de andre europeiske landene med de samme forutsetningene som de norske idrettslagene, slik som for eksempel de danske.

Figur 10: Utviklingen i frivillig arbeid de siste fem årene ($n = 19\ 552$).

Da oppgaven skal avgrensnes til fem land, viser figur 10 de aktuelle landene; Belgia, Danmark, Norge, Nederland og Tyskland. Flesteparten (ca. 65 prosent) av idrettslagene har svart at det frivillige arbeidet er uforandret de siste fem årene. Hvis vi ser på de norske idrettslagene er det de som opplever størst økning i det frivillige arbeidet. Slik det fremkommer av figuren er det de tyske idrettslagene som opplever den største nedgangen, mens de danske, nederlandske og belgiske idrettslagene ligger ganske likt på både nedgang og økning. Alt i alt kan man si at tendensen er ganske lik for alle de fem landene, men at de norske og tyske idrettslagene er mest ulike.

De ulike landene har noe forskjellig utvikling i frivillighet. Det er også interessant å se hvordan idrettslagene opplever gjennomtrekk av frivillige; om de klarer å beholde dem, eller om de hele tiden må skaffe nye frivillige.

Figur 11: Idrettslag som er «enig» eller «helt enig» i at det er en lav grad av turnover (gjennomtrekk) av de frivillige i prosent (n = 18 981).

De norske idrettslagene opplever svært lav grad av turnover. Hele 73,9 prosent oppgir at de er «enig» eller «helt enig» i påstanden om det er en lav grad av turnover. De tyske (67,5 prosent), danske (65,9 prosent) og belgiske idrettslagene (62,9 prosent) ligger også høyt, mens ca. halvparten (53,2 prosent) av de nederlandske idrettslagene oppgir at de opplever dette. Dette viser at det ofte er de samme personene som gjennomfører det frivillige arbeidet i de norske idrettslagene. Vi kan se dette på flere måter; de norske idrettslagene er flinke på å legge til rette for at frivillige skal komme tilbake og jobbe gjentatte ganger. Det kan også være slik at det er forventet at medlemmer og foreldre skal jobbe frivillig. Ved en lav grad av turnover er ikke idrettslaget like avhengige av å skaffe nye frivillige hele tiden.

Hvis vi ser litt på forskningen, hevder Abrahamian (1999) at frivillig turnover kan ha både positive og negative konsekvenser for organisasjonen. Konsekvensene av frivillig turnover er at man er avhengig av hvem som blir og hvem som slutter, og tilførsel av nye arbeidstakere. Nye arbeidstakere kan bidra til læring i organisasjonen ettersom de ser på organisasjonen med friske øyne, har en annen forståelse av organisasjonen, kunnskap og ideer (Abrahamian, 1999). Frivillig turnover kan øke sjansene til avansement for medarbeidere som blir, og kan oppleves som positivt.

Hvis vi ser dette i sammenheng med den figur 9 viser det at norske idrettslag både har en økning i det totale frivillige arbeidet og at de i tillegg greier å beholde nesten $\frac{3}{4}$ av de

eksisterende frivillige. Det landet som ligner mest på Norge er Danmark der vi også ser den samme tendensen. Dette viser at det frivillige arbeidet fortsatt står sterkt i de norske og nordiske idrettslagene.

6.2.1 Multivariate analyser

Med utgangspunkt i problemstillingen har jeg valgt å inkludere følgende avhengig variabel i analysen: «utviklingen av frivillig arbeid de siste fem årene».

Av uavhengige variabler har jeg valgt å inkludere de samme som jeg brukte i den første problemstillingen. En redegjørelse for disse finnes i kapittel 5.6.4 uavhengige variabler. Resultatet av analysene finnes i tabell 6.

Det første funnet fra tabell 6 er at de multivariate analysene gir noe ulik innsikt i de ulike landene. Vi ser at for de norske idrettslagene forklares 13 prosent av variansen i den avhengige variabelen i analysene. For de tyske idrettslagene er dette tallet lavere; fire prosent. På tross av dette finner vi noen spennende signifikante verdier.

Utvikling frivillighet	Norge	Belgia	Danmark	Tyskland	Nederland
	Modell 5	Modell 5	Modell 5	Modell 5	Modell 5
Størrelse på by/bygd	0,07*	0,01	0,00	0,01**	0,04**
Organisatoriske trekk					
Sær/fleridrettslag	-0,24*	-0,06	-0,10*	-0,06***	-0,20**
Betalt daglig leder	0,14	0,08	-0,01	-0,02	-0,01
Alder på idrettslaget	0,00	0,00	-0,003***	-0,001***	0,00
Menneskelige ressurser					
Antall medlemmer	0,18	-0,03	0,09*	-0,03	-0,00
Totalt antall frivillige	0,00	0,01**	0,002***	0,001**	0,001***
Totalt antall betalte ansatte	-0,01**	-0,01	-0,00	0,00	0,01
Økonomi					
Medlemskapsavgift	0,00	-0,00	-0,00	0,00	-0,00
Negativ balanse	-0,20*	-0,14	-0,13***	-0,03	-0,15**
Planlegging					
Langsiktig	0,14**	0,15***	0,08***	0,11***	0,07*
Infrastruktur					
Eget anlegg	-0,04	0,00	-0,01	-0,06***	-0,01
Offentlig anlegg	-0,25**	0,27***	0,03	0,10***	0,01

Konstant	2,48***	2,40***	2,78***	2,63***	2,71***
R ²	0,13	0,08	0,06	0,04	0,11

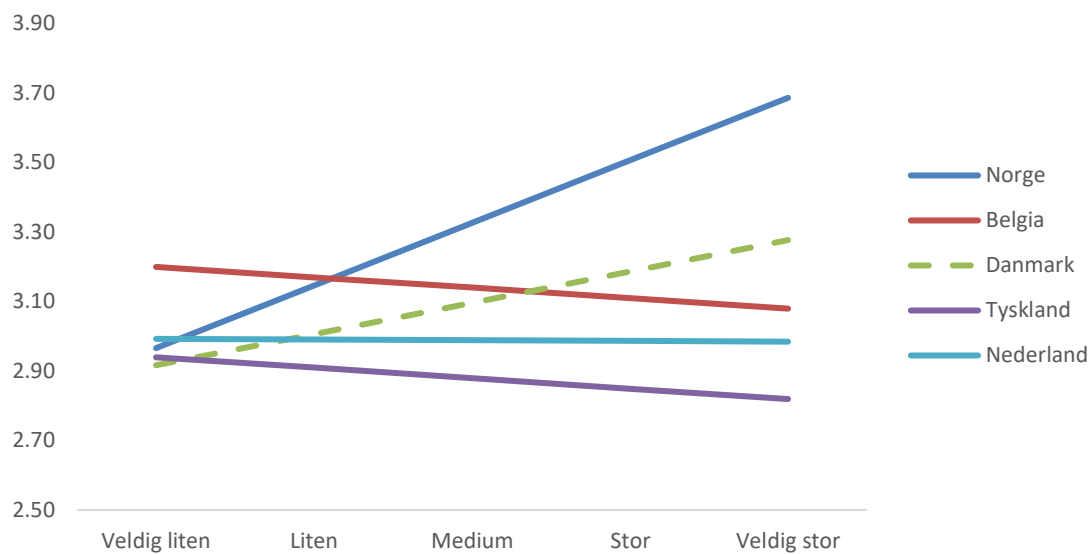
Tabell 6: Regresjonsanalyser av ulike mål utviklingen av det frivillige arbeidet i norske, danske, belgiske, tyske og nederlandske idrettslag. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter: *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$

For de norske idrettslagene er det flere faktorer som har en påvirkning på utviklingen av det frivillige arbeidet. En av de mest tydelige påvirkningene er at idrettslag med offentlig anlegg har negativ utviklingen. Det er også en negativ sammenheng med totalt antall betalte ansatte og utviklingen. Videre er det også positiv sammenhenger med langsiktig planlegging og størrelsen på byen/bygda idrettslaget tilhører til.

Ser vi på de nederlandske idrettslagene har de mange av de samme påvirkningene på utviklingen som de norske idrettslagene. De nederlandske har en tydelig positiv påvirkning med det totale antall frivillige. Dette vil si at ved flere frivillige vil idrettslaget oppleve en større fremgang i utviklingen i det frivillige arbeidet. Videre er det negative sammenhenger med negativ økonomisk balanse og hvorvidt det er et sær-idrettslag eller fleridrettslag.

Ser vi på de danske idrettslagene finnes det flere variabler som peker seg ut: alder på idrettslaget, totalt antall frivillige, negativ økonomisk balanse og om idrettslaget planlegger langsiktig. Alder på idrettslaget og negativ balanse har en negativ påvirkning på utviklingen av frivillighet, mens totalt antall frivillige og langsiktig planlegging har en positiv påvirkning. Det vil si at for eksempel flere frivillige vil gi større fremgang i det frivillige arbeidet.

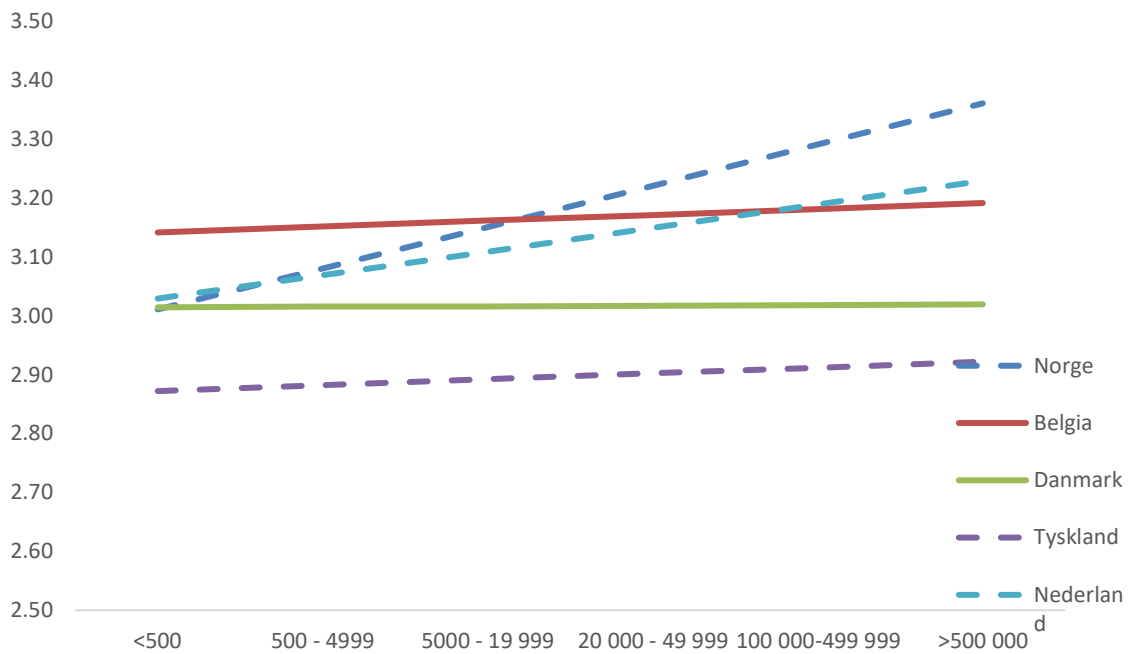

Figur 12: Størrelse på idrettslag: Predikerte verdier for utviklingen av det frivillige arbeidet de siste fem årene. Stiplet linje: signifikant.

Wicker og Breuer (2010;2013) skriver at de store idrettslagene har større problemer med å rekruttere og beholde frivillige. Heinemann og Horch (1988) hevder at de store idrettslagene vil ha mange ulike interesser blant idrettslagets medlemmer, og at det derfor vil være vanskeligere for dem. Gumulka og medarbeidere (2005) skriver at den menneskelige kapitalen er høyere i mindre idrettslag.

I figur 10 ser vi at størrelsen på idrettslagene har noe forskjellig innvirkning på utviklingen av frivillig arbeid. I de norske og danske idrettslagene ser vi at det er en mer positiv utvikling ved økende medlemsmasse, mens de tyske og belgiske har en nedgang. De nederlandske er det små forskjeller mellom store og små idrettslag.

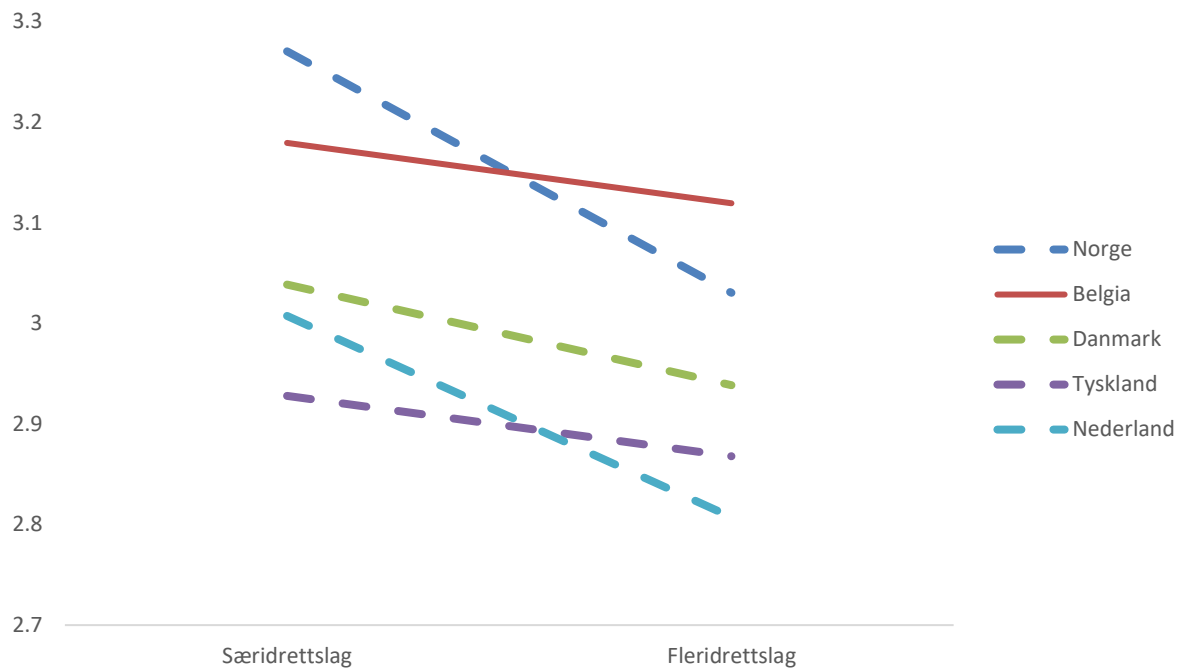
Hvis vi ser på de norske idrettslagene er det helt tydelig at de største idrettslagene har opplevd den mest positive utviklingen. Dette strider mot studiene over som hevder at de store idrettslagene har større problemer med dette. Det er viktig å presisere at denne figuren ikke viser det frivillige arbeidet målt i for eksempel timer eller antall. Den viser kun utviklingen.

Figur 13: Størrelse på by/bygd: Predikerte verdier for utviklingen av det frivillige arbeidet de siste fem årene. Stiplet linje: signifikant.

Putnam (2000) hevder at de store byene opplever en mindre grad av tillit til omgivelsene. Han skriver at innbyggerne i store byer er i større grad preget av opportunisme og ønsket om å maksimere sine umiddelbare egeninteresser. Folkestad og medarbeidere (2017) derimot hevder at det generelle frivillige arbeidet er større i de store byene.

Figur 11 viser at alle landene har en positiv utvikling med økende størrelse på byen idrettslaget tilhører. Det er igjen de norske idrettslagene som har den tydeligste positive utviklingen, denne gangen med økende størrelse på byen. Vi ser den samme tendensen hos de nederlandske idrettslagene, mens de tre andre landene ikke har en klar forskjell. Det at alle de norske og nederlandske idrettslagene tydelig har en større utvikling i de store byene strider mot Putnam (2000), men underbygges av Folkestad og medarbeidere (2017).

Figur 14: Type idrettslag: Predikerte verdier for utviklingen av det frivillige arbeidet de siste fem årene. Stiplet linje: signifikant.

De fleste idrettslagene svarer at utviklingen av frivillige er uforandret. De norske idrettslagene har den største økningen sammenlignet med de fire andre landene. 20 prosent av de norske idrettslagene har opplevd en moderat til stor økning, mens 12,7 prosent har opplevd en moderat til stor nedgang. Disse funnene samstemmer med det Folkestad og medarbeidere (2010) skriver om utviklingen i det frivillige arbeidet.

Hvorvidt idrettslaget er et fleridrettslag eller særvidrettslag har en signifikant verdi for fire av fem land med tanke på utviklingen av frivillighet. Vi ser av figur 14 at alle landene har en bedre utvikling i særvidrettslag enn fleridrettslag. Den største forskjellen finner vi igjen i de norske idrettslagene sammen med de nederlandske idrettslagene. Det er de norske som har den mest positive utviklingen for særvidrettslag, mens det er de belgiske idrettslagene som har den mest positive utviklingen for fleridrettslag.

Som vi har sett i figur 12, 13 og 14 er det noen forskjeller mellom idrettslagene i de ulike landene. De norske idrettslagene har først og fremst den mest positive utviklingen i frivillighet, sett opp mot de andre landene i analysene. Vi har også sett at det er svært lav grad av turnover (gjennomtrekk) i de norske idrettslagene, som gjør at det er mange som stiller som frivillige flere ganger. Da det i tillegg er en økning totalt sett de siste

fem årene, tyder dette på at utviklingen fremdeles går i riktig retning og at frivilligheten fortsatt står sterkt i det norske samfunnet generelt og idretten spesielt. Det er også interessant at de største klubbene opplever størst økning i frivillighet, og at idrettslag fra de største byene opplever det samme.

6.3 Hvilke tiltak iverksettes for å rekruttere frivillige?

Det er ikke mange studier som undersøker idrettslags tiltak for å skaffe frivillige, men de som finnes viser at det er stor variasjon i hvordan dette skjer. Det hevdes at de større klubbene (målt i antall medlemmer) har større problemer med å få sine medlemmer til å jobbe frivillig, og at klubben også har et større problem med å rekruttere flere frivillige (Breuer & Wicker, 2013).

Hvilke tiltak idrettslagene i mitt utvalg gjennomfører skal vi se nærmere på i dette kapittelet. Det vil til slutt bli presentert en multippel logistisk regresjon med påfølgende predikerte sannsynligheter for de norske idrettslagene.

Tiltak	GJ.	Norge	Høyeste	Laveste
En frivillig/ansatt med ansvar for frivillighet	12 %	8 %	Danmark (25 %)	Belgia (5 %)
En skriftlig strategi for rekruttering av frivillige	4 %	4 %	England (18%)	Polen (0,7 %)
Rekrutterer gjennom nettverket til dagens frivillige	61 %	74 %	Danmark (75 %)	Spania (25 %)
Rekrutterer gjennom nettsiden og sosiale medier	13 %	15 %	Danmark (24 %)	Spania (7 %)
Oppmuntrer og motiverer de frivillige	67 %	60 %	Tyskland (75 %)	Ungarn (38 %)
Belønner frivillige med materielle goder	22 %	29 %	Danmark (36 %)	Nederland og Polen (16%)
Betaler for at frivillige tar opplæring og kurs.	43 %	47 %	England (54 %)	Polen (7 %)
Arrangerer fester og sosiale sammenkomster	58 %	40 %	Tyskland (66 %)	Polen (23 %)
Informerer at medlemmene forventes å bidra	30 %	43 %	Nederland (49 %)	Ungarn (25 %)
Informerer at foreldrene at det forventes at de bidrar	22 %	45 %	Norge (45 %)	Belgia (19 %)
Idrettslaget gjør ikke noe spesielt	14 %	6 %	Belgia (44 %)	Norge (6 %)

Tabell 7: Alle landenes (n = 21 592) svar på påstandene om ulike tiltak. I tillegg kan vi se de landene som ligger høyest og lavest på hver av tiltakene.

Tabell 7 viser de ulike tiltakene idrettslagene har tatt stilling til. I den andre kolonnen har det blitt regnet ut en gjennomsnittsverdi av hvor prosent av idrettslagene som har gjennomført nevnte tiltak. Høyeste og laveste verdi gir oss et inntrykk av hvordan de ulike landene stiller seg til de ulike tiltakene. I tillegg er det en kolonne med de norske idrettslagenes svar.

De danske idrettslagene utmerker seg ved å ha høyeste prosentandel på fire av de ulike tiltakene. Hvis vi ser på kolonnen over de landene med lavest verdi er det de øst-europeiske lagene og Spania som dominerer. De polske idrettslagene har lavest prosentandel på fire ulike tiltak, som alle omhandler å bruke økonomiske midler for å rekruttere frivillige. Det er også verdt å merke seg at 44 prosent av belgiske idrettslag ikke gjennomfører noen tiltak for å rekruttere frivillige. Hvis vi sammenligner dette med de norske idrettslagene er det bare seks prosent som ikke gjennomfører noen tiltak. Tiltaket om idrettslagene har en skriftlig strateg er det tiltaket færrest benytter seg av. Det er tydelig at de fleste idrettslagene rekrutterer gjennom nettverket til dagens frivillige og at de oppmuntrer de frivillige. Her ligger også de norske idrettslagene veldig høyt med henholdsvis 74 og 60 prosent av idrettslagene.

Det som skiller de norske idrettslagene fra resten av utvalget er at de ligger høyere enn gjennomsnittet på to av tiltakene. Disse tiltakene handler om at idrettslaget *forventer* at medlemmer, og foreldrene til medlemmer, deltar på frivillig arbeid. De norske idrettslagene ligger lavest på «idrettslaget gjør ingenting spesielt», som viser at 94 prosent av de norske idrettslagene har i hvert fall minst ett tiltak for å skaffe flere frivillige.

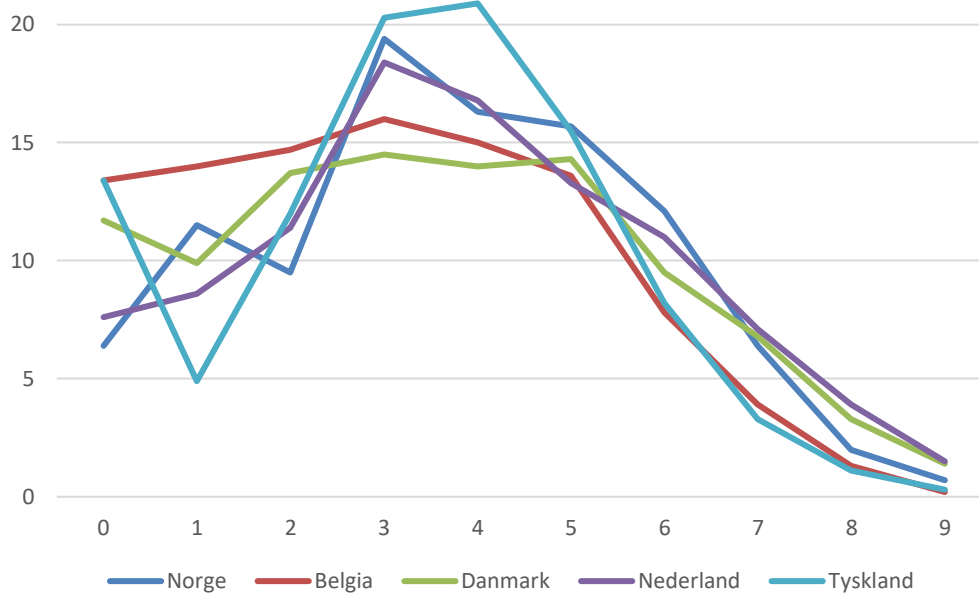
For å undersøke disse tiltakene mer nøye vil nå idrettslagenes svar bli kategorisert med tanke på om de har opplevd tilbakegang, vært stabile eller hatt fremgang i det frivillige arbeidet de siste fem årene. På den måten kan vi se om flere av tiltakene henger sammen med utviklingen av det frivillige arbeidet.

	Europa			Norge		
	Tilbake	Stabil	Fram	Tilbake	Stabil	Fram
En person med ansvar for frivillighet	9,9	10,3	19,4	9,3	6,1	14,8
En skriftlig strategi	3,7	3,3	8,3	5,6	3,5	6,8
Rek via nettverket til dagens frivillige	64,3	58,1	70,6	79,6	72,0	78,4
Rekrutterer gjennom sosiale medier	17,4	10,4	17,1	20,4	13,8	17,0
Oppmuntrer	71,7	64,7	72,4	53,7	60,1	63,6
Belønner med materielle goder	23,3	19,1	31	24,1	27,3	39,8
Betaler for opplæring og kurs.	46,7	39,1	53,5	50,0	44,7	53,4
Arrangerer sosiale sammenkomster	58,6	55,7	64,8	33,3	40,8	43,2
Informerer at det forventes å bidra	30,8	28,2	34,7	48,1	42,1	45,5
Informerer foreldrene at det forventes å	26,9	19,3	27,5	50,0	43,1	46,6
Idrettslaget gjør ikke noe spesielt	11,2	15,5	7,6	3,6	7,6	2,3
Gjennomsnitt	33,1	29,4	37,0	34,3	32,8	37,4
GJ. antall tiltak	3,6	3,1	4,1	3,8	3,6	4,2

Tabell 8: *Hvordan de med tilbakegang, uforandret og framgang rekrutterer flere frivillige.*

Det er interessant at de idrettslagene som opplever størst fremgang er de idrettslagene som har flest tiltak totalt sett. Dette gjelder både for de europeiske og norske idrettslagene. Det er også tydelig at de idrettslagene som ligger stabilt ikke gjennomfører like mange tiltak som de idrettslagene som har hatt fremgang eller nedgang. Dette kommer til syne på «idrettslaget gjør ikke noe spesielt». Her ligger de idrettslagene som har en stabil utvikling høyere enn både de med fremgang og tilbakegang.

De idrettslagene med tilbakegang og de med fremgang er mest ulike på tiltaket «en person med ansvar for det frivillige arbeidet». Dette forekommer hos nesten 20 prosent av europeiske idrettslag med fremgang og 15 prosent hos de norske. Det kan også tyde på dette tiltaket er positivt for utviklingen av frivillighet.

Figur 15: *Hvor mange tiltak idrettslagene har for å skaffe frivillige (n = 19 507).*

I figuren 15 ser man hvor mange tiltak idrettslagene gjennomfører. Gjennomsnittet ligger på 3,3 tiltak pr klubb for de fem landene. De som har flest tiltak er de nederlandske idrettslagene som har 3,8 tiltak i gjennomsnitt, mens de belgiske ligger lavest med 3,1 tiltak pr klubb. De norske idrettslagene har den nest høyeste gjennomsnittsverdien på 3,7 tiltak. Hvis vi ser på de tiltakene de norske idrettslagene oftest oppgav i tabell 6, ser vi at de oppmuntrer sine frivillige, rekrutterer gjennom dagens frivillige, at de betaler for at de frivillige kan ta kurs og lisensieringer og at de informerer foreldrene til barna at de forventes å bidra. Dette viser at de norske idrettslagene bruker forskjellige tiltak for å skaffe frivillige. De oppmuntrer og tilbyr kursing intern, mens de også prøver å tiltrekke seg nye frivillige ved å snakke med dagens frivillige om å skaffe flere frivillige. På den måten kan det være enklere å beholde dem også.

Hvis man ser dette i sammenheng med de to andre kapitlene i mine resultater kan det tyde på at den økte frivilligheten kan skyldes at de norske idrettslagene er gode på å tiltrekke seg eksterne frivillige ved hjelp av tiltak initiert av idrettslaget selv.

6.3.1 Multivariate analyser

Ut fra en vurdering om hva som er interessant med tanke på problemstillingen har jeg valgt å inkludere følgende avhengige variabler i analysene.:

- (1) Idrettslaget gjør ingenting for å rekruttere frivillige
- (2) Idrettslaget bruker sitt eksisterende nettverk
- (3) Idrettslaget tilbyr materielle goder
- (4) Idrettslaget tilbyr kurs og lisensieringer.

Av uavhengige variabler har jeg valgt å inkludere de samme som i tabell 5 og 6. For en redegjørelse av de uavhengige variablene se kapittel 5.6.4 uavhengige variabler.

Resultatet av analysene finnes i tabell 10.

Det første funnet fra tabell 10 er at de multivariate analysene gir en del innsikt. Mellom ti og femti prosent av variansen i avhengig variabel forklares i analysene, og det er også flere interessante signifikante verdier.

	Gjør ingenting	Eksisterende nettverk	Materielle goder	Kurs og lisensieringer
	Modell 5	Modell 5	Modell 5	Modell 5
Størrelse på by/bygd	0,43**	-0,12	-0,17	-0,00
Organisatoriske trekk				
Særidrettslag/fleridrettslag	0,47	-0,07	0,27	0,68*
Betalt daglig leder	-17,09	0,61	0,11	0,14
Alder på idrettslaget	0,03**	0,00	-0,01**	-0,00
Menneskelige ressurser				
Antall medlemmer	-2,11*	1,34***	1,08***	-0,90**
Totalt antall frivillige	-0,05	-0,00	-0,00	-0,00
Totalt antall betalte ansatte	-0,18	0,03	-0,02	-0,01
Økonomi				
Medlemskapsavgift	0,00	-0,00	0,00	0,00
Negativ balanse	-0,09	0,73*	0,47	-0,14
Planlegging				
Langsiktig	-0,55	0,31*	0,06	0,14
Infrastruktur				
Eget anlegg	-0,02	-0,50	-0,19	-0,42
Offentlig anlegg	-1,21	0,49	0,52	0,46
Konstant	1,68	-2,42*	-3,14***	-3,66***
R ²	0,5	0,18	0,13	0,15

Tabell 9: Regresjonsanalyser av ulike mål for rekruttering av frivillige i norske idrettslag. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter: *** $p < 0,01$, ** $p < 0,05$, * $p < 0,1$

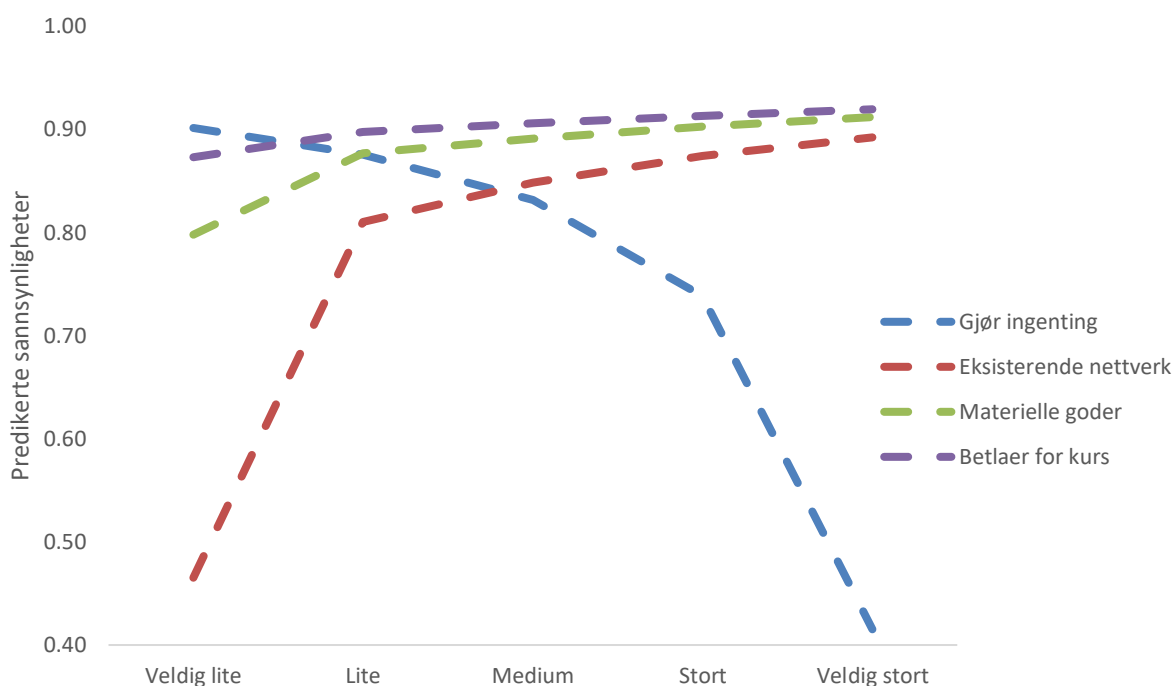
Når det gjelder *idrettslaget gjør ingenting* viser det seg at størrelsen på byen og antall medlemmer spiller inn. Størrelsen på byen og antall medlemmer har «motsatt» effekt; jo større lag, jo mindre er sjansen for at de ikke gjør noe, mens jo større byen er jo større

sjans er det for dette. Videre er det også positiv sammenheng mellom alderen på idrettslaget.

Ser vi på om *idrettslaget rekrutterer gjennom sitt eksisterende nettverk*, er det bare en variabel som peker seg ut: antall medlemmer. Det er også en sammenheng med om idrettslaget tenker langsiktig og om idrettslaget har en positiv økonomisk balanse

Alt i alt viser denne multivariate analysen hvor sammensatt spørsmålet om rekruttering av frivillige faktisk er. For den første er det ikke noe standardisert måte å gjøre dette på. Idrettslagene ble bedt om å ta stilling til allerede oppsatte tiltak og er dermed bundet til å ta stilling til de ulike tiltakene.

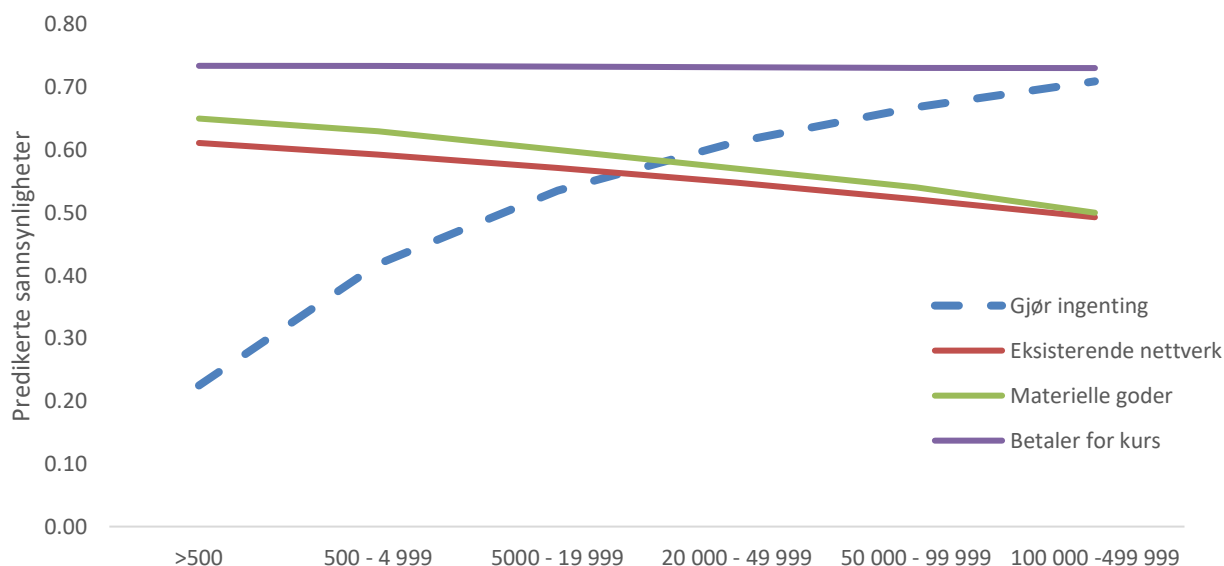
Figur 16: *Størrelse på idrettslaget: Predikerte sannsynligheter for å gjennomføre ulike tiltak for å skaffe frivillige. Siplest linje: signifikant*

Slik det fremkommer av figur 16 er det store forskjeller på de ulike størrelsene på idrettslagene i Norge med tanke på tiltak. Den største forskjellen er at de minste har større sannsynlighet for å ikke ha noen tiltak i det hele tatt. Dette kommer til syne ved «gjør ingenting» synker jo større idrettslaget blir. Sannsynligheten for at idrettslaget ikke gjør noe er på over 90 prosent for de minste idrettslagene og faller ned mot 40

prosent for de aller største. At de største idrettslagene i større grad gjennomfører tiltak er naturlig da de er avhengig av flere frivillige.

Videre ser vi at de store lagene også bruker det eksisterende nettverket til sine frivilligere i større grad enn det de små idrettslagene gjør. For de minste er dette et tiltak som, ifølge figuren, blir gjennomført i 45 prosent av idrettslagene, mens det er ca. 90 prosent for de største.

Med tanke på materielle goder og betaling for kursing er det ikke store forskjeller på de store og de små idrettslagene, men vi ser også her at de største idrettslagene gjennomfører disse i større grad enn de minste.

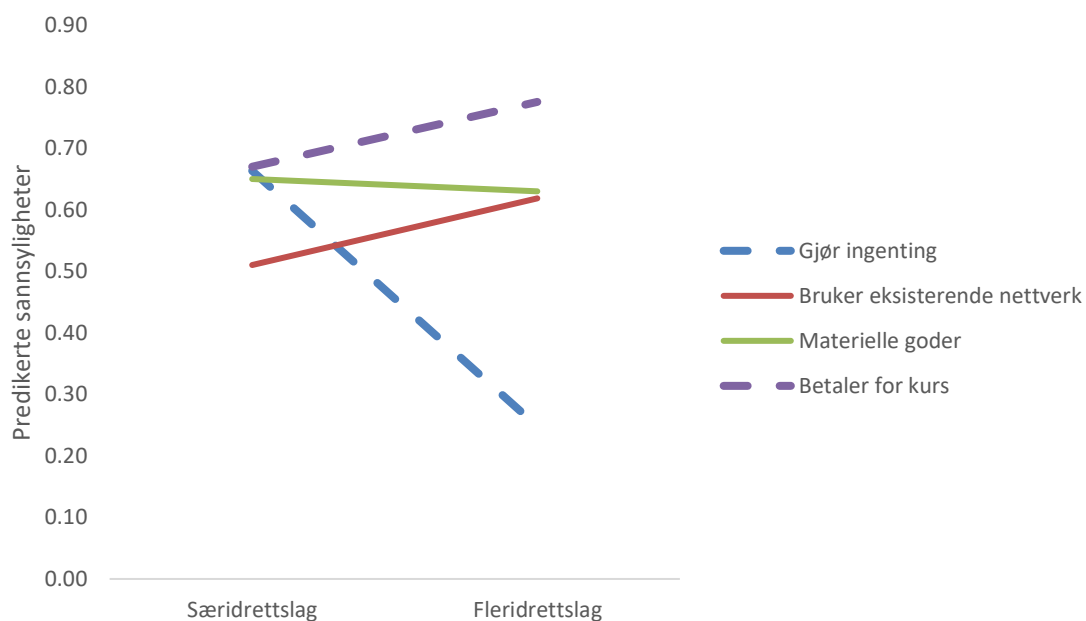
Figur 17: Størrelse på by/bygd: Predikerte sannsynligheter for å gjennomføre ulike tiltak for å skaffe frivillige. Sipllet linje: signifikant

Da figur 16 viste at de største idrettslagene hadde større sannsynlighet for å gjennomføre de nevnte tiltakene, viser figur 17 noe annet. Tiltaket som går på at idrettslaget betaler for kursing og lisensiering er ikke påvirket av størrelsen på byen, mens de andre tiltakene har en mer tydelig påvirkning.

Det som er mest iøynefallende er at sannsynligheten for å ikke gjennomføre noen tiltak øker ved økende størrelse på byen. Dette strider litt mot det figur 15 viste, da man kan

tenkes at mange av de største idrettslagene befinner seg i større byer. Dette øker helt opp til 70 prosent sannsynlighet hvis det er en by på mellom 100 000 og 499 999 innbyggere. I Norge er det bare seks tettsteder som har over 100 000 innbyggere og som inngår i denne kategorien. Men da det ikke er så stor forskjell på 50 000 – 99 999 (65 prosent), er dette relevant for mange idrettslag i Norge.

Med tanke på materielle goder og å rekruttere gjennom sitt eksisterende nettverk ser vi den samme tendensen. Det er litt større sjans for at et idrettslag gjennomfører disse tiltakene hvis de er fra en liten plass enn hvis de er fra en stor by.

Figur 18: Type idrettslag: Predikerte sannsynligheter for å gjennomføre ulike tiltak for å skaffe frivillige. Siplenet linje: signifikant

Figuren over viser at fleridrettslagene har større sannsynlighet for å gjennomføre de tre tiltakene enn det særidrettslag har. Dette er igjen naturlig, da særidrettslag ofte er større klubber (har flere medlemmer) enn det særidrettslag har. Vi kan dermed dra paralleller til figur 16 som viser den samme tendensen. Fleridrettslag har også betydelig større sannsynlighet for å gjennomføre de to tiltakene; betale for kurs og at de bruker sitt eksisterende nettverk. Med tanke på materielle goder er det ikke stor forskjell på særidrettslag og fleridrettslag, men vi ser at det er litt mer sannsynlig at dette forekommer i særidrettslagene.

6.4 *Kvalitativ del*

De kvalitative resultatene er generert ut fra intervjuer med daglig leder i tre turnforeninger på Vestlandet. De ble, som nevnt i metoden, valgt ut i kraft av sin stilling. Det vil først være litt informasjon om turn og turnforeningene, før de kvalitative resultatene blir presentert. Problemstillingene for de kvalitative resultatene bygger på problemstillingene til de kvantitative problemstillingene. De kvalitative er som følger:

1. *Hvilke utfordringer møter turnforeninger på Vestlandet? Hvordan prioriterer de utfordringene innen menneskelige ressurser?*
2. *Hvordan har det frivillige arbeidet utviklet seg, og hvordan har dette påvirket idrettslaget?*
3. *Hvilke tiltak har idrettslagene iverksatt for å rekruttere flere frivillige?*

Norges Gymnastikk- og Turnforbund (NGTF) er Norges fjerde største særforbund, med over 100 000 medlemmer. Konkurransesegrene består av Troppsgymnastikk, Turn Menn, Turn Kvinner, Gymnastikkhjul og Rytmask gymnastikk (NGTF, u.å). For jenters del er det bare håndball og fotball som har flere deltakere enn turn i alderen 6-12 år. Et særtrekk med turn er at gymnastene blir seniorutøvere det året de fyller 16 år. Ofte slutter senioren når de er rundt 18-20 når de fullfører videregående skole.

Klubb A

Daglig leder i klubb A har vært i stillingen i to år og har før dette sittet i styret i to år før vedkommende ble fast ansatt i en 100 prosent stilling. Arbeidssituasjonen oppleves som stabil, med spennende tider i møte. Dette fordi det skal bygges en ny hall som gjør at klubben kan ta nye steg og utvikle seg. Medlemstallene ble noe redusert fra 2016 til 2017, men dette var en bevist handling for å omstrukturere noen av partiene i klubben. Klubben har ca. 1000 medlemmer og tilhører en mindre kommune. For å være med på konkurransepartiet koster det 4000 kr i året for medlemskontingent og treningsavgift.

Klubb B

Daglig leder i klubb B har vært i stillingen i siden slutten av 2015 og har selv bakgrunn fra turn. Medlemstallene i klubben er stabile med en liten økning på mellom 20 og 50 medlemmer per år de siste årene. Arbeidssituasjonen oppleves for øyeblikket som stabil, men de siste årene har vært svært utfordrende på grunn av økonomiske problemer. Som

konsekvens av dette har prisen på treningsavgiften økt betraktelig de siste årene. Klubben har ca. 1500 medlemmer og tilhører en stor by. For å være med på konkurransepartiet koster det 18 000 kr i året for medlemskontingent og treningsavgift.

Klubb C

Daglig leder i klubb C har vært i stillingen i ca. tre måneder, og har selv bakgrunn fra en annen idrett. Det har ikke vært ansatt en daglig leder i 100 prosent tidligere, og han håper at dette kan være med å utvikle klubben videre. Vedkommende forteller videre om en sunn økonomi og en økning i medlemstallet. Klubben har ca. 1200 medlemmer og tilhører en medium stor by. For å være med på konkurransepartiet koster det 5000 kr i året for medlemskontingent og treningsavgift.

6.4.1 Kvalitative resultater

Drøftingsdelen er delt opp i oppgavens tre problemstillinger, men nå med et kvalitativt formål. Det vil si at vi blant annet ønsker å undersøke nøyere de mekanismene som gjør at resultatene i den kvantitative delen er slik de er. Formålet med dette kapittelet er å presentere resultatene som skal gi grunnlag for diskusjonen senere i oppgaven.

- *Hvilke utfordringer møter turnforeninger på Vestlandet? Hvordan prioriterer de utfordringene innen menneskelige ressurser?*

For å kunne komme med en tilnærming på hvordan de prioriterer utfordringene innen menneskelige ressurser, er det viktig å undersøke hvilke andre problemer de møter og hvordan de ulike problemene oppleves. Det er tydelig at menneskelige ressurser er en utfordring veldig mange idrettslag har problemer med vist ved tidligere forskning og mine resultater (tabell 3). Andre utfordringer er blant annet økonomi, anlegg og relasjoner til institusjonelle aktører (Seippel, 2003). Hvis vi ser på de kvantitative resultatene viser tabell 2 at det er de menneskelige ressursene som dominerer utfordringene til idrettslagene. Det er å «rekruttere frivillige til styreverv» som er mest utfordrende både for de norske og europeiske idrettslagene. Menneskelige ressurser følger videre på plass to, tre og fire over det som er mest utfordrende, derav dommere, trenere og medlemmer. Deltakerne i intervjuene ble spurt om hvilke utfordringer de møter som klubb. En felles oppfattelse blant de daglige lederne er at anleggsordningen ikke er optimal og at de mangler trenere. Dette kommer ikke som en overraskelse når

man snakker om turnforeninger. Idretten er svært utstyrskreven og man er avhengige av en hall som er tilrettelagt for turn, i tillegg til mange trenere for å sikre trygghet i hallen under treninger. Klubb B beskriver den største utfordringen på følgende måte:

Utfordringen vår er at vi kunne vært mye større, men det er tilgang på halltid som begrenser. Det er det som er vårt store problem. Vi kommer ingen vei da vi har maksimert inntektene våre så godt vi kan og vi har en høy dekningsgrad på breddepartiene.

Vedkommende forklarer videre at det er vanskeligere for en turnforening å bruke for eksempel en kommunal gymsal for å få nok halltid. Det er slik fordi man er avhengig av god lagringsplass for turnutstyret, i tillegg til at man må rydde det inn og ut ved hver trening. Dette er noe klubb A også tar opp:

(...) andre kan «plukke på» og bruke vårt dyre utstyr, og det blir ofte oppbevart uhensiktsmessig. Det gjør til at treneren titt og ofte melder inn behov for nytt utstyr.

Klubb A benytter seg av flere haller som medfører mer slitasje på utstyret. Hvis vi ser på de menneskelige ressursene sier klubb C:

Det er alltid vanskelig mot høsten. Da forsvinner mange. I fjor tror jeg det var behov for rundt 20 nye trenere, og det er mye mulig at det samme skjer til høsten igjen.

Klubb C har totalt 40-50 trenere, og når man da mister 20 trenere er dette noe som virkelig må prioriteres av klubben. Daglig leder begrunner dette med at mange flytter i 18-års alderen for å studere, avtjene verneplikt eller gå på folkehøyskole.

Vedkommende sier også at dette er alderen da trenerne virkelig begynner å bli kompetente som trenere innenfor idretten, og at det da er ekstra dumt å miste dem.

I de kvantitative analysene har 17 prosent av idrettslagene oppgitt at anleggsproblematikk er «et stort» eller et «veldig stort» problem. Trenere og instruktører er noe 14,4 prosent oppgir som problematisk. Dette er tall som gjelder alle typer idrettslag, og det er naturlig at mindre utstyrs- og anleggskreven idretter ikke har like store problemer med dette som turnforeninger. Det er få turnforeninger i Norge som eier sin egen hall, og man må dermed kjempe med andre lokale idrettsforeninger om halltiden i turnhallene. Det som flest idrettslag (19 prosent) oppgav som det største problemet i de kvantitative resultatene var å skaffe frivillige til styreverv. Da utvalget

ble spurt om hvordan de løste utfordringen med å skaffe frivillige til styreverv var ikke dette noe som viste seg å være et stort problem, Klubb A sa følgende:

Det er ikke slik at det står en lang kø utenfor for å få disse vervene. Det er alltid et tidkrevende arbeid, men vi har alltid kommet i mål. (...), men det er ingen veldig enkel oppgave.

Klubb B har de samme oppfatningene, men de har fått alle nåværende styremedlemmer til å ta gjenvalg:

(...) det er ikke mange som har lyst. Vi er heldige som har noen få som er villige til å gjøre det, og som vil være med videre.

Klubb C har hatt god kontinuitet med tanke på personene i styret. Daglig leder uttaler:

Det har egentlig ikke vært det (anm. et problem). Utfordringen for oss handler om styresammensetningen. Det har i hovedsak vært foreldre til ungene på konkurransepartiene, og ikke hatt så mange fra breddepartiene, som er den største gruppen.

Det klubb C sier om styresammensetningen er noe som også ble tatt opp av de to andre klubbene. Det er i all hovedsak foreldrene til barn på konkurransepartier som stiller til valg. Dette er ganske forståelig da deres barn ønsker et best mulig tilbud i forbindelse med den videre satsningen. Det kan kanskje også være lettere for særiddrettslag å skaffe styremedlemmer, dette fordi man kun har «sin» idrett å fokusere på, selv om de kvantitative analysene ikke viser en stor forskjell. Hvis man skulle tenke på klubbens beste, ville det kanskje vært en bedre løsning om man fikk med seg representanter fra de ulike breddepartiene og også gjerne utenforstående med et hjerte for idrettslaget for å få et mer heterogent styre. Men da dette er et frivillig verv er det vanskelig å legge føringer på hvordan styresammensetningen skal være. Klubb C sa at de har et ønske om å få inn eksterne styremedlemmer i nær fremtid.

Klubbene ble også spurt i hvilken grad de vektla utfordringene rundt frivillig arbeid.

Klubb A sier at behovet er stort, men med en fulltidsansatt daglig leder og et arbeidende styre klarer idrettslaget seg. Klubb B har endret de frivilliges arbeidsoppgaver slik at det nå i hovedsak handler om å arrangere konkurranser. Dette har ført til at treningsavgiften har økt kraftig de siste årene. Klubb C har en medlemsmasse som ønsker å jobbe

frivillig, og da daglig leder ikke har vært ansatt så lenge har han ikke møtt noen store utfordringer med tanke på frivillig arbeid.

- *Hvordan har det frivillige arbeidet utviklet seg, og hvordan har dette påvirket idrettslaget?*

Det har blitt hevdet at individualiseringsprosesser i vestlige samfunn har ført til at mennesker i mindre grad engasjerer seg i samfunnsdeltakelse, og at deltakelsen nå er mer basert på individuelle og personlige interesser enn før (Putnam, 2000). Dette er en påstand som ble delvis motbevist i de kvantitative dataene, da man så at utviklingen av frivillig arbeid i norske idrettslag går i positiv retning. Da de tre daglige lederne ble spurt som utviklingen av frivillig arbeid i sine idrettslag hadde de ulike erfaringer med dette. Klubb B opplever en nedgang i det frivillige arbeidet og har en klubb med lite frivillighet totalt sett, klubb As utvikling er preget av stabilitet, mens klubb C har mye frivillighet og en positiv utvikling. Utviklingen i klubb A forklarer noe av den manglende frivilligheten med ansettelsen av en daglig leder:

... mye av oppgavene til de frivillige har gått over til meg.

Dette er en påstand som Breuer og Wicker (2010) også har tatt opp. De skriver at ved å ansette flere i betalte stillinger vil dette påvirke frivilligheten negativt. Denne påstanden underbygges av Kikulis (2000) som skriver at å profesjonalisere administrative stillinger fører til nedgang i frivillig arbeid. Dette kan stemme for klubb A, der de oppgavene som ble gjennomført av styret og frivillige nå blir gjort av en betalt daglig leder. De frivilliges oppgaver dreier seg nå om spesifikke prosjekter (eksempelvis hallprosjektet), trenere, påmeldinger til reiser og konkurranser og arrangementer.

Klubb B hevder at det har vært en tydelig forandring de årene daglig leder har vært ansatt. Han sier at det meste av det frivillige arbeidet stoppet da veteranpartiet sluttet:

Tidligere var kiosken driftet på frivillig basis av veteranene. Da de valgte de å tre til siden og var det ingen nye til å ta over det ansvaret

Det var også mer frivillighet på arrangementene som klubben arrangerte, spesielt da fra veteranpartiet. Daglig leder spekulerer i at de eldre har et annet syn på frivillighet enn

de yngre generasjonene. Folkestad og medarbeidere (2017) viser at det er aldersgruppen 35-49 som arbeider mest frivillig i Norge totalt sett i den frivillige sektoren. Dette kan forklares med at de fleste i denne gruppen har barn i skolealder og som er aktive i idrettslag. Dette viser at de neste generasjonene også jobber mye frivillig, og at man ikke kan si at frivilligheten stopper når den «eldre generasjonen» ikke kan jobbe lengre. Dette er noe Putnam (2000) tar opp som en av indikatorene på forandringene i det amerikanske samfunnet. Klubb B utdyper videre:

(...) vi arrangerte i fjor .... Da er det mellom 600-700 unger som kommer hit en hel helg. Det har tidligere vært gjennomført utelukkende av frivillige foreldre og veteranmedlemmer. I fjor møtte noen frivillige opp, men utenom det var det mest lønnede trenere som måtte sitte vakt på skole, lage mat og lignende.

De tre daglige lederne ble også bedt om å ta stilling til NIFs påstand om at det er en overgang fra «dugnad og fellesskap» til et «kunde og leverandør»-forhold. Dette var noe klubb A og B kjente seg igjen i, mens klubb C ikke syntes påstanden passet for deres idrettslag. Noe av dette kan kanskje forklares med at daglig leder i klubb C kun har vært ansatt noen måneder, men det kan selvsagt også tenkes at Klubb C har metoder og strategier for å håndtere dette. Dette skal vi se nærmere på senere. Klubb A svarte følgende om påstanden fra dugnad og fellesskap til kunde og leverandør:

Det er en generell dugnadsmanget og en mangel på samhold rundt dette. (...) Det er en del endringer som har skjedd. Vi ser at flere klubber også er mer fokusert på å fremstå mer profesjonelle markedsføringsmessig.

Klubb B svarte at han også kjente seg igjen i dette, og han har et tydelig eksempel på dette. De hadde tidligere en ordning i idrettslaget der medlemmene kunne kjøpe toalettpapir fire ganger i året og selge dette videre, en ordning mange idrettslag benytter seg av. I fjor fungerte denne ordningen dårlig at idrettslaget tapte mye penger. Dette førte til at ordningen i år ble avskaffet og at medlemskontingenten ble justert tilsvarende de tapte inntektene dugnaden genererte. Dette tilsvarer ca. 4000-5000 kr i året for konkurransepartiene

Av de som er på konkurransegruppene snakker vi totalt om ca. 100 gymnaster. Av dem var det tre stykker som ønsker å beholde toalettpapirsalget, mens de andre synes det er enklere å få en faktura og betale.

Man kan se her at NIFs utsagn er passende for Klubb B sin situasjon. Når rundt 97 personer heller vil motta en faktura og bare tre personer vil gjennomføre dugnad er dette påfallende. Det at idrettslaget tilbyr medlemmene en «enklere» vei ved å betale en sum fremfor å gjennomføre frivillig arbeid kan kanskje ha en innvirkning. Han sier videre:

Nå har ikke jeg vært her så lenge, men når jeg begynte her for tre år siden var det fortsatt mye mer frivillighet. Men som sagt, det var mange av de eldre veteranene som holdt dette engasjementet oppe. Og når de ikke lengre er med å jobbe er det ingen til å overta den stafettspinnen

Da daglig leder i klubb C ikke har vært i idrettslaget mer enn et par måneder, kan han ikke uttale seg så mye om utviklingen. Han sier at han har hørt snakk om en endring i dugnadsarbeidet, men at det ikke er tydelig i hans idrettslag spesielt med tanke på konkurransepartiene. Han forklarer at de forsøker å skape en tilhørighet blant medlemmene til idrettslaget ved at foreldrene oppholder seg mer i hallen. På den måten er det enklere å komme i dialog med foreldrene og det er enklere å spørre om de kan hjelpe til. Dette kan være en av suksessfaktorene for at Klubb C har en positiv utvikling med det som virker som en tydelig dugnadskultur. Det gjennomføres seks-syv dugnader i året for deres konkurransepartier og idrettslaget har fremdeles ønsket om å øke dette antallet. Da særlig ved å inkludere breddepartiene i mer frivillig arbeid, som for øyeblikket kun har en dugnad i året. Dette var noe klubb B så på som vanskelig:

Vi har 1200 medlemmer på breddepartiene som vi ikke får hentet så mye fra. De betaler det de gjør for de fire månedene også forsetter de, eller går over på noe annet.

At Klubb C er den eneste med en positiv utvikling kan forklares ved at de gir tydelige føringer til foreldrene når barna blir tatt opp på konkurransepartiene. På denne måten blir foreldrene informert om kulturen i klubben, og at det settes krav til dem også hvis barnet skal delta på konkurransepartiene.

- *Hvilke tiltak har idrettslagene iverksatt for å rekruttere flere frivillige?*

Som nevnt i kapittelet tidligere forskning er det ikke så mye kunnskap rundt tiltak med hensikt om å øke det frivillige arbeidet (Schlesinger, Klenk & Nagel, 2015). De studiene som finnes på dette området viser stor variasjon, men at uformelle kommunikasjonskanaler oftest blir brukt. Hvis vi ser på de kvantitative analysene

stemmer dette med hva de norske idrettslagene oppgir. Det er å rekruttere gjennom nettverket til dagens frivillige (74 prosent) og at de oppmuntrer og motiverer de som jobber frivillig (60 prosent) som er tiltakene flest idrettslag benytter seg av. Det er også interessant at de idrettslagene som har en positiv utvikling i frivillig arbeid gjennomfører flere tiltak enn de som har nedgang og stabilitet. De tre turnforeningene har også her ulike erfaringer. Klubb A har ikke funnet ut helt hvordan de skal gjøre det, Klubb B har prøvd mange ulike tiltak uten særlig suksess og Klubb C har gjennomført flere tiltak som har fungert. Klubb C sier:

Konkurranspartiene må regne med seks-syv dugnader i året.

Dette er mye mer enn det totale gjennomsnittet for de norske idrettslagene, som ligger på 3,3 tiltak i året. Klubb B har ikke hatt det like lett ved de tiltakene de har prøvd å gjennomføre:

(...) konkurranspartiene er det forventet at de skal stille på dugnad. Noen møter opp, andre ikke og noen kontrer med utsagnet «dugnad er frivillig».

Klubb B forteller videre at de har over 1000 gymnaster på breddepartiene som det ikke er lett å få engasjert. Dette fordi de melder seg på for fire måneder om gangen, og at foreldrene dermed ikke «knytter seg» seg til idrettslaget. De fokuserer på å engasjere foreldrene til de som er på konkurranspartiene, men at dette viser seg vanskelig.

De som ville kunne selge (toalettpapir), mens de som ville betale kunne gjøre det. Da var det én mann som ville betale, mens resten ville ha dugnad. Men de møtte ikke på dugnaden. Så hvis vi heller sier at alle må betale, er det helt greit.

Sitatet over viser at foreldrene til barna på konkurranspartiet helst ønsker å jobbe frivillig enn å betale en faktura. Men når idrettslaget arrangerer en dugnad er det ingen som møter opp. Idrettslaget ser seg da nødt til å nedprioritere det frivillige arbeidet, som da medfører et økonomisk tap som medlemmene selv må dekke.

Klubb A har gjennomført noen tiltak som blant annet: bedt trenerne snakke med de foreldrene som oppholder seg i hallen før og å bruke sosiale medier for å tiltrekke seg folk. Idrettslaget har også en ordning om at frivillige har mulighet til å ta kurs og lisensieringer hvis de ønsker dette, uten at dette har gitt en økning i det frivillige

arbeidet. Daglig leder spekulerer i om at størrelsen på området turnforeningen befinner seg i har en påvirkning på villigheten for å stille på dugnad. Han har et eksempel:

For eksempel på ... har de bygget en fotballarena nesten utelukkende på dugnad. Du hadde aldri fått det til her nede (...) Her nede i ... hadde du fått spørsmål om «hvor mye skal jeg betale?» Mens på (den lille plassen) spør de «når skal jeg komme og jobbe?». (...) Jo større klubb du er, jo vanskeligere er det.

Klubb C har noen helt andre erfaringer med tanke på dette. Han forteller også om toalettpapirsalg slik som klubb B, men dette er noe som fungerer veldig bra for dem. De har som klubb også salg av blomster før jul, foreldrene stiller som hallverter der de bistår med rydding, steking av vafler og registrering av barn som kommer på trening. I tillegg har klubben diverse varetellinger der noe av pengene går direkte til dem som møter opp. Klubb C forteller også at det informeres om frivillig arbeid til foreldrene når ungene blir tatt opp på konkurransepartiene. Dette er en ordning som er satt av idrettslaget som gjelder alle foreldre med unger som er på konkurransepartiene.

Det er et skriv på dette der det forventes at de skal trene x antall ganger og foreldre skal bidra på dugnadene. Da snakkes det om hvorvidt barnet ønsker å satse og hvorvidt foreldrene ønsker å bidra. Hvis foreldrene sier at de ikke vil bidra noe som helst passer ikke dette med slik ordningene er i klubben.

Det ble også spurt om de kunne komme med noen tips til hvordan man skal lede de frivillige. Klubb A svarte at det er vanskelig å komme med konkrete tips, men sa at:

Foreldre blir engasjert når de hører at det er noe som medfører fordeler for deres barn.

Klubb B sier det samme:

Når alt koker ned vil foreldre se at arbeidet de gjennomfører gir dem selv på en eller annen måte. Det er vanskelig å få dem til å se det når det går inn i en felles pot, selv om det til slutt kommer tilbake til dem.

Klubb B har tidligere prøvd ulike metoder for å få folk til å stille. Dette har de prøvd via informasjonsskriv, informasjon på hjemmeside og å snakke med foreldre. Det han har funnet ut er at det ikke fungerer å gå hardt mot hardt. Dette er en av de store utfordringene med frivillighet. Idrettslaget kan ikke tvinge noen til å jobbe og daglig leder i klubb B sier at det er vanskelig å få dem interessert å være frivillige igjen.

Vi ser tydelige forskjeller på de tre daglige ledernes oppfatninger og erfaringer med tanke på frivillighet. Det virker som om klubb C har fått inn gode rutiner på informasjon til foreldrene om hvilke forpliktelser som gjelder for de foresatte når barna skal opp på konkurransepartiene i klubben. Klubb B har prøvd mange ulike strategier for å få flere frivillige, uten å lykkes. Det kan være størrelsen på byen og størrelsen på idrettslaget som kanskje påvirker folks vilje til å jobbe frivillig. Dette strider mot de kvantitative resultatene, som viste at de lagene som sogner til store byer statistisk sett skal ha en mer positiv utvikling. Det samme gjelder for de store idrettslagene. Klubb B sine erfaringer samstemmer dermed med Wicker og Breuer (2010; 2013) som skriver at de store idrettslagene har problemer med å rekruttere og beholde frivillige. Da det frivillige arbeidet i klubb A har vært stabilt kan vi i tabell 7 se at idrettslag som har vært stabile har færre tiltak pr klubb enn det de med økning eller tilbakegang har. Dette gjelder både for de norske og europeiske idrettslagene.

7. Diskusjon og konklusjon

7.1 *Menneskelige ressurser, en kjent utfordring for idrettslag.*

Den første problemstillingen: «*Hvordan oppleves ulike utfordringer innen menneskelige ressurser som et problem for norske og europeiske idrettslag?*» blir diskutert med utgangspunkt i ressursavhengighetsteorien av Pfeffer og Salancik (1978; 2003). Den kvalitative formuleringen av problemstillingen søker å gi generelle beskrivelser av hva idrettslagene gjør.

Ressursavhengighetsteorien tar for seg, som tidligere nevnt, endring som følge av organisasjoners avhengighet av eksterne aktører (Pfeffer & Salancik, 1978). Denne teorien er valgt fordi idrettslagene er avhengige av flere ulike ressurser; for eksempel menneskelige, materielle og økonomiske for å overleve (Slack & Parent, 2006). Idrettslagene kan dermed ikke isolere seg fra aktørene i sine omgivelser, de må samhandle med dem. Menneskelige ressurser har vist seg å være en helt avgjørende ressurs for idrettslagene, da i form av den frivillige arbeidskraften men også i form av trenere, dommere, betalte ansatte og frivillige i styreverv. Dette er vist ved tidligere forskning (Cuskelly, Hoye & Auld, 2006; Nichols, Hoye & Houlihan, 2011; Seippel, 2003) og mine resultater viser det samme (tabell 3). Materielle og økonomiske ressurser kan også være helt avgjørende for idrettslag. Dette vist ved alle klubbene i de kvalitative resultatene. De mente alle tre at anleggsordningen ikke var optimal, og at dette begrenset deres daglige drift. Da min problemstilling handler om de menneskelige ressursene fokuseres det på dem i denne delen. Hovedfokuset vil være på frivillig arbeid.

De menneskelige ressursene innebærer; frivillige styreverv, de betalte ansatte, de som jobber frivillig, dommere og trenere, som idrettslagene er helt avhengige av. Det er disse ressursene som og drifter idrettslaget, og det er de som planlegger, organiserer og gjennomfører det sportslige tilbudet. Dersom det sportslige tilbudet blir dårligere, kan det føre til at disse ressursene forsvinner til andre klubber der tilbudet er bedre. Det blir derfor viktig for klubbene at de klarer å opprettholde (og utvikle) det sportslige tilbudet, slik at ressursene forblir i klubben. Hvis vi ser dette i lys av ressursavhengighetsteorien (Pfeffer & Salancik, 2003) kan medlemmene forstås som ressurser, og at de i tillegg er en aktør som besitter enda en ressurs i form av sine foreldre. Foreldrene kan bidra med

frivillig arbeid, styreverv, være trenere osv. Idrettslagets styre og ledelse må dermed respondere til kravene til medlemmene for å få tilgang til deres ressurser.

Ressursavhengighetsteorien sier at miljøet og konteksten en organisasjon befinner seg i er viktig for å forstå hvorfor organisasjoner handler og strukturerer seg slik de gjør (Pfeffer & Salancik, 2003). Dette kan være med å forklare hvorfor de belgiske idrettslagene ikke opplever frivillighet som et problem på lik linje med de andre landene. De har for eksempel færre medlemmer i gjennomsnitt per idrettslag sammenlignet med de andre landene, og de har også, sammen med Nederland, en veldig høy prosentandel sær-idrettslag sammenlignet med resten av utvalget. Man kan tenke seg at denne organiseringen er hensiktsmessig for dem, da vi ser at de belgiske idrettslagene opplever mye mindre problemer med de menneskelige ressursene enn resten (tabell 3, figur 6). Dette er oppsiktsvekkende, da de har færre frivillige frivillig per medlem (figur 5) enn de nederlandske og danske idrettslagene. Hvorfor de da opplever mindre problemer er vanskelig å si, men det kan virke som om de de ikke er like avhengige av mange frivillige som de andre landene. Vi kan også se at de norske og danske idrettslagene har mange av de samme tendensene og resultatene. Den største forskjellen på de danske og norske idrettslagene finner vi i figur 4, der de norske idrettslagene har flere frivillige per idrettslag i gjennomsnitt.

Da alle landene i de kvantitative resultatene (utenom Belgia) setter menneskelige ressurser som sin mest problematiske utfordring er dette en indikasjon på at dette er veldig viktig for idrettslagene. For å finne ut hvorfor og hvordan frivillig arbeid er en nødvendig ressurs, kan vi se på de tre faktorene til Pfeffer og Salancik (1978): Den første faktoren omhandler i hvor stor grad idrettslagene er avhengig av ressursen. Jo mer avhengig, desto mer makt og innflytelse vil ressursinnehaveren ha (ibid). Dette vil være noe ulik for de ulike idrettslagene, da de har veldig forskjellige forutsetninger (antall medlemmer, økonomi, beliggenhet osv.). De idrettslagene som har råd til å ansette personer i betalte stillinger er ikke like avhengig av å ha like mange frivillige. Dette underbygges av Klubb A som sier:

... mye av oppgavene til de frivillige har gått over til meg.

Wicker & Breuer (2013) skriver at de store idrettslagene opplever større problemer av denne grunn, sett opp mot de mindre idrettslagene. Hvis vi ser på figur 6 ser vi også at de store idrettslagene opplever større problemer med å «skaffe frivillige til styreverv» sett opp mot de mindre idrettslagene. Det er også verdt å merke seg at de store byene opplever (litt) mindre problemer i alle landene utenom Tyskland (figur 7). Hvis vi ser på figur 4 ser vi at de nederlandske og norske idrettslagene ligger betraktelig høyere enn de andre landene på gjennomsnittlig antall frivillige per idrettslag. Det er også de norske og nederlandske idrettslagene som opplever minst problemer med å skaffe frivillige til styreverv i de største idrettslagene (figur 6).

Å skaffe frivillige til styreverv var ikke et stort problem for turnforeningene i de kvalitative resultatene. Klubb A sier at det er et tidkrevende arbeid, men at de alltid kommer i mål. I klubb B og C stiller de aller fleste styremedlemmene til gjenvalg. Hvis vi ser på det frivillige arbeidet opplever klubb B størst problemer. Dette er det største idrettslaget i mitt kvalitative utvalg, som underbygger analysene i figur 6.

Den andre faktoren til Pfeffer og Salancik (1978) er i hvilken grad organisasjonen har råderett over ressursen som organisasjonen er avhengig av. I hvilken grad idrettslagene har råderett over de frivillige er vanskelig å si. Et idrettslag kan ha råderett over organisert idrett innenfor et visst område, men dette betyr ikke at idrettslaget har råderett over de frivillige. Vi ser av figur 1 at det er mange ulike frivillige organisasjoner som er tuftet på frivillighet. For at idrettslagene skal få tilgang til ressursen, må de etterkomme kravene fra ressursinnehaverne. Dette kan være en idrett, et satsingsprosjekt, osv. Ved å gjennomføre slike tiltak kan idrettslaget strekke seg langt for å få tilgang på de nødvendige ressursene, slik som ressursavhengighetsteorien sier.

Den tredje faktoren omhandler alternative kilder til ressursen (Pfeffer & Salancik, 1978). Den eneste alternative kilden til frivillige er å ansette personer i betalte stillinger til å gjøre den samme jobben. Dette er noe som ikke er gjennomførbart i alle idrettslagene, da det setter store krav til økonomien til idrettslaget. I følge ressursavhengighetsteorien vil en organisasjons usikkerhet være større desto flere organisasjoner som konkurrerer om ressursen (Pfeffer & Salancik, 2003). I dette tilfellet kan det forsåes som å være stor konkurranse om de frivillige, da de frivillige bruker fritiden sin på dette. Dersom idrettslagene klarer å få til en ordning, slik som klubb C fra

de kvalitative resultatene, kan det tenkes at klubbene vil klare å redusere sin usikkerhet rundt de frivillige, og få mer trygghet i arbeidet med å utbedre det sportslige tilbudet.

Figur 1 viser at kultur og fritidsorganisasjoner, og da spesielt idrettsorganisasjoner, har en stor prosentandel av det totale frivillige arbeidet som gjennomføres på landsbasis. Hvis vi ser på graden av innflytelse kan man hevde at støtten de idrettslagene mottar fra de frivillige kan bli helt avgjørende for organisasjonens sportslige tilbud. Da idrettslagene har få andre alternative kilder til denne ressursen, er det mulig å anta at idrettslagenes avhengighetsforhold til de frivillige er asymmetrisk (Pfeffer & Salancik, 2003). Dette gjelder selvsagt ikke hvis det kun er ett idrettslag i nærområdet. Da kan de frivillige også være avhengige av idrettslaget for at de (eller deres barn) kan drive med organisert idrett. Hvis det er flere idrettslag innenfor et mindre geografisk område, som har det samme tilbudet, kan det derimot idrettslaget være mer avhengige av de frivillige, enn det de frivillige er av idrettslaget. Dette skaper et maktforhold der de frivillige potensielt kan begrense idrettslagets handlingsrammer ved å forsøke å presse idrettslaget i en viss retning (Pfeffer & Salancik, 2003).

7.2 Den norske frivilligheten: Kunde og leverandør, eller dugnad og fellesskap?

Den andre problemstillingen; *Hvordan har frivillig arbeid i idrettslag i Norge og Europa utviklet seg de siste fem årene?* diskuteres med utgangspunkt i teorien om sosial kapital av Putnam (1993; 2000). Den kvalitative formuleringen av problemstillingen søker å gi generelle beskrivelser av hva idrettslagene gjør.

Det ble tidligere i denne oppgaven poengtert at det i er mange som jobber frivillig i Norge, og særlig i idrettssektoren (eks Folkestad et al., 2015; Enjolras & Wollebæk, 2010; Folkestad et al., 2017), og de skandinaviske landene er kjennetegnet med en befolkning som jobber mye frivillig (Sjøberg, 2015). Frivillig arbeid er en av punktene Putnam (2000) tar for seg i forbindelse med sosial kapital-begrepet.

Vi kan se i mine resultater (figur 9 og 10) at utviklingen av frivillig arbeid i norske idrettslag er preget av stabilitet med en liten økning. Putnam skriver frivillig arbeid kan bidra med økt livskvalitet, det gir sosial støtte og man kommer i kontakt med nye personer, som igjen utvider ens sosiale nettverk (Putnam, 2000). Den norske utviklingen er ganske unik sammenlignet med de andre europeiske landene som er inkludert i

analysene (figur 10). Da de norske idrettslagene også opplever lav grad av gjennomtrekk (73,9 prosent) (figur 11), viser det at idrettslagene er gode på å få de frivillige til å jobbe frivillig gjentatte ganger. At det er få som faller fra kan tyde på at idrettslagene er gode på *bonding*. Putnam (2000) skriver at dersom en gruppe som gjennomfører det frivillige arbeidet er homogen vil det være et sterkt samhold innad i gruppen, og medlemmene som er inkludert vil ha en sterk sosial kapital medlemmene imellom.

Selv om de norske idrettslagene opplevde en økning i det frivillige arbeidet i de kvantitative resultatene, har turnforeningene i de kvalitative resultatene ulike oppfatninger av utviklingen av frivillig arbeid. Klubb A's utvikling er preget av stabilitet, klubb B har opplevd en nedgang, mens klubb C har en positiv utvikling.

Putnam (2000) skriver at en gruppe skal ha mest mulig sosial kapital må den både være bindende og brobyggende slik at den både skaper sterk tilhørighet innad, mens den samtidig er åpen og inkluderende for mennesker og grupper som står utenfor. Vi kan se at frivillig arbeid i idrettslag, særlig i Norge og Danmark, tilrettelegger for en høy grad av *bonding*. Det som kjennetegner et nettverk som er gode på *bonding*, er at de består av homogene grupper med felles identiteter og med sterke sosiale bånd med en følelse av lojalitet og gjensidighet overfor nettverkets øvrige medlemmer. Det ser også ut til at Putnam (2000) sitt syn på frivillige organisasjoner som kilde til sosial kapital har blitt altfor forenklet med tanke på tilgang; man må som regel inneha en viss mengde sosial kapital for å kunne delta (kjenne til normer og regler), spesielt for deltakelse i formelle organisasjoner. Dette er noe klubb C tar opp i de kvalitative resultatene. Vedkommende har et ønske om å skape en tilhørighet blant medlemmene ved at foreldrene oppholder seg mer i hallen. Idrettslaget vil dermed tilrettelegge for at forholdet foreldrene seg imellom kan være bindende.

Hvis vi ser på de ulike idrettslagene er det verdt å merke seg at de store idrettslagene er de som opplever størst fremgang i norske og danske idrettslag. For de tre andre landene er det en negativ utvikling for store idrettslag, sammenlignet med de mindre idrettslagene (figur 12). Vi ser den samme tendensen for størrelse på byen idrettslaget tilhører; de norske og danske opplever en tydelig større økning, jo større byen er, mens de tre andre landene har en mindre forskjell (figur 13). Dette tyder på at de norske og

danske idrettslagene er gode på å inkludere frivillige både i de store og små idrettslagene. Dette underbygges av Poortinga (2006) som undersøkte sosial kapital i 22 europeiske land. Her kom Danmark og Norge ut som de to landene med mest sosial tillit, frivillig arbeid og «self-reported» helse. Nederland var nummer syv, Tyskland nummer ti og Belgia nummer 12 (Poortinga, 2006).

Putnam (2000) lister opp flere mulige årsaker til svekkelsen av det amerikanske sivilsamfunnet. En av punktene er generasjonsforskjeller i befolkningen. Dette ble også nevnt i en av klubbene jeg intervjuet. Det ble her hevdet at den eldre generasjonen hadde andre holdninger til frivillig arbeid, og at de nye generasjonene ikke var like engasjert. Dette var klubb B, som de siste årene har opplevd en tydelig nedgang i det frivillige arbeidet. Daglig leder uttaler:

Tidligere var kiosken drevet på frivillig basis av veteranene. Da de valgte og tre til siden, var det ingen nye til å ta over det ansvaret.

Klubb A sa også at:

Det er en generell dugnadsmangel og en mangel på samhold rundt dette

Denne tendensen ser vi ikke i de kvantitative resultatene. Her har de norske idrettslagene en stabil, men positiv utvikling i det frivillige arbeidet. Et annet punkt Putnam (2000) tar opp er fjernsynet og annen elektronikk. Aldri før har den norske befolkningen brukt mer tid i gjennomsnitt på nettet per døgn. Andel internettkbrukere per døgn var på 89 prosent i 2016 og 90 prosent i 2017. Tiden brukt på internett har økt noe fra 140 minutter i 2016 til 158 minutter i 2017 (Vaage, 2018). Dette er heller ikke synlig i de kvantitative resultatene mine.

Det er velkjent at den organiserte idretten utgjør den største delen av frivillig sektor i Norge (Wollebæk et al., 2000), og det også slik at idretten har vært i nesten kontinuerlig vekst de siste femti årene (Enjolras et al., 2005). Ut fra dette skulle man kunne anta at idretten har en sentral og innflytelsesrik posisjon i sivilsamfunnet, og at denne posisjonen også er blitt styrket i løpet av perioden i problemstillingen.

7.3   *Må man iverksette spesifikke tiltak for å skaffe frivillige?*

For å besvare den tredje problemstillingen; *Hvilke tiltak iverksetter idrettslaget for å skaffe nok personer til å drive frivillig arbeid* vil mine resultater diskuteres mot sosial kapital (Putnam, 2000). Den kvalitative formuleringen av problemstillingen søker å gi generelle beskrivelser av hva idrettslagene gjør.

Det er viktig for idrettslaget å være gode på «bridging» for at de frivillige som kommer til idrettslaget skal føle seg velkomne. Det ble i kapittel 7.2 så vi at idrettslag er gode på «bonding»-aspektet av sosial kapital. Det kan da være utfordrende for dem og også være gode på «bridging». I kapittel 7.2 så vi at de norske idrettslagene har opplevd en økning i det frivillige arbeidet. Dette viser at de greier å rekruttere nye frivillige.

Et svært viktig aspekt ved «bridging» er de konkrete sosiale nettverkene vi finner mellom aktører (Tilly 2005), og det finnes få studier av dette når det gjelder frivillige organisasjoner generelt, og få, om ingen, studier på idrettsfeltet spesielt. Grunnen til dette er rett og slett at fokuset stort sett har vært på egenskaper ved individer og på individers forhold til andre og ikke disse relasjonene i seg selv (Seippel, 2006). Turnforeningene har veldig ulike prosedyrer på hvordan de rekrutterer frivillige. De som har den beste utviklingen, klubb C, har også gjennomført flest tiltak. Deres utøvere og foreldre måtte regne med seks-syv dugnader i året. Dette tallet er mye høyere enn gjennomsnittet for norske idrettslag, som ligger på 3,3 tiltak.

Ifølge teorien om sosial kapital (Putnam, 1993; 2000) er det vanskelig for nye frivillige å komme inn i en gruppe som er sterk på bonding. Det må da iverksettes spesifikke tiltak fra idrettslaget for at de nye frivillige kan føle seg velkomne. Hvis idrettslagene greier dette, vil de lykkes med å være mer brobyggende, og de vil ha større forutsetninger for å få flere frivillige til idrettslaget, for deretter å «bonde» dem etterpå. Da den andre problemstillingen viser at de norske idrettslagene har en positiv utvikling, vil det si at de også har evnen til å være brobyggende. Dette er noe Klubb C tar opp. Daglig leder ønsker seg en egen hall, der de kan tilrettelegge for at foreldrene kan oppholde seg mer i hallen. Vedkommende bruker eksempelet med å ha en kafe, der foreldrene kan drikke en kopp kaffe og komme i snakk med andre foreldre.

Bridging-nettverkene kjennetegnes med at de fører mennesker fra ulike sosiale sammenhenger sammen. Dette er nettverk som på mange måter kan oppleves som

svakere enn i bonding, men man vil oppleve at båndene er viktige for å få tilgang til informasjon og muligheter. Putnam (2000) mener de svake båndene i bridging er viktigere enn de sterke båndene som finnes i bonding. Dette kan begrunnes ved at man skaper nettverk med folk som er ulike seg selv, og på den måten kan det også skape en gjensidig forståelse for å unngå og gi grobunn for konflikter. Det gir også muligheten for å krysse nettverksgrenser. Mine resultater viser at de fleste norske og europeiske idrettslag benytter seg av uformelle kommunikasjonskanaler for å rekruttere frivillige. Dette ser vi i tabell 7, der 61 prosent av de europeiske og 74 prosent av de norske idrettslagene rekrutterer gjennom nettverket til dagens frivillige. Dette stemmer med Schlesinger og medarbeidere (2015) som sier at rekruttering av personell sjelden skjer i systematiske rekrutteringsprosesser, men er styrt av uformelle handlinger.

Det samme ser vi i to av turnforeningene. Klubb A har forsøkt å bruke nettside og sosiale medier, i tillegg til å spørre de foreldrene som oppholder seg i hallen. Klubb B har gjennomført mange ulike tiltak, uten særlig hell. Klubb C legger derimot tydelige føringer til foreldrene som har barn på konkurransepartiene. Det er et skriv der de informerer om at ungene skal trene x antall ganger, og at foreldrene skal bidra på dagnader.

Silverberg, Compton & Coco-Ripp (2003) nevner «kick off» som en strategi for å få flere frivillige med og å skape et samhold mellom dem der de kunne knytte bånd. Studien deres handlet om etniske minoriteter, men man kan tenke seg at dette også er aktuelt for idrettslagene. Flere av idrettslagene i mitt utvalg brukte sosiale sammenkomster for å få flere frivillige til å dukke opp. Da er det rimelig å tenke seg at sosiale arrangementer har en «brobyggende» virkning på foreldrene. Aakvaag (2008) hevder at sosial kapital er de nettverk og medlemskap individet er en del av. I sum virker det for meg som at sosiale arrangementer kan skape et bedre felleskap i et idrettslag og er dermed med på å styrke den sosiale kapitalen i laget.

Det som skiller de norske idrettslagene fra de europeiske er at de norske *forventer* at foreldrene og medlemmene skal bidra med frivillig arbeid (tabell 7). Vi ser også i tabell 7 av de norske idrettslagene ligger lavest på «idrettslaget gjør ikke noe spesielt». Det er også slik at det er større sannsynlighet for at de store byene ikke har noen tiltak (figur 17), som stemmer overens med Putnam (2000) som hevder at de store byene opplever en mindre grad av tillit til omgivelsene.

8. Konklusjon

Hvis vi ser på min første problemstilling: «*Hvordan oppleves ulike utfordringer innen menneskelige ressurser som et problem for norske og europeiske idrettslag?*» var min hypotese følgende: (H1) de norske og danske idrettslagene opplever i mindre grad utfordringer med menneskelige ressurser, og særlig frivillig arbeid, som et problem sammenlignet med de europeiske idrettslagene.

Min hypotese stemmer delvis med resultatene i oppgaven. Det som er tydelig er at de belgiske idrettslagene håndterer denne utfordringen på en veldig god måte. De har ikke flere frivillige per medlem (målt i prosent) enn de andre landenes idrettslag, men de opplever betydelig færre problemer. De norske og danske idrettslagene opplever mindre problemer enn gjennomsnittet, men det er de belgiske idrettslagene som håndterer disse utfordringene best.

Min andre problemstilling er: «*Hvordan har norske og europeiske idrettslag opplevd utviklingen av frivillig arbeid de siste fem årene?*» og min hypotese er følgende: (H2) det frivillige arbeidet i norske idrettslag er preget av stabilitet.

Dette er stemmer overens med resultatene i dette kapittelet. Ca. 70 prosent av idrettslagene har besvart at utviklingen av frivillighet er uforandret. De norske idrettslagene var de som hadde den største økningen i de landene det ble fokusert på. Dette viser at den frivillige innsatsen i de norske idrettslagene ikke er på nedadgående kurve, men tvert imot; at det er en økning. Vi har heller ikke sett den nedgangen i sosial kapital i de nordiske landene som det Putnam viser for USA, og dette til tross for at flere av forklaringsvariablene som Putnam peker på er til stede, blant annet økende tidsbruk på internett, og nye generasjoner oppvokst under materiell velstand.

Min tredje problemstillingen er som følger: «*Hvilke tiltak iverksetter norske og europeiske idrettslaget for å rekruttere frivillige?*». Hypotesen min er: (H3) idrettslagene bruker uformelle kanaler og at denne metoden fungerer for å dekke behovet til idrettslagene.

Det er vanskelig å si om tiltakene dekker behovene til idrettslagene, men vi kan se at idrettslagene hovedsakelig benytter seg av uformelle kanaler for å skaffe frivillige. Da de norske idrettslagene opplever en økning i utviklingen i frivillig arbeid totalt sett viser dette at de prioriterer rekrutteringen. Dette ser vi også i tabell 7, der de norske idrettslagene var dem som hadde lavest prosentandel som oppgav at de ikke hadde noen tiltak. I tillegg har norske idrettslag flere tiltak for de med tilbakegang, stabilitet og fremgang i utviklingen, sett opp mot de europeiske idrettslagene. Fra de kvalitative resultatene ser vi at klubb C har formaliserte henvendelser til foreldrene. Dette kan være med på å forklare deres utvikling og at de klarer å rekruttere frivillige bedre enn de andre klubbene som ble intervjuet.

9. Litteraturliste

- Abrahamian, M. (1999). *Factors influencing employees' decision to leave their jobs: Turnover in relation to tenure and occupation in a high-tech, post-merger environment* (Doctoral dissertation, California School of Professional Psychology, Los Angeles).
- Arnesen, D., Sivesind, K.H og Gulbrandsen, T. (2016). Fra medlemsbaserte organisasjoner til koordinert frivillighet? Det norske organisasjonssamfunnet fra 1980 til 2013. *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*. Rapport 5/2016
- Arnesen, S., Folkestad, B., Gjerde, S (2013). Frivillig deltakelse i Norden – et komparativt perspektiv. *Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*. Rapport 2/2013.
- Bergen2017.no (2017). Uten frivillige – ingen sykkelfest. Hentet 04.07.2017 fra: <https://bergen2017.no/no/frivillig/>
- Beck, D., & Bosshart, L. (2003). Sport and media. *Communication Research Trends*, 22 (4)
- Breuer, C., Feiler, S., & Wicker, P (2015). I Breuer, C., Hoekman, R., Nagel, S., & van der Werff (2015). *Sport Clubs in Europe: A Cross-National Comparative Perspective* (s 187 – 208). Heidelberg: Springer
- Breuer, C., Hoekman, R., Nagel, S., & van der Werff, H (2015). *Sport clubs in Europe: A cross national comparative perspective* (Vol. 12): Heidelberg: Springer
- Christophersen, K. A. (2013). *Introduksjon til statistisk analyse: Regresjonsbaserte metoder og anvendelse*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2010). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks, Calif: Sage.

- Cuskelly, G., Hoye, R., & Auld, C (2006) *Working with volunteers in sport: theory and practice*. New York: Routledge.
- Dalen, M (2011). *Intervju som forskningsmetode*. Oslo: Universitetsforlaget
- Departementene (2015): Frivillighetserklæringen -erklæring for samspillet mellom regjering og frivillig sektor. Hentet 08.07.2017 fra:
<https://www.regjeringen.no/contentassets/99f8110d39674f3494ec9668be846c0/frivillighetserklaeringen-hefte.pdf>
- Eikemo, T. A., & Clausen, T. H (2012). *Kvantitativ analyse med SPSS. En praktisk innføring i kvantitative analyseteknikker*. Trondheim: Tapir akademiske forlag.
- Eli, L. (2009). Mixing Qualitative and Quantitative Methods: Insights into design and Analysis issues. *Journal of Ethnographic & Qualitative Research*, 3, 218-227.
- Enjolras, B & Seippel, Ø (2001). Norske idrettslag 2000: Struktur, økonomi og frivillig innsats. *Institutt for samfunnsforskning*. Rapport 2001: 4
- Enjolras, B., Seippel, Ø., & Waldahl, R. H. (2005). Norsk idrett. *Organisering, fellesskap og politikk*. Oslo: Akilles.
- Enjolras, B., & Wollebæk, D (2010). Frivillige organisasjoner, sosial utjevning og inkludering. *Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor*. 2010 -2
- Ertesvåg, F (2015). Foreldre betaler seg ut av frivillighet. *Verdens Gang*. Hentet 30.08.2017 fra: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/oppvekst/foreldre-betaler-seg-ut-av-frivillighet/a/23424004/>
- Europa.eu (2017). *Population on 1 January*. Hentet 6. Januar 2018 fra:
<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tps00001>
- European Commission (2014) Special Eurobarometer 412. Sport and physical activity. TNS Opinion & Social, Brussels

- Folkestad, B., Christensen, D. A., Strømnes, K., & Selle, P (2015). Frivillig innsats i Norge 1998 – 2014. *Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor*. 2015-4
- Folkestad, B., Fladmoe, A., Sivesind K. H., & Eimhjellen, I (2017). Endringer i frivillig innsats. Norge i et skandinavisk perspektiv. *Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor*. 2017-10
- Frivillighetnorge.no (2016). Statsministeren hyller frivilligheten. Frivillighet Norge. Hentet 08.07.2017:
http://frivillighetnorge.no/no/om_oss/nyheter/Statsministeren+hyllet+frivillighet.en.b7C_wtDMWa.ips
- Gumulka, G., Barr, C., Lasby, D., & Brownlee, B. (2005). *Understanding the capacity of sports and recreation organizations*. Toronto: Imagine Canada
- Hagelin, S & Goth, U. S (2015). Frivillighet og sårbare grupper. *Tidsskrift for samfunnsplanlegging, bolig, byplan og regional utvikling*. Nr 3-4/2015
- Hansen, A. M (2014). Bekymret for frivilligheten i norsk idrett: -Folk bryr seg mer om seg selv, spesielt i byene. *Nordlys*. Hentet 29.09.2017 fra:
<https://www.nordlys.no/sport/bekymret-for-frivillighet-i-norsk-idrett-folk-bryr-seg-mer-om-seg-selv-spesielt-i-byene/s/1-79-7607673>
- Heinemann, K., & Schubert, M (1992): *Der Sportverien: Ergebnisse einer repräsentativen Untersuchung*, Schorndorf: Verlag Hofmann.
- Ibsen, B. (1992). *Frivilligt arbejde i idrætsforeninger*. Danmarks Højskole for Legemsøvelser.
- Ibsen, B., Østerlund, K., & Laub, T (2015). Sport Clubs in Denmark. I Breuer, C., Hoekman, R., Nagel, S., & der Werff, H *Sport Clubs in Europe: A Cross National Comparative Perspective* (s 85 – 110). Heidelberg: Springer

- Ibsen, B., & Elmoe-Østerlund, K (2016). *Social inclusion and volunteering in sport clubs in Europe*. Hentet 24.08.2017 fra: https://www.sdu.dk/-/media/files/om_sdu/centre/c_isc/euprojekt/sivsce_introduction.pdf?la=en&hash=D1CA51F22F2602CAF2D5B0399CE84FE66A1F24D8
- Idrettsforbundet (u.å1): *Om idrettsforbundet*. Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske komite. Hentet 23.08.2017 fra: <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/om-norges-idrettsforbund/>
- Johannessen, A. (2009). *Introduksjon til SPSS*. 4. utgave, 2009. Oslo: Abstrakt Forlag
- Kawachi, I., & Berkman, L. (2000). Social cohesion, social capital and health. I Berkman, I., & Kawachi, I (Eds.), *Social epidemiology* (pp. 1–25). Oxford: OxfordUniversity Press.
- Kikulis, L (2000). Continuity and change in governance and decision-making in national sport organizations: Institutional explanations. *Journal of Sport Management*, 14 (2000), pp. 293-320
- Koski, P. (1995). Organizational effectiveness of Finnish sports clubs. *Journal of Sport Management*, 9 (1), 85–95
- Krange, O., & Strandbu, Å (2004). Ungdom, idrett og friluftsliv. *Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring*. Rapport 16/04
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Landaas, J (2015): *Frivillighet*. Norges Idrettsforbund. Hentet 08.07.2017 fra: <https://www.idrettsforbundet.no/idrettskretser/hordaland-idrettskrets/idrettsrad/frivillighet/>
- Lasby, D., & Sperling, J (2007). *Understanding the capacity of Ontario sports and recreation organizations*. Toronto: Imagine Canada.

- Lochner, K., Kawachi, I., & Kennedy, B. P. (1999). Social capital: A guide to its measurement. *Health & Place*, 5(4), 259–270.
- Lorentzen, H & Dugstad, L (2011). *Den norske dugnaden. Historie, kultur og fellesskap*. Kristiansand: Høyskolerforlaget AS
- NGTF. (u.å). Generell: Webområde for NGTF. Hentet 4 januar 2018 fra Webområde for NGTF: <http://www.gymogturn.no/ngtf/organisasjonen/Sider/default.aspx>
- Nichols, M., Hoyer, R., & Houlihan, B (2011) *Participation in sport: international policy perspectives*. London: Routledge
- Nichols, G., & Shepherd, M. (2006). Volunteering in sport: the use of ratio analysis to analyse volunteering and participation. *Managing leisure*, 11(4), 205-216.
- NIF (2015). Idrettspolitisk dokument 2015-2019. Hentet 11.09.2017 fra https://www.idrettsforbundet.no/globalassets/idrett/idrettsforbundet/om-nif/idrettspolitisk-dokument-2015-2019/57_15_nif_idrettspolitisk-dokument-2015-2019_lr_0909.pdf
- Norwaycup.no (2017). *Bli frivillig på Norway Cup. Norway Cup*. Hentet 22.08.2017 fra: <https://norwaycup.no/nb/frivillige/>
- Pfeffer, J., & Salancik, G. R. (1974). Organizational decision making as a political process: The case of a university budget. *Administrative Science Quarterly*, 135-151.
- Pfeffer, J., & Salancik, G. R. (2003). *The external control of Organizations*. New York: Harper & Row.
- Poortinga, W. (2006). Social capital: an individual or collective resource for health? *Social Science & Medicine*, 62(2), 292-302. Putnam, R. (1993) *Making Democracy Work*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

- Putnam, R. (2000) *Bowling alone. The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Scheerder, J., Claes, E., Meganck, J., Seghers, J., Vandermeersch, H., & Vos, S (2015). I Breuer, C., Hoekman, R., Nagel, S., & der Werff, H *Sport Clubs in Europe: A Cross-National Comparative Perspective* (s 47 – 68). Heidelberg: Springer.
- Schlesinger, T., Klenk, C., & Nagel, S (2015). How do sport clubs recruit volunteers? Analyzing and developing a typology of decision-making processes on recruiting volunteers in sport clubs. *Sports Management Review*. Vol 18. Issue 2.
- Seippel, Ø. (2002). *Idrettens bevegelser: sosiologiske studier av idrett i et moderne samfunn*. Oslo. Novus.
- Seippel, Ø (2003). Norske idrettslag 2002: Kunnskap, ledelse og styring. *Institutt for samfunnsforskning*. Rapport 2003: 7
- Seippel, Ø., Strandbu, Å., & Aaboen Sletten, M. (2011). Ungdom og trening. Endring over tid og sosiale skillelinjer. *NOVA report*, 3, 2011.
- Silverberg, K. E., Compton, D. M., & Coco-Ripp, J. A. (2003). Motivations of Ethnic Minorities who Volunteer in Programs that Target Under-Served Youth. *World Leisure Journal*, 45(3), 53-62.
- Sivesind, K. H (2007). Frivillig sektor i Norge 1997 – 2004. *Institutt for samfunnsforskning*. Rapport 2007: 10
- Sjøberg, J. (2015). Norske foreldre er skandinaviske mestre i frivillighet. *Aftenposten*. Hentet 23. november 2017 fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/G1jbx/Norske-foreldre-er-skandinaviske-mestere-i-frivillighet>

- Skille, E. Å (2010). *Idrettslaget -helseprodusent eller trivselsarena*. Vallset: Oplandske Bokforlag
- Slack, T. & Parent, M. M. (2006). *Understanding Sport Organizations. The Application of organization theory*. Windsor: Human Kinetics.
- Skog, O. J (2013): *Å forklare sosiale fenomener. En regresjonsbasert tilnærming*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- NOU 1988: 17 (1988). *Frivillige organisasjoner*. Oslo: Finans og Tolldepartementet.
- Tilly, C. (2005). *Trust and Rule*. Cambridge: Cambridge University Press
- Tjora, A (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Bergen: Gyldendal forlag
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og en innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.
- Ulseth, A-L. B (2003). *Treningsentre og idrettslag. Konkurrerende eller supplerende tilbud? Institutt for samfunnsforskning. Rapport 2003:2*
- Vaage, O (2018). *Færre leser aviser – både på papir og nett*. SSB. Hentet 25 april 2018 fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/artikler-og-publikasjoner/faerre-leser-aviser-bade-pa-papir-og-nett>
- van der Werff, H., Hoekman, R., Kalmthout, J. v (2015). I Breuer, C., Hoekman, R., Nagel, S., & der Werff, H *Sport Clubs in Europe: A Cross-National Comparative Perspective* (s 271 – 290). Heidelberg: Springer.
- Wicker, P (2017). *Volunteerism and volunteer management in sport*. *Sport Management Review*. Vol 20. Issue 4
- Wicker, P., & Breuer, C. (2010). *Analysis of problems using data mining techniques: findings from sport clubs in Germany*. *European Journal for Sport and Society*, 7(2), 131–140.

- Wicker, P., & Breuer, C. (2013). Exploring the critical determinants of organisational problems using data mining techniques: evidence from non-profit sports clubs in Germany. *Managing Leisure*, 18(2), 118–134.
- Wicker, P., Breuer, C., Lamprecht, M., & Fischer, A. (2014). Does club size matter: An examination of economies of scale, economies of scope, and organizational problems. *Journal of Sport Management*, 28(3), 266-280.
- Wollebæk, D. (2011). Mellom to frivillighetskulturer–sosial sammensetning og motivasjon blant frivillige ved prøve-vm på ski. I. Hanstad. D. V, Brevik. G., Sisjord M. K., & Skaset. H. *Norsk idrett–indre spenning og ytre press*: Oslo Akilles, s 489-506
- Wollebæk. D., Selle. P., & Lorentzen. H (2000). *Frivillig innsats*. Bergen: Fagbokforlaget
- Wollebæk. D., & Sivesind. K. H (2010). Fra folkebevegelse til filantropi. *Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor*. 2010 -3
- Whittaker. C. G., & Holland-Smith. D (2016): Exposing the dark side, an exploration of the influence social capital has upon parental sports volunteers. *Sport, Education and Society* Vol 21, No 3.
- Åbyholm. T (2015). Idrettsbevegelsen jobber mest frivillig. Statistisk Sentralbyrå.
Hentet 30.08 fra: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/idrettsbevegelsen-jobber-mest-frivillig>

Tabelloversikt

Tabell 1: De ulike landene i utvalget, med svarprosent og antall	31
Tabell 2: Deskriptiv statistikk med generell karakteristika av idrettslagene i de ulike landene	41
Tabell 3: Hvordan idrettslagene oppfatter ulike problem (n = 18 980). 1: ikke et problem, 3: et moderat problem, 5: et veldig stort problem. Gjennomsnittsverdien er utregnet basert på at gjennomsnittstallene for de ulike landene teller like mye.	43
Tabell 4: I hvilken grad lag med tilbakegang, stabilitet og fremgang mtp utvikling av frivillig arbeid, opplever de ulike utfordringene.	44
Tabell 5: Regresjonsanalyser av ulike mål for å skaffe frivillige til styreverv i norske, danske, belgiske, nederlandske og tyske idrettslag. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter: *** p < 0,01, **p<0,05, *p<0,1	48
Tabell 6: Regresjonsanalyser av ulike mål utviklingen av det frivillige arbeidet i norske, danske, belgiske, tyske og nederlandske idrettslag. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter: *** p < 0,01, **p<0,05, *p<0,1	56
Tabell 7: Alle landenes (n = 21 592) svar på påstandene om ulike tiltak. I tillegg kan vi se de landene som ligger høyest og lavest på hver av tiltakene.	61
Tabell 8: Hvordan de med tilbakegang, uforandret og framgang rekrutterer flere frivillige.	62
Tabell 9: Regresjonsanalyser av ulike mål for rekruttering av frivillige i norske idrettslag. Ustandardiserte regresjonskoeffisienter: *** p < 0,01, **p<0,05, *p<0,1	64

Figuroversikt

Figur 1: Ulønnede årsverk utført i Norge i 2013.	12
Figur 2: Organiseringen av den norske idretten	13
Figur 3: <i>Gjennomsnittlig antall betalte ansatte</i>	46
Figur 4: Gjennomsnittlig antall frivillige per idrettslag	46
Figur 5: Antall frivillige per medlem (målt i prosent)	46
Figur 6: Størrelse på idrettslag. Predikerte verdier for å ha problemer med å skaffe personer til frivillige styreverv. Stiplet linje: signifikant	49
Figur 7: Størrelse på by/bygd. Predikerte verdier for å ha problemer med å skaffe personer til frivillige styreverv. Stiplet linje: signifikant	50
Figur 8: Type idrettslag: Predikerte verdier for å ha problemer med å skaffe personer til frivillige styreverv. Stiplet linje: signifikant.....	51
Figur 9: Utviklingen av frivillig arbeid de siste fem årene (n = 21 507). 1: stor tilbakegang, 3: ingen endring, 5: stor fremgang. Det totale gjennomsnittet er på 3,09 som er utregnet basert på at gjennomsnittstallene for de ulike landene teller like mye. 52	
Figur 10: <i>Utviklingen i frivillig arbeid de siste fem årene (n = 19 552).</i>	53
Figur 11: Idrettslag som er «enig» eller «helt enig» i at det er en lav grad av turnover (gjennomtrekk) av de frivillige i prosent (n = 18 981).	54
Figur 12: Størrelse på idrettslag: Predikerte verdier for utviklingen av det frivillige arbeidet de siste fem årene. Stiplet linje: signifikant.	57
Figur 13: Størrelse på by/bygd: Predikerte verdier for utviklingen av det frivillige arbeidet de siste fem årene. Stiplet linje: signifikant.	58
Figur 14: Type idrettslag: Predikerte verdier for utviklingen av det frivillige arbeidet de siste fem årene. Stiplet linje: signifikant.	59
Figur 15: Hvor mange tiltak idrettslagene har for å skaffe frivillige (n = 19 507).	63
Figur 16: Størrelse på idrettslaget: Predikerte sannsynligheter for å gjennomføre ulike tiltak for å skaffe frivillige. Stiplet linje: signifikant	65
Figur 17: Størrelse på by/bygd: Predikerte sannsynligheter for å gjennomføre ulike tiltak for å skaffe frivillige. Stiplet linje: signifikant	66
Figur 18: Type idrettslag: Predikerte sannsynligheter for å gjennomføre ulike tiltak for å skaffe frivillige. Stiplet linje: signifikant	67

Vedlegg

Vedlegg 1 - Intervjuguide

Introduksjon

- Forteller kort om meg og formålet med prosjektet
- Signerer samtykkeskjema.

Frivillige

- Hvilke oppgaver har de frivillige i ditt idrettslag?
- Har det alltid vært sånn?
  - o På hvilken måte har de frivilliges oppgaver forandret seg de siste årene?
  - o Hvorfor tror du det er sånn?
- Hvordan har denne utviklingen (positiv eller negativ) påvirket driften av idrettslaget?
- På hvilken måte tilrettelegger dere for at det skal være enkelt å være frivillig?
- Vet du noe om hvem som er frivillige i klubben? For eksempel kjønn, alder osv.
- Rogaland ble rangert som det nest dårligste fylket med tanke på frivillig arbeid i Norsk kulturindeks i 2016. Denne ble gjennomført av Telemarksforskning. Hvordan ser du på lokalbefolkningens villighet til å jobbe frivillig?

Anlegg

- Hvordan er anleggsordningen hos dere?
  - o Hvem betaler?
  - o Hvem har tilgang?
  - o Hvem har bygget anlegget?
  - o Hvordan drifter dere anlegget?
  - o Får dere nok treningstid i forhold til det dere trenger?
- Ønsker dere som klubb en annen anleggsordning enn den dere har i dag? Hvilken?

Økonomi

- Hvordan er klubben stilt økonomisk?
- Hvordan påvirker økonomien klubben i den daglige driften?
- Hvilke konkrete tiltak har dere for å bedre eller vedlikeholde den økonomiske balansen?
- Hvordan har prisen på medlemskap utviklet de siste årene?
  - o Hvorfor har dere endret prisene?

Medlemmer, trenere og dommere

- Hvordan jobber klubben for å skaffe flere medlemmer?
  - o Hvordan har utviklingen av medlemskap vært de siste årene?
- Hvordan skaffer dere flere trenere og dommere?
- Hvordan har behovet for trenere og dommere utviklet seg de siste årene?

- Hvorfor tror du det er sånn?

Styreverv

- Hvordan får dere personer til å påta seg frivillige styreverv?
  - o Har det blitt verre de siste fem årene å skaffe dette?
  - o Hvorfor tror du det er sånn?
- Hvilke krav har dere til de personene som får et slikt verv?

Utfordringer

- Hvilke problemer og utfordringer møter dere som klubb?
- Hvordan løses dere de nevnte problemene?
- Hvilke utfordringer er det som krever mest tid og ressurser fra klubben?
- Er det alltid de samme problemene dere må ta stilling til, eller er det nye problemer som dukker opp?
  - o Har du eksempler på nye utfordringer?
  - o Har du eksempler på utfordringer som er konstante?

Tiltak

- Hvordan jobber du/dere med å rekruttere flere frivillige?
  - o Opplyser dere om at dere forventer at foreldre er frivillige?
  - o Utlyser dere i sosiale medier?
  - o Gir dere frivillige belønninger i form av redusert medlemsavgift og lignende?
- Har dere gjennomført noen tiltak som ikke har fungert slik dere har sett for dere?
- Har du noen tips til hvordan man bør lede frivillige?
- Har du noen tips til hvordan man kan skaffe flere frivillige?

Oppsummering

- Er det noe du vil legge til?
- Oppsummerer funn.

Vedlegg 2 - Forespørsel om tillatelse for bruk av deres organisasjonsmodell

Figur masteroppgave

Innboks x

Vette Aa Svarstad <vette.aarsvoll@gmail.com>

26. apr. ☆

til nif-post ▾

Hei,

Jeg ønsker å bruke en figur som dere har laget i min masteroppgave. Du finner den på: <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/organisering/>

Jeg skriver min oppgave på NIH om frivillighet i norske og europeiske idrettslag, og denne figuren er veldig fin til å vise norsk idretts organisering. Kan jeg få tillatelse av dere til å bruke denne figuren i oppgaven min?

Mvh

***

Norges Idrettsforbund, Post <post@idrettsforbundet.no>

26. apr. ☆

til meg ▾

Hei Vette,

Det er helt i orden at du bruker det!

Med vennlig hilsen

Norges Idrettsforbund

Tlf: +47 21 02 90 00
www.idrettsforbundet.no

Fra: Vette Aa Svarstad [mailto:vette.aarsvoll@gmail.com]

Sendt: torsdag 26. april 2018 09:31

Til: Norges Idrettsforbund, Post <post@idrettsforbundet.no>

Emne: Figur masteroppgave

***

Vedlegg 3 – Godkjent søknad fra NSD

Ørnulf Nicolay Seippel
Postboks 4014 Ullevål stadion
0806 OSLO

Vår dato: 25.01.2018

Vår ref: 58376 / 3 / STM

Deres dato:

Deres ref:

Forenklet vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 15.01.2018.
Meldingen gjelder prosjektet:

58376	<i>Frivillighet i norske idrettslag</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Norges idrettshøgskole, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Ørnulf Nicolay Seippel</i>
Student	<i>Vette Aarsvoll Svarstad</i>

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet med vedlegg, vurderer vi at prosjektet er omfattet av personopplysningsloven § 31. Personopplysningene som blir samlet inn er ikke sensitive, prosjektet er samtykkebasert og har lav personvernulempe. Prosjektet har derfor fått en forenklet vurdering. Du kan gå i gang med prosjektet. Du har selvstendig ansvar for å følge vilkårene under og sette deg inn i veiledningen i dette brevet.

Vilkår for vår vurdering

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet
- krav til informert samtykke
- at du ikke innhenter [sensitive opplysninger](#)
- veiledning i dette brevet
- Norges idrettshøgskole sine retningslinjer for datasikkerhet

Veiledning

Krav til Informert samtykke

Utvalget skal få skriftlig og/eller muntlig informasjon om prosjektet og samtykke til deltakelse.

Informasjon må minst omfatte:

- at Norges idrettshøgskole er behandlingsansvarlig institusjon for prosjektet
- daglig ansvarlig (eventuelt student og veileder) sine kontaktopplysninger
- prosjektets formål og hva opplysningene skal brukes til
- hvilke opplysninger som skal innhentes og hvordan opplysningene innhentes

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

- når prosjektet skal avsluttes og når personopplysningene skal anonymiseres/slettes

På nettsidene våre finner du mer informasjon og en veiledende mal for [informasjonsskriv](#).

Forskningsetiske retningslinjer

Sett deg inn i [forskningsetiske retningslinjer](#).

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 31.05.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Gjelder dette ditt prosjekt?

Dersom du skal bruke databehandler

Dersom du skal bruke databehandler (ekstern transkriberingsassistent/spørreskjemaleverandør) må du inngå en databehandleravtale med vedkommende. For råd om hva databehandleravtalen bør inneholde, se [Datatilsynets veileder](#).

Hvis utvalget har taushetsplikt

Vi minner om at noen grupper (f.eks. opplærings- og helsepersonell/forvaltningsansatte) har [taushetsplikt](#). De kan derfor ikke gi deg identifiserende opplysninger om andre, med mindre de får samtykke fra den det gjelder.

Dersom du forsker på egen arbeidsplass

Vi minner om at når du [forsker på egen arbeidsplass](#) må du være bevisst din dobbeltrolle som både forsker og ansatt. Ved rekruttering er det spesielt viktig at forespørsel rettes på en slik måte at frivilligheten ved deltakelse ivaretas.

Se våre nettsider eller ta kontakt med oss dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren

Siri Tenden Myklebust

Vedlegg 4 - Skjema for informert samtykke

Bakgrunn og formål

Formålet med studien er å kartlegge hvordan idrettslag motiverer sine frivillige til å fortsette og hvordan det rekrutteres nye frivillige. Oppgaven er en masteroppgave ved Norges Idrettshøgskole, og skrives ved seksjon for Kultur og samfunn. I tillegg til data innhentet fra intervju vil det også brukes statistiske analyser på data fra en europeisk studie kalt SIVSCE (Social Inclusion and Volunteerism in Sport Clubs in Europe)

Jeg ønsker at du/dere deltar i studien for å få innsikt i hvordan dere løser de nevnte utfordringene, og i hvor stor grad dette er en prioritering for idrettslaget.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studien innebærer at daglig leder i idrettslaget gjennomfører et semi-strukturert intervju. Dette intervjuet har varighet på ca 30-45 minutt og vil blant annet omhandle temaene: anlegg, økonomi, frivillighet (utfordringer og tiltak), styreverv i idrettslaget og menneskelige ressurser (trenere, medlemmer og dommere). Intervjuet vil tas opp via en båndopptaker.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg som har tilgang til personopplysninger, i den grad det samles inn noe sensitiv informasjon. Navnet på deltaker vil ikke bli nevnt i intervjuet og idrettslaget vil også være anonymt. Dette gjør at det ikke vil være noe sensitiv informasjon utover stillingen som daglig leder. Deltaker vil dermed ikke gjenkjennes i den endelige publikasjonen.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i slutten av mai 2018. Personopplysningen vil oppbevares i på en PC som er passordbeskyttet og den vil være innelåst på kveldstid. Ved prosjektslutt vil lydfilene slettes.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Vetle Aarsvoll Svarstad, tlf 95943757 og mail: vetle.aarsvoll@gmail.com. Min veileder er Ørnulf Seippel, som er professor ved Norges Idrettshøgskole.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 5 - regresjonsmodeller

Utvikling frivillighet	Norge					Belgia					Danmark				
	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Organisatoriske trekk															
Størrøise på by/bygd	0,05	0,05	0,06	0,06*	0,07*	-0,01	-0,01	-0,01	-0,00	0,01	0,00	0,01	0,01	0,00	0,00
Sær/lerdretslag	-0,17	-0,25*	-0,29***	-0,29***	-0,24*	-0,03	-0,03	-0,03	-0,05	-0,06	-0,02	-0,10*	-0,10*	-0,09*	-0,10*
Betalt daglig leder	0,23	0,15	0,20	0,20	0,14	0,06	0,00	-0,00	0,05	0,08	0,16**	-0,02	-0,00	-0,02	-0,01
Alder på idrettslaget	0	-0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-0,002	-0,003	-0,003	-0,003	-0,003
Menneskelige ressurser															
Antall medlemmer		0,23*	0,25**	0,19	0,18		0,01	0,01	-0,05	-0,03		0,13***	0,12**	0,10**	0,09*
Totalt antall frivillige		0,00	-0,00	0,00	0,00		0,01***	0,01***	0,01**	0,01**		0,003	0,003	0,002	0,002
Totalt antall betalte ansatte		-0,01**	-0,01**	-0,01**	-0,01**					-0,01		-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
Økonomi															
Medlemskapsavgift			0,00	0,00	0,00			0,00	-0,00	-0,00			-0,00	-0,00	-0,00
Negativ balanse			-0,18	-0,19*	-0,20*			-0,18	-0,16	-0,14			-	-	-
Planlegging															
Langsiktig				0,13**	0,14**				0,14***	0,15***				0,08***	0,08***
Infrastruktur															
Eget anlegg				-0,04	-0,04					0,00					-0,01
Offentlig anlegg					-0,25**					0,27***					0,03
Konstant	3,13***	2,74***	2,83***	2,40***	2,48***	3,10***	2,96***	2,98***	2,61***	2,40***	3,15***	2,98***	3,01***	2,79***	2,78***
R ²	0,04	0,07	0,09	0,11	0,13	0,003	0,03	0,04	0,06	0,08	0,01	0,04	0,05	0,05	0,06

Utvikling frivillighet	Tyskland					Nederland				
	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Organisatoriske trekk										
Størrreise på by/bygd	0,02***	0,02***	0,02***	0,02***	0,01**	0,05***	0,05**	0,04**	0,04**	0,04**
Særridrettslag/ferienidrettslag	-0,03	-0,04*	-0,04*	-0,03	-0,06***	-0,19**	-0,20**	-0,19**	-0,20**	-0,20**
Betalt daglig leder	0,02	-0,01	-0,01	-0,02	-0,02	0,24*	0,02	0,01	-0,01	-0,01
Alder på idrettslaget	-0,001***	-0,001***	-0,001***	-0,001***	-0,001***	0,00	0,00	0,00	-0,00	0,00
Menneskelige ressurser										
Antall medlemmer		-0,02	-0,02	-0,04*	-0,03		0,03	0,02	-0,01	-0,00
Totalt antall frivillige		0,001***	0,001***	0,001***	0,001**		0,001***	0,001***	0,001***	0,001***
Totalt antall betalte ansatte		0,00	0,00	0,00	0,00		0,01	0,01	0,01	0,01
Økonomi										
Medlemskapsavgift			0,00	0,00	0,00			0,00	-0,00	-0,00
Negativ balanse			-0,04*	-0,02	-0,03			-0,16***	-0,15**	-0,15**
Planlegging										
Langsiktig				0,10***	0,11***				0,06*	0,07*
Infrastruktur										
Eget anlegg					-0,06***					-0,01
Offentlig anlegg					0,10***					0,01
Konstant	2,94***	2,97***	2,98***	2,65***	2,63***	2,89***	2,84***	2,90***	2,71***	2,71***
R ²	0,01	0,01	0,01	0,03	0,04	0,02	0,07	0,08	0,10	0,11

Frivillige styreverv	Norge					Belgia					Danmark				
	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Organisatoriske trekk															
Størrøise på by/bygd	-0,05	-0,05	-0,04	-0,05	-0,03	-0,03	-0,02	0,04	-0,04	-0,04	-0,02	-0,02	0,02	-0,01	-0,02
Særidrettslag/Idrettslag	0,27	0,06	0,07	0,08	0,04	0,42**	0,27	0,29*	0,29*	0,29*	0,17**	0,13	0,12	0,11	0,10
Betalt daglig leder	0,17	-0,12	-0,11	-0,11	-0,10	0,29	-0,14	-0,20	-0,24	-0,24	-0,14	-0,30**	0,33**	-0,30**	-0,26***
Alder på idrettslaget	0,00	-0,00	0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	0,01***	0,01***	0,01***	0,01***	0,01***
Menneskelige ressurser															
Antall medlemmer		0,32*	0,33*	0,42***	0,37**		0,74***	0,70***	0,74***	0,75***		0,23***	0,24***	0,28***	0,27***
Totalt antall frivillige		0,00	0,002*	0,002*	0,00		-0,01	-0,01*	-0,01	-0,01		-0,00	-0,00	0,00	0,00
Totalt antall betalte		-0,01*	-0,01*	-0,01*	-0,01*		0,01	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
Økonomi															
Medlemskapsavgift			0,00	0,00	0,00			0,01**	0,01**	0,01**			-0,00	-0,00	-0,00
Negativ balanse			0,27*	0,28*	0,27*			0,39***	0,38**	0,38**			0,21***	0,19***	0,18**
Planlegging															
Langsiktig				-0,19**	-0,21***				-0,11*	-0,11*				-0,13***	-0,13***
Infrastruktur															
Eget anlegg					0,40**					-0,00					-0,05
Offentlig anlegg					0,19					0,01					0,13*
Konstant	2,50***	2,06***	1,96***	2,57***	2,50***	1,81***	0,60*	0,59*	0,87***	0,86***	2,57***	2,23***	2,16***	2,52***	2,50***
R2	0,01	0,04	0,05	0,07	0,08	0,02	0,09	0,11	0,12	0,12	0,04	0,05	0,06	0,07	0,07

Frivillige styreverv	Tyskland					Nederland				
	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Organisatoriske trekk										
Størrelse på by/bygd	-0,04****	-0,03****	-0,03****	-0,03****	0,03****	-0,03	-0,04	-0,04	-0,04	-0,05
Særidrettslag/fleridrettslag	0,15****	0,01	0,02	-0,00	0,02	0,23	0,22	0,23	0,23	0,18
Betalt daglig leder	-0,08	-0,18****	-0,19****	-0,16****	-0,16****	0,26	0,29	0,29	0,35	0,36
Alder på idrettslaget	0,003****	0,002****	0,002****	0,002****	0,002****	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
Menneskelige ressurser										
Antall medlemmer		0,38****	0,38****	0,43****	0,40****		0,27**	0,26**	0,35****	0,37****
Totalt antall frivillige		-	-	0,001****	-0,001**		-0,00	0,001*	-0,00	-0,001*
Totalt antall betalte		-0,00	-0,00	-0,00	-0,00		-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Økonomi										
Medlemskapsavgift			0,00	0,00	0,00			0,001**	-0,001**	0,001**
Negativ balanse			0,12****	0,10****	0,11****			0,24**	0,19*	0,19*
Planlegging										
Langsiktig				-0,21****	-0,22****				-0,25****	-0,25****
Infrastruktur										
Eget anlegg					0,13****					-0,00
Offentlig anlegg					-0,03					0,15
Konstant	3,18****	2,63****	2,61****	3,30****	3,31****	2,70****	2,20****	2,11****	2,85****	2,77****
Rv2	0,03	0,04	0,05	0,08	0,08	0,01	0,02	0,03	0,06	0,06

	Klubben gjør ikke noe					Bruker sitt eksisterende nettverk				
	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Organisatoriske trekk										
Størrelse på by/bygd	0,38**	0,38**	0,38**	0,38*	0,43**	-0,09	-0,09	-0,08	-0,05	-0,12
Særidrettslag/Fleridrettslag	-2,35**	-0,30	0,40	-0,29	0,47	0,51	0,12	0,01	0,08	-0,07
Betalt daglig leder	-19,24	-15,74	-15,82	-16,59	-17,09	1,03*	0,31	0,43	0,45	0,61
Alder på idrettslaget	0,02**	0,03***	0,03***	0,03**	0,03**	0,00	-0,00	-0,00	-0,00	0,00
Menneskelige ressurser										
Antall medlemmer		-1,72*	-1,70*	-1,73*	-2,11*		1,15***	1,26***	1,18***	1,34***
Totalt antall frivillige		0,06	0,06	-0,06	-0,05		-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
Totalt antall betalte		0,32	-0,28	-0,19	-0,18		0,03	0,03	0,02	0,03
Økonomi										
Medlemskapsavgift			-0,00	-0,00	0,00			-0,00	-0,00	-0,00
Negativ balanse			-0,06	-0,06	-0,09			0,64	0,63	0,73*
Planlegging										
Langsiktig				-0,53	-0,55				0,33*	0,31*
Infrastruktur										
Eget anlegg					-0,02					-0,50
Offentlig anlegg					-1,21					0,49
Konstant	-2,0	-0,42	-0,16	-1,66	1,68	0,68	-1,02	-1,29	-2,34*	-2,42*
Rv2	0,22	0,45	0,45	0,48	0,5	0,05	0,12	0,14	0,16	0,18

	Materielle goder					Betaler for kurs/lisensieringer				
	Modell	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4	Modell 5
Organisatoriske trekk										
Størrelse på by/bygd	-0,10	-0,10	-0,13	-0,13	-0,17	0,05	0,06	0,04	0,05	-0,00
Særidrettslag/fleridrettslag	0,41	0,14	0,35	0,35	0,27	0,88***	0,63*	0,75**	0,75**	0,68*
Betalt daglig leder	0,46	0,14	-0,05	-0,05	0,11	0,52	0,16	0,01	0,01	0,14
Alder på idrettslaget	-0,10*	-0,01**	-0,01**	-0,01**	-0,01**	-0,00	-0,00	-0,01	-0,00	-0,00
Menneskelige ressurser										
Antall medlemmer		1,15***	1,05***	1,01**	1,08***		0,99***	0,89**	0,82**	-0,90**
Totalt antall frivillige		-0,00	-0,00	-0,00	-0,00		-0,00	-0,00	-0,00	-0,00
Totalt antall betalte		-0,01	-0,02	-0,02	-0,02		-0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Økonomi										
Medlemskapsavgift			0,001*	0,001*	0,00			0,00	0,001*	0,00
Negativ balanse			0,41	0,40	0,47			-0,19	-0,20	-0,14
Planlegging										
Langsiktig				0,07	0,06				0,16	0,14
Infrastruktur										
Eget anlegg					-0,19					-0,42
Offentlig anlegg					0,52					0,46
Konstant	-0,64	-2,53***	-2,75***	-2,98***	-3,14***	-1,43**	-3,11***	-3,11***	-3,62***	-3,66***
R ²	0,03	0,08	0,11	0,11	0,13	0,06	0,11	0,13	0,13	0,15